

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Majandusarvestuse instituut

Finantsarvestuse õppetool

Helen Kerve

**KÄIBEDEKLARATSIOONI LISA ESITAMISEGA KAASNEV
MÕJU ETTEVÕTTE HALDUSKOORMUSELE**

Magistritöö

Juhendaja: lektor Kaidi Kallaste

Tallinn 2015

SISUKORD

ABSTRAKT	4
SISSEJUHATUS	5
1. KÄIBEMAKS JA ETTEVÕTTE HALDUSKOORMUS.....	8
1.1. Käibemaksu teoreetiline käsitlus	9
1.2. Halduskoormuse hindamine standardiseeritud kulumudeli abil.....	11
1.3. Käibemaksuseaduse muudatuste analüüs	18
1.4. Muudatused käibemaksuseaduses seoses KMD INF täitmisega.....	22
1.5. Teiste riikide praktika käibemaksuriski hindamiseks andmete kogumise regulatsioonidest.....	26
2. KÄIBEMAKSUSEADUSE RAKENDUMISEGA KAASNEVA HALDUSKOORMUSE ANALÜÜS	29
2.1. Uuringu meetodika ja valimi kirjeldus	29
2.2. Infokohustuste analüüs	30
2.3. Halduskoormuse analüüs	35
2.4. Tulemuste kokkuvõte.....	42
2.5. Hinnang käibedeklaratsiooni lisa vajalikkusele.....	44
2.6. Alternatiivid KMD INF rakendamisega kaasneva halduskoormuse vähendamiseks...	47
2.6.1. Pöördmaksustamise laiendamine.....	47
2.6.2. Tehingupartnerite vaheliste tehingute piirmäära tõstmine	49
2.6.3. KMD INF-il arvete esitamine tehingupartneri lõikes summeeritult.....	50
2.6.4. Ettepanek halduskoormuse vähendamiseks.....	51
KOKKUVÕTE	53
VIIDATUD ALLIKAD	57

SUMMARY	62
LISAD	65
Lisa 1. KMD INF A osa vorm	65
Lisa 2. KMD INF B osa vorm	66
Lisa 3. Küsimustik I osa	67
Lisa 4. Küsimustiku II osa - üldosa	68
Lisa 5. Ettevõtte 1 - küsitluse vastused	70
Lisa 6. Ettevõtte 2 - küsitluse vastused	74
Lisa 7. Ettevõtte 3 - küsitluse vastused	78
Lisa 8. Ettevõtte 4 - küsitluse vastused	82
Lisa 9. Ettevõtte 5 - küsitluse vastused	86
Lisa 10. Ettevõtte 6 - küsitluse vastused	90

ABSTRAKT

Töö peakiri on: Käibedeklaratsiooni lisa esitamisega kaasnev mõju ettevõtte halduskoormusele.

Magistritöö eesmärk oli hinnata käibedeklaratsiooni lisa (KMD INF) esitamisega kaasnevat halduskoormust Eestis ehitussektoris tegutsevatel ning siin käivet deklareerivatel ettevõtetel. Eesmärgi täitmiseks esitas autor kuue ettevõtte esindajale küsimustiku, kus palus hinnata aja- ja mahukulu, mis kulub keskmiselt kuus KMD INF jaoks andmete kogumisele, kontrollimisele ja esitamisele. Halduskoormuse hindamisel on kasutatud standardiseeritud kulumudelit.

Magistritöö tulemusel selgus, et ettevõtetel tekis täiendav halduskoormus peamiselt koondokumentide ning igakuiste kulutšekkide kontrollimise/sisestamise tulemusel. Ettevõtted, kellel on raamatupidamisprogrammid KMD INF koostamiseks ja esitamiseks seadistatud, neil INF esitamisele minev aja- ja rahakulu on minimaalne. Eeltoodust tulenevalt ei oma ka suurt tähendust, kas esitada andmed tehingupartneri lõikes detailse arvete arvestuse või summeeritud arvestuse põhjal. Ettevõttel, kes esitab andmed KMD INF-il mehhaaniliselt, tekib KMD INF ühe rea täitmisele 1 kuni 2 minutiline täiendav ajakulu, mis vastavalt ridade arvule omakorda suurendab ettevõtte igakuist halduskoormust. Autori ettepanekul vähendaks ettevõtetel andmete sisestamise ajakulu ning sellest tulenevat halduskoormust e-arvete kasutuselevõtt ehk muuta raamatupidamine tulevikus paberivabaks.

Võtmesõnad: käibemaks, standardiseeritud kulumudel, halduskoormus, käibedeklaratsioon, käibedeklaratsiooni lisa.

SISSEJUHATUS

Riigi jätkusuutlikkuse tagamiseks on oluline stabiilne maksusüsteem, mis võimaldab riigil koguda piisavas ulatuses maksutulu, olles sealjuures õiglane kodanike suhtes. Selle kõige saavutamiseks on riigis kehtestatud erinevad maksud. Käibemaks on paljude riikide jaoks peamine tuluallikas, mistõttu kõik sellega kaasnev pälvib avalikkuse huvi. Riigieelarve kohaselt moodustas käibemaks 2014. aasta prognoositavatest tuludest 20,9%¹. Käibemaks on maks, mille kaudu on võimalik riigil raha teenida, samas on see ka maks, mille kaudu on pahatahtlikul ettevõtjal võimalik riigilt raha omistada. Kõik see on viinud selleni, et aina rohkem on hakatud pöörama tähelepanu käibemaksusüsteemi rakendamisele kaasnevate riskide maandamisele (sh maksupettuste avastamisele), mis on tinginud seadusandja silmis vajaduse käibemaksuseaduse muutmiseks.

01.11.2014 jõustus 07.05.2014 vastu võetud käibemaksuseaduse muutmise seadus, mille paragrahv 27 lõige 1² kohaselt on maksukohustuslasel 1000 euro piirmäära ületamise korral vaja esitada käibedeklaratsiooni lisa (KMD INF), kus tuuakse välja kõik Eesti siseste tehingute andmed ning andmed tehingupartnerite kohta. Käibemaksuseaduse muutmise eesmärk on vähendada käibe varjamise võimalusi, parandada konkurentsitingimusi ning suurendada maksulaekumist. Samuti nähakse ühe võimalusena ette võimalust kontrollida maksude kajastamist. Samas muudatusega ei suurene üksnes riigi kontrollivõime maksude kajastamisel, vaid sellega kaasneb ka täiendav halduskoormus ettevõtetele.

Halduskoormus on kulu, mida ettevõtted peavad kandma seoses riigis kehtestatud seadusest ja erinevatest regulatsioonidest tuleneva infokohustuse täitmise tõttu. Mida rohkem kohustusi seadusega kehtestatakse, seda suurem on ettevõtte administratiivsete kulude osakaal. Halduskoormuse osatähtsus ei ole oluline üksnes siseriiklikul tasandil, vaid sellele on aina rohkem hakatud pöörama tähelepanu ka Euroopa Liidu tasandil. Eestis on 2005. aastal tehtud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tellimisel Poliitikauuringute Keskuselt Praxis pilootuuring käibemaksuseadusega seotud halduskoormuse hindamise kohta. Kuna

¹2013 prognoositi riigieelarves käibemaksutulu 1 549 360 eurot, laekus prognoositavast rohkem 1 550 643 eurot, 2014 prognoositi 1 672 900 eurot, laekus 1 696 946 eurot (Riigieelarve 2014).

halduskoormuse hindamiseks üks paremaid meetodeid on standardiseeritud kulumudeli meetod, siis kasutas seda ka Praxis ettevõtja halduskoormuse hindamisel. Uuringu eesmärkideks oli hinnata käibemaksuseaduse rakendamise seotud administratiivsete kohustuste kulukust ettevõtjatele (sh raha- ja ajakulu) ning teha kindlaks käibemaksu administreerimisega seotud kõige aeganõudvamad protseduurid.

Magistritöö eesmärk on hinnata käibedeklaratsiooni lisa esitamisega seotud administratiivsete kohustuste kulu ettevõttele ehk halduskoormust ja teha ettepanekuid selle vähendamiseks tulevikus. Kuigi käibemaksuseaduse muudatus mõjutab kõiki käibemaksukohustuslasest ettevõtjaid, siis töös piirdub autor ühes valdkonnas tegutsevate ettevõtete – Eestis tegutsevate ning siin käivet deklareerivate ehitusettevõtete – halduskoormuse hindamisega. Halduskoormuse hindamisel on kasutatud standardiseeritud kulumudelit, mille abil mõõdetakse ettevõtte halduskoormust seoses täiendavate kohustustega riigi ees, millised on ettevõtete jaoks peamised probleemid ja millised peamised kulud seoses käibemaksuseaduse muudatusega. Magistritöö raames püüab autor leida vastused järgmistele küsimustele:

- 1) Kas ja millisel määral muutus KMD INF esitamise kohustusega ettevõtte halduskoormus?
- 2) Millised on raamatupidajate hinnangud KMD INF-i vajalikkusele?
- 3) Kas muudatusest loodetud kasu vastas prognoositule (riigieelarve seisukohast)?
- 4) Kas võiks jätkata arvete andmete esitamise võimalust KMD INF-il summeerituna ka peale 2015. aastat?

Käibedeklaratsiooni lisa esitamisega tuleneva halduskoormuse hindamisel tugineb autor seaduse muudatuse eelnõus toodud prognoosidele ning erinevatele avaldatud seisukohtadele. Eesmärgi täitmiseks palub autor vastata valimisse sattunud ettevõtte esindajal autori koostatud küsimustikule. Ettevõtete andmed ja kontaktid kogub autor avalikest registritest.

Eesmärgini jõudmiseks on magistritöö jaotatud kaheks osaks. Esimeses osas esitab autor käibemaksu ja halduskoormusega seotud olulisemad mõisted, kirjeldab halduskoormuse hindamise mudelit, tuues välja mudeli positiivsed ja negatiivsed küljed ning annab ülevaate käibemaksuseaduse muudatustest ja nende eeldatavast mõjust ettevõtete halduskoormusele. Lisaks analüüsib autor eelnevaid seisukohti ning annab lühiülevaate teiste Euroopa riikide praktikast käibemaksu kogumisel ning sellest tulenevast ettevõtete aruandluskohustuse

osakaalust. Teine osa on rakenduslik ning selle eesmärk on selgitada välja, kuidas ettevõtteid mõjutas käibemaksuseaduse muudatusega kaasnev täiendav informatsiooni esitamise kohustus. Autor analüüsib ettevõtetele esitatud küsimustele laekunud vastused ning võrdleb neid seaduse eesmärgist tuleneva seisukohaga. Lisaks analüüsib autor ettepanekuid halduskoormuse vähendamiseks.

Uurimuse koostamisel kasutab autor poliitikaanalüüsi meetodit. Poliitikaanalüüsi eesmärk on pakkuda valikuid ja nende erinevate valikute tagajärgi ja mõjusid. Kogutud andmete analüüsimiseks kasutab autor nii kvalitatiivset kui ka kvantitatiivset uurimismeetodit. Kvalitatiivse meetodi eesmärk on aru saada käitumise tähendusest, et analüüsida, kuidas erinevaid regulatsioone tõlgendatakse. Selle meetodiga analüüsib autor, milline on ettevõtete esindajate hinnang käibemaksuseaduse muudatusega kaasnevate kohustuste osas. Kvantitatiivset meetodiga analüüsib autor käibemaksuseaduse muutuse mõju ettevõtluskeskkonnale ning kas muutus tagab riigile suurema käibemaksu laekumise. Samuti kasutab autor seda meetodit küsitluste tulemuste analüüsimisel ja järelduste tegemisel, sealjuures üldistades tulemused üldkogumile.

Seatud eesmärgi täitmiseks töötab autor läbi teemakohast kirjandust, teaduslikke artikleid, analüüsib käibemaksuseadust ja selle eelnõu seletuskirja (käibedeklaratsiooni lisa esitamise osas) ning võrdleb erinevaid avaldatud seisukohti. Standardiseeritud kulumudeli põhimõtete kirjeldamisel on autor tuginenud 2004. aastal OECD poolt välja antud juhendile (*International Standard Cost Model Manual*).

Magistritöö autor tänab juhendajat Kaidi Kallastet kommentaaride ja nõuannete eest, mis olid suureks abiks käesoleva töö valmimisel.

1. KÄIBEMAKS JA ETTEVÕTTE HALDUSKOORMUS

Riigi edukaks toimimiseks on väga tähtis tagada võimalikult stabiilne maksusüsteem, kuna just maksupoliitika määrab suures osas ära riigi tegevuse teistes sisepoliitilistes valdkondades. Stabiilne maksusüsteem peab andma riigile piisavas koguses makse, samas tagama isikute vahelise võrdsuse, läbipaistvuse ja hoidma administreerimiskulud minimaalsed (Laffer, *et al* 2011). Oluline on luua süsteemis õiglus ja samas hoida seda võimalikult lihtsana. Tihti võib aga lihtsuse loomisel jätta tähelepanuta just selle õiguslik pool. (Gale, Holtzblatt 2000) Selleks, et maksusüsteem oleks stabiilne, on vaja maksude määramisel või maksukorralduse muutmisel eelnevalt mõista, mis tagajärjed erinevate seaduste muudatustega kaasneda võivad. Lähtudes õigusriigi ühest printsiibist peavad riigi poolt kehtestatud regulatsioonid ning sellega kaasnev olema vastavuses kavandatud eesmärkidega (Merusk 1995, 32). Regulatsioonid on ettevõtete õiguskindluse tagamiseks väga olulised ning läbi regulatsioonidest tulenevate nõuete on riigil võimalik omada paremat ülevaadet ettevõtluskeskkonnast, samas aga kaasneb regulatsiooniga kulud, mida peab suuremal või väiksemal määral kandma nii riik kui ka ettevõtted.

Musgrave *et al* on toonud välja kuus nõuet, mida tuleks maksude kehtestamisel järgida: 1) maksukoormuse õiglast jaotust; 2) efektiivsuse kaod, mis kaasnevad maksude rakendamise, peaksid olema võimalikud väiksed; 3) neutraalse maksusüsteemi tagamine, mis oleks võimalikult vähe mõjutatud suunitletud eesmärkidest; 4) fiskaalpoliitikat stabiliseeriv maksusüsteem, mis peaks toetama üldist majanduskasvu; 5) maksude administreerimine peaks olema kõigile õiglane ning arusaadav, mitte meelevaldselt peale sunnitud; 6) võimalikud eesmärgipärased ning madalad administreerimise ja maksunõuete täitmise kulud (1987, 207-208). Adam Smith (1776) on samuti maksude põhinõuetena pidanud olulisteks aspektideks maksude vastavust igäühe võimetele; maksude tasumise kindlat viisi, aega ja suurust ehk see peab olema kõigile üheselt mõistetav; maksude maksmine mugavust ning ühe olulise aspektina on toonud Smith välja ka selle, et maksustamiskulud peavad maksumaksja jaoks olema võimalikult väikesed. Seega on kõige aluseks efektiivne maksusüsteem, kus on olulisel kohal administratiivne lihtsus nii maksude

arvestamisel, maksuobjekti selgitamisel, maksude kontrollimisel kui ka sissenõudmisel. Maksusüsteem ei tohiks olla maksumaksja jaoks liialt keerukas ning maksude administreerimiskulude suurus ei tohiks ületada maksuna saadud tulu. (Stiglitz 1995, 390)

1.1. Käibemaksu teoreetiline käsitlus

Käibemaks (*VAT – Value Added Tax*) on lisandunud väärtuse maks ehk tegemist on kaudse maksuga, mille näol on tegemist riigieelarve ühe olulise tuluallikaga (Cnossen 1998, 228). Käibemaksuseaduse (KMS) kohaselt maksustatakse käibemaksuga ettevõtluse käigus müüdavaid kaupu ja teenuseid, kauba importi riikidest väljaspool Euroopa Liitu ja kaupade soetamist Euroopa Liidu riikidest. Käibemaksu tasub lõpptarbija, aga maksu kogujaks on käibemaksukohustuslaseks registreeritud majandusüksus, kes vastutab maksu maksmisega riigi ees (Elling 2014, 31). Eristatakse sisend- ja väljundkäibemaksu. Sisendkäibemaks² on kauba soetamisel või siis teenuse saamisel maksukohustuslasel tasutud maks, mida on õigus maha arvestada väljundkäibemaksust. Väljundkäibemaks on kauba müügist või teenuse osutamisest saadav käibemaks. (KMS § 29) Käibemaks kohaldub praktiliselt kõigile majandustehingutele, kus tehinguga luuakse lisandväärtust, mistõttu on tegemist laia maksubaasiga maksuga (Davies 1996, 413).

Eestis toimub käibemaksukohustuslasena registreerimine kas kohustuslikult või vabatahtlikult. Käibemaksukohustuslaseks registreerimise kohustus tekib ettevõttel alates päevast, mil tehingute maksustatav käive ületab kalendriaastas 16 000 euro piirmäära. Eestis ettevõtluse alustamine või sellega tegelemine on käibemaksukohustuslasena registreerimise eelduseks. Käibemaksukohustuslaseks registreeritud ettevõttel on kohustus väljastatavatele arvete lisada käibemaks ning samuti õigus maha arvestada sisendkäibemaksu. (KMS § 19) Maksustamisperiood on üldjuhul kalendrikuu ehk maksumaksja peab käibedeklaratsiooni koos lisaga esitama maksuhaldurile maksustamisperioodile järgneva kuu 20. kuupäevaks (KMS § 27 lg 1). Motiveeritud taotluse esitamisel on maksukohustuslasel võimalus taotleda

² Sisendkäibemaksu mahaarvamise põhimõtte on käibemaksu üks aluspõhimõtetest, millega välditakse käibemaksu käibemaksustamist. Euroopa Kohus on samuti märkinud, et käibemaksu mahaarvamisoigust ei tohi piirata, kuna see kuulub käibemaksusüsteemi tervikuna. Piirata võivad üksnes direktiivis (112/2006/EÜ) sätestatud juhtudel. (Elling 2014, 169-171)

pikemat maksustamisperioodi kui kalendrikuu (näiteks kvartal)³. Kui maksuhaldur rahuldab esitatud taotluse, siis algab maksustamisperiood kalendrikuu või esimese maksustamisperioodi esimesel päeval ja lõpeb mõne sellele järgneva kalendrikuu viimasel päeval (KMS § 27 lg 4).

Alates 1.juulist 2009 on üldine käibemaksumäär Eestis 20% kauba või teenuse maksustavast väärtusest. Mõnede kaupade ja teenuste korral rakendatakse ka käibemaksumäära 9%⁴, 0%⁵ ja käibemaksuvabastust. Cnossen on oma käibemaksuga seonduvas analüüsis jõudnud seisukohale, et mida rohkem kaupu/teenuseid maksustatakse n-ö standardse käibemaksumääraga⁶, seda vähem keerukam ja odavam on riigil maksu järgimine ja kogumine. Eesti on oma kahe standardse käibemaksumääraga lihtne nii maksumaksjale maksude arvestamisel ning maksukogujale maksude kogumisel⁷ (1998, 232, 244-247). Liiga palju erinevaid maksumäärasid tooksid endaga kaasa ebamõistliku aja- ja rahakulu suurenemise, kuna maksuhaldurid peavad läbi töötleva suuremal hulgal deklaratsioonide, maksukohustuslased esitama rohkem deklaratsioonide ning niisamuti pidevalt järgima seaduses kehtestatud reegleid erinevate maksumäärade kohta (Sandmo 2005, 644-645). Seega ideaalis peaks maksuhaldur saama esitatud deklaratsioonidest kätte piisavalt informatsiooni, samas aga ei tohiks need olla liiga detailsed, kuna siis koormavad liialt maksukohustuslasi. Ettevõtte seisukohast on iga täiendav andmete esitamine administratiivkulu ning kuna jõustunud muudatuse kohaselt peab ettevõtja esitama andmeid aina täpsemal kujul, siis tõenäoliselt ka suurem ajakulu. Kui seadusandja paneb ettevõtetele peale liiga suur halduskoormus või ebamõistlikud maksumäärad, võrreldes saadavate hüvedega, siis võib ettevõtjatel jääda maksudeklaratsioonid hoopis esitamata, mistõttu lõppkokkuvõttes maksusüsteemidesse ei pruugigi jõuda tehtud tehingute kohta piisavalt informatsiooni (Alm 2010, 579; Feld, Frey

³ Põhjuseks, miks taotleda pikemat maksustamisperioodi, võib olla näiteks väike käive, hooajaline majandustegevus vms.

⁴ Määraga maksustatakse näiteks raamatud ja õppetööks kasutatavad töövihikud, perioodilised väljaanded, majutusteenused ning sotsiaalministeeriumi poolt määratud ravimid, sanitaar- ja hügieenitooted ning puudega isikutele isiklikuks tarbeks mõeldud meditsiiniseadmed (KMS § 15 lg 2).

⁵ Kehtib mitmetele kaupadele (sh eksporditavale kaubale), EL-i liikmesriigi maksukohustuslasele osutatavale konsultatsiooniteenusele, rahvusvahelises liikluses kasutatavatele vee- ja õhusõidukitele. Teenused, mis osutatakse väljaspool Eestit, mitmed vee- ja õhustranspordiga seotud teenused ning kaubaveeteenused. (KMS § 15 lg 3)

⁶ v.a avaliku sektori teenused (sh tervise, hariduse ning sotsiaalse hoolekandega seotud teenused), kus juba ühiskondliku heaolu tagamiseks on mõistlikum madalam maksumäär või üldse maksustamata jätmine.

⁷ Rakendatava maksu lihtsus sõltub sellest, mille põhjal hinnata. Saksa õigusteadlane Klaus Tipke on seda võrrelnud tulumaksuga ning öelnud, et käibemaks ei ole küll lihtne maks, samas on palju lihtsam ja läbipaistvam, kui seda on tulumaks. Niisamuti peab ta ka käibemaksu administreerimist lihtsamaks. (Tipke 1993, 907) Samas tuleb käibemaksu arvestamisel siiski arvestada eranditega (nt maksuvabastus, määrad, eriskeemid).

2007, 104). Kuna väiksematel ettevõtetel on üldjuhul saadud tulu ja kantud kulu suhe väiksem, kui seda on suuremate ettevõtete puhul, siis võrreldes tuluga on ka halduskoormusest tingitud kulu väiksematele ettevõtetele tajutavam. Eeltoodu tingib ka olukorra, kus väiksemad ettevõtted võivad suuremate kulude tõttu tajuda, et maksusüsteem ei ole kõigi osas õiglane ning see kõik omakorda võib tekitada olukorra, kus hakatakse just maksukohustustest kõrvale hoidma või täidetakse neid ebakorrektselt. (Torgler 2003, 181; Atawodi, Ojeka 2012, 90) Ettevõtete maksukuulekuse üheks mõjufaktoriks saab lugeda kindlasti ka kõrget halduskoormust (Atawodi, Ojeka 2012, 87).

1.2. Halduskoormuse hindamine standardiseeritud kulumudeli abil

Halduskoormus (*administrative burden*) on ettevõtete kulu, mis tuleneb riigi poolt kehtestatud seadustest tulenevate infokohustuste täitmisest (European Commission 2006, 3). Halduskoormuse mõõtmiseks on Eestis kasutatud Hollandis 2000. aastal väljatöötatud standardiseeritud kulumudelit (*standard cost model*). Standardiseeritud kulumudel on töötatud välja eesmärgiga lihtsustatud kujul mõõta halduskoormust. Tegemist on kvantitatiivse hindamismeetodiga, mis annab muuhulgas ka piisavat teavet infokohustuse elluviimise praktikate kohta. Antud mudeli eeliseks saab lugeda suurt detailsusastet, kuna läbi erinevate parameetrite (tegevuste lõikes) on võimalik hinnata administratiivsete kohustuste kulukust ettevõtjale. Halduskoormuse mõõtmise tulemusel on võimalik anda hinnang, et mil määral on ettevõtte kohanenud uue olukorraga ning mis valdkonnas esineb veel probleeme. (OECD 2004)

Euroopa Liit on teinud mitmeid programme⁸ hindamaks liikmesriigis tegutsevate ettevõtetele seatud tarbetut halduskoormust. Programmide eesmärk oli hinnata valitsevat olukorda, leida kitsaskohad ning läbi selle hoida halduskoormus ühiskonna eesmärkide saavutamiseks minimaalsel vajalikul tasemel. Halduskoormuse madalal hoidmine pigem soosib riigi majanduse arengut/kasvu (Poel *et al* 2014; Djankov *et al* 2006). Eestis on halduskoormust ettevõtjale mõõdetud lisaks 2005. aasta Praxise uuringule käibemaksuga seonduva kohta ka mitmetes teistes valdkondades: Eesti Statistikaametile ja Maksu- ja Tolliametile palga ja töötasu andmete esitamisega kaasneva halduskoormuse kohta

⁸ Halduskoormuse mõõtmise katseprojekt (WIFO-CEPS); Halduskoormuse vähendamise tegevusprogramm EL-is – eesmärk vähendada Euroopa Liidus halduskoormust 25% (European Commission 2012).

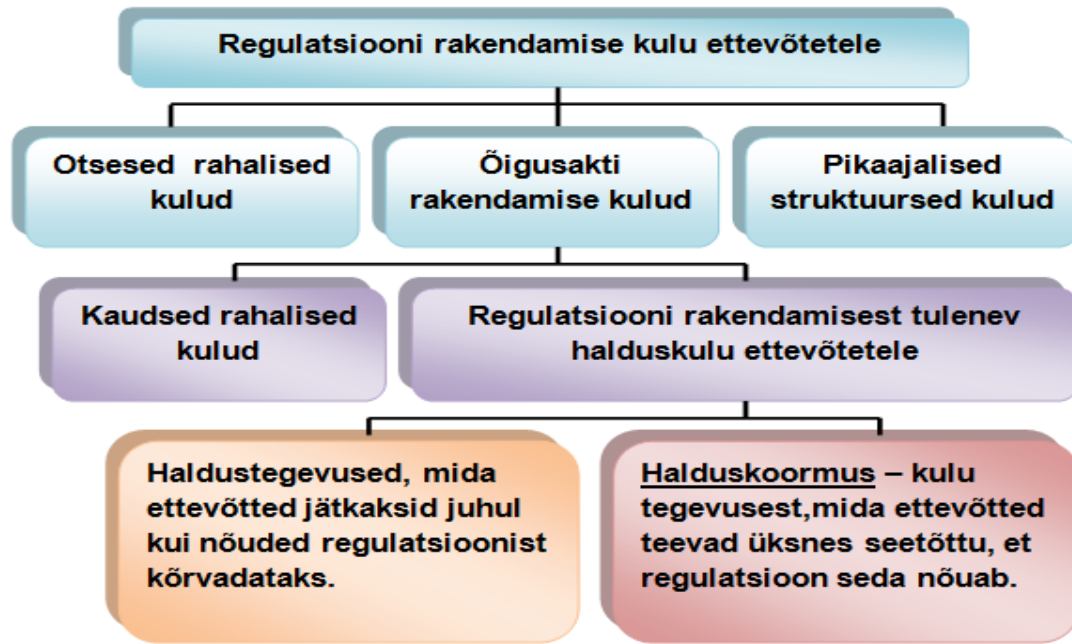
ettevõtjatele; Euroopa Liidu struktuurifondide rakendamisega seonduva halduskoormuse hindamiseks ettevõtetele (2004-2005); autoveoseadusest tulenevate tegevuslubade, sõidukikaartide ja muude lubade taotlemisega seonduva halduskoormuse hindamise kohta ettevõtetele; töölepingu seadusega kaasneva halduskoormuse hindamine (2006) ja halduskoormuse hindamine majandushaldusõiguse, keskkonnaõiguse, ehitus- ja planeerimisõiguse ning sotsiaalõiguse valdkonnas (2009). Tabelis 1 on kokkuvõtvalt toodud välja kolme Eestis halduskoormuse kohta tehtud uuringu tulemusel (kulu toodud välja miljonites eurodes).

Tabel 1. Halduskoormuse kohta tehtud uuringute tulemused (miljonites eurodes)

Teostatud uuring		Kursis hoidmise kulu	Kohustuse täitmise kulu	Halduskoormus kokku
Käibemaksuga seotud halduskoormus ettevõtjale (2005.a)		11,95	3,58	15,53
Eesti Statistikaametile ja Maksu- ja Tolliametile palga ja töötasu andmete esitamisega kaasneva halduskoormuse kohta ettevõtjatele (2005.a)	Statistikaamet	ca 1,92	0,37	ca 4,47
	Maksu- ja Tolliamet		2,15	
Töölepingu seadusega kaasneva halduskoormuse hindamine (2006.a)	Ettevõtjale	3,23	5,76	9,00
	Tööinspeksioonile	0,04	0,34	0,38
	Kokku	3,27	6,10	9,37

Allikas: autori koostatud Praxise uuringute põhjal (Halduskoormuse ...)

Halduskoormuse hindamisel võetakse aluseks infokohustus (aja- ja rahakulu), mis ettevõtjal tekib riigi poolt seatud info kogumise, edastamise ja töötlemisega seotud ülesannete täitmisel. Halduskoormuse arvutamisel võetakse aluseks toimingute sooritamise ajakulu (näiteks palju kulub aega käibedeklaratsiooni täitmise, aruannete esitamise, erinevate raamatupidamisprogrammi uuendusteks/litsentsideks jt tegevusteks), toimingute teostaja palgakulu, kohustuse täitmise sagedust aastas ja ettevõtete arvu, kellele kohustuse täitmine laieneb. (Sihver 2007) Informatsiooni edastamisega mitte seotud ettevõtte kulused halduskoormuse hulka ei arvestata. Alljärgnev joonis (Joonis 1) kirjeldab piltlikult, kuidas regulatsioon mõjutab ettevõtte kuluseid.

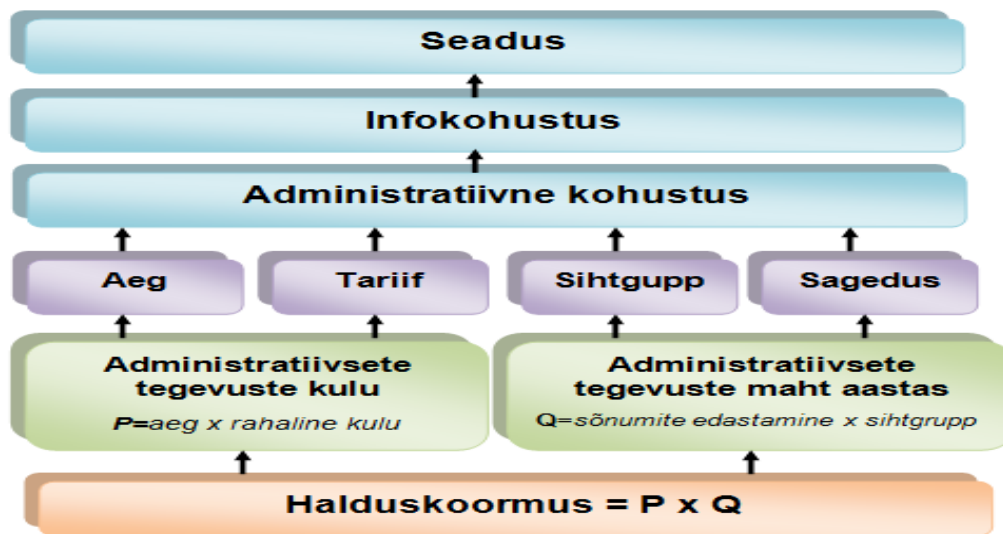
Joonis 1. Õigusaktidega kaanevad kulud

Allikas: International Standard Cost Model Manual (OECD 2004). Joonise koostanud autor.

Standardiseeritud kulumudelit kasutatakse eeskätt ettevõtete kulude hindamisel ning kõik teised kulud, mis tekivad näiteks kodanikel või valitsusasutustele⁹, üldjuhul hindamisel arvesse ei võeta. Standardiseeritud kulumudeliga mõõdetakse regulatsiooni rakendamisest tulenevat halduskulu (*administrative costs*) ettevõtetele. Halduskoormus on ettevõtetele regulatsiooni rakendamisest tulenev kulu, mis tuleneb haldustegevustest ehk kulu tegevusest, mida ettevõtted teevad üksnes seetõttu, et seadus seda neilt nõuab. (OECD 2004) Autor on käesoleva magistritöö raames keskendunud just halduskoormuse hindamisele, mis kaasneb ehitussektoris tegutsevatele ettevõtetele käibedeklaratsiooni lisa (KMD INF) esitamisega.

Standardiseeritud kulumudeli abil on võimalik hinnata kulude suurust, mis tulenevad regulatsioonidest. Standardiseeritud kulumudel on oma ülesehituselt küllaltki lihtne, mis on ilmselt ka üheks peamiseks põhjuseks, miks see meetod on nii populaarne. Alljärgnev joonis (Joonis 2) annab ülevaate standardiseeritud kulumudeli ülesehitusest.

⁹ va halduskoormus, mis tekib seaduse rakendamisega vahetult tegelevate valitsusasutuste jaoks.

Joonis 2. Halduskoormuse hindamise valem

Allikas: International Standard Cost Model Manual (OECD 2004). Joonise koostanud autor.

Standardiseeritud kulumudeli rakendamiseks on esmalt vaja tuvastada, mida uuritakse. Selleks selgitatakse välja kohustused, mis tulenevad seadusest ning mis nõuavad ettevõtjalt informatsiooni kogumist, töötlemist, edastamist ja avalikustamist riigiasutustele või kolmandatele osapooltele. Käesoleva töö raames tuleb tuvastada, millised muudatused kaasnevad ettevõttele seoses käibedeklaratsiooni lisa esitamisega. Järgmisena määratakse ära administratiivsed tegevused, mida ettevõtte peab tegema seaduses kehtestatud infokohustuse täitmiseks. Seega ettevõttel tekivad kohustused, mis tulenevad seadusest ning mida on kohustus jälgida, olenemata sellest, kui suurt kulu selle tõttu ettevõtte kandma peab. Järgmiseks tuvastatakse, kui suur on ettevõtte ajakulu iga tegevuse kohta (näiteks käibedeklaratsiooni ja selle lisa esitamisel) ning siis mis on sellega kaasnev kulu. Kulu arvestatakse töötaja palgakulu kaudu läbi informatsiooni kogumisele, töötlemisele ja edastamisele kulunud ajakulu. Seejärel hinnatakse, mitu korda aastas ettevõttel on vaja seda tegevust teha ning kui palju on vaadeldavaid ettevõtteid, kes seda tegevust tegema peavad. Kõige eelneva tulemusel leitakse halduskoormus ehk administratiivsete tegevuste maht korrutatakse nende tegemisega kaasneva kuluga. Selleks, et oleks võimalik standardiseeritud kulumudelit rakendada tuleb eelnevalt analüüsida tekkinud muudatuste iseloomu, selle põhjal koostada vastav küsimustik ning siis viia läbi intervjuud, mille kõige läbi oleks võimalik hinnata tekkivat ajakulu ning sellega kaasnevat rahalist kulu. Standardiseeritud kulumudeliga

on võimalik saada küllaltki detailset informatsiooni seadusega kaasnevate kulude kohta, kuid on oluline arvestada, et tegemist on siiski hinnangulise kuluga.

Standardiseeritud kulumudeli rakendamise põhimõtte järgi on uuringu etapid järgmised (OECD 2004):

- 1) infokohustuste kaardistamine ja küsimustiku koostamine;
- 2) segmentide moodustamine;
- 3) intervjuude läbiviimine/küsimustike edastamine;
- 4) tulemuste standardiseerimine ja halduskoormuse arvestamine.

Esimeses etapis kaardistatakse ära seadusest tulenevad infokohustused, mida ettevõtte peab järgima ning kes on nende täitjad ja vastuvõtjad. Järgmiseks koostatakse kaardistatud infokohustuste alusel küsimustik hindamaks kohustuste täitmiseks minevat raha- ja ajakulu. Küsimustik koosneb üldjuhul kahest osast: üld- ja eriosa. Üldosa on n-ö sissejuhatav osa, kus küsimuste põhjal kogutakse üldist informatsiooni ettevõtte kohta (tegevusala, töötajate arv, kasutatav raamatupidamisprogramm) ja teiste infokohustuste täitmisega ettevõttele kaasnevate kulude kohta üldiselt. Eriosa küsimused on juba spetsiifilisemad ning puudutavad seadusest tulenevate infokohustuste täitmisele kuuluva aja, sageduse, täitmiseprotseduuride ja tegevuste (infokogumine, sisestamine, arvestamine, kontroll jms) proportsioonide ajalist tuvastamist. Infokohustuste kaardistamisel ning küsimustiku põhjal tulemuste analüüsil lähtutakse eeldusest, et kõik ettevõtted järgivad eeskujulikult infokohustuste täitmist. (Ibid.)

Infokohustuste täitmiseks kuluva aja kindlaksmääramiseks viiakse ettevõtetes läbi intervjuud/küsitlus, et oleks võimalik määratleda, milline on ettevõttel infokohustuste täitmiseks kuluv tavapärane aeg. Enne intervjuude/küsitluse läbiviimist on vaja moodustada standardkulumudeli puhul segmentid. Oluline on arvestada sellega, et infokohustuste täitmiseks kuluv n-ö tavapärane aeg ettevõtjale on mõjutatud mitmest aspektist (näiteks ettevõtte suurus), mistõttu võib kuluv aeg olla kõigil erinev. Segmentide moodustamisel lähtutakse eesmärgist, et saaksid kaetud kõik infokohustused ning kõik nende teostamisega seotud protseduurid, mis on võimalik määratleda tüüpilisel ettevõttel infokohustuste täitmiseks. Standardiseeritud kulumudeli eeliseks saab lugeda seda, et valimi koostamisel lähtutakse ideest, et tegemist on n-ö tavapärase ettevõttega, millel on infokohustuste täitmiseks üldjuhul tavapärast kuluv aeg ja sagedus. Selline hindamise meetod on sobiv hindamaks halduskoormust just selliste seaduste rakendamise korral, mil esitatakse ühetaolist infokohustust ühtlase sagedusega. (Ibid.)

Käibedeklaratsioonide esitamine on maksumaksjate jaoks sisuliselt ühetaoline ja ühtlase sagedusega, mistõttu on halduskoormus suhteliselt kergesti mõõdetav. Varasemalt Poliitikauuringute Keskus Praxis uuringus (Jürgenson 2005), käibemaksuga seotud halduskoormust ettevõtjale, oli vaatluse all kogu käibemaksuseadusega seonduvad infokohustused ettevõtjale. Segment moodustati eesmärgiga, et oleks kaetud kõik infokohustused ning kõik nende täitmisega seonduvad protseduurid. Segmentide moodustamisel oli oluline, et infokohustuste segmenteerimisel oleksid andmed siiski üldosas võrreldavad. Kuigi Praxis oma uuringus moodustas hindamiseks üheksa segmenti, siis valimi moodustamisel toodi siiski eraldi välja ettevõttega seonduv ehk võrreldav üldosa (ettevõtte asukoht, tegevusala, suurus, ettevõttes kasutatav raamatupidamisprogramm ja isik, kes täidab seadusega paika pandud infokohustust). Peamine eesmärk oli hinnata, millised seadusandja poolt seatud kohustused on ettevõtja jaoks kõige koormavamad ning kuidas neid tegevusi muuta vähemkoormavaks. Selleks, et oleks võimalik halduskoormust kõige paremini hinnata, tuleb segmendi koostamisel tugineda sellele, et kui detailset informatsiooni soovitakse hindamiseks saada.

Kui segmendid moodustatud, valim paika pandud, siis kolmandaks etapiks antud mudelis on intervjuude/küsitluste läbiviimine. Intervjuud/küsitlus viiakse läbi juba esimeses etapis koostatud küsimuste põhjal ning saadud tulemuste alusel hinnataksegi halduskoormust. Kuigi esimeses etapis koostatud küsimustiku võib intervjuueeritavale saata ka elektronposti teel, siis soovitatav on siiski eelistada suuliselt läbiviidavaid intervjuusid, kuna siis on intervjuueerijal võimalik täiendavalt küsimusi selgitada või vajadusel neid täpsustada. Intervjuueeritavateks peaksid olema isikud, kes ettevõttes tegelevad seaduses paika pandud infokohustuse täitmisega ning on seetõttu sellega kõige rohkem kursis ning võimelised andma kõige adekvaatsemad vastused. (OECD 2004, 36) Üldjuhul on nendeks isikuteks raamatupidajad või finantsjuhid. Käesoleva magistritöö raames saatis autor küsimustikud (lisa 3 ja 4) elektronposti teel, kuna vastajatel oli sellisel viisil ajaliselt võimalik paremini esitada omapoolne tagasiside.

Neljandaks ja viimaseks etapiks on tulemuste standardiseerimine ja halduskoormuse arvestamine. Tulemusi ning nende kehtivust hinnatakse n-ö tüüpilise ettevõtte puhul ehk sellise ettevõtte, kes saab majanduslikult hakkama ning on seaduskuulekas. Kogutud andmete põhjal leitakse ettevõtete administratiivsete tegevuste täitmise aja- ja rahakulu, mis kulub keskmisel ettevõttel iga seadusest tingitud protseduuri täitmise peale. Standardiseeritud

kulumudeliga halduskoormuse hindamisel ei võeta mõõtmisel arvesse äärmuslike juhtumeid (väga kõrgete või madalate infokohustuste täitmise kuludega ettevõtted), kuna need võivad saadud tulemusi oluliselt moonutada. Ajakulu rahalise väärtuse arvestamise aluseks on iga ettevõtte puhul infokohustuste konkreetse täitja ametikoht ning selle konkreetse ametikoha palgakulu ning infokohustuse täitmiseks üld- ja materjalikulu. (OECD 2004)

Standardiseeritud kulumudelil on halduskoormuse hindamisel nii positiivseid kui ka negatiivseid külgi. Halduskoormuse peamiseks positiivseteks külgedeks, standardkulumudeli kasutamisel, saab lugeda alljärgnevat (Sihver 2007; Kasemaa 2009):

- Metoodika detailsus – võimalik üpris detailselt (etappide kaupa) eristada infokohustuse täitmisele kuluvat aega ning selle tulemusel on kergesti võimalik tuvastada kõige koormavamad või üksteist dubleerivad tegevused;
- Meetodi kasutamine halduskoormuse hindamiseks on odav, kuna hinnang antakse suhteliselt väikese arvu ettevõtjatega (infokohustuse täitjatega) tehtud intervjuude tulemusel;
- Kõrge rakenduslik väärtus – seoses läbiviidavate intervjuude tulemusel saadava taustinfo, õigusaktide rakendamise mõjude kohta, on võimalik hinnata õigusaktide muutmise korral muudatuse mõju halduskoormuse tasemele ning vajadusel teha ümberarvestusi. Meetod on seetõttu leidnud ka rahvusvaheliselt laia kasutust¹⁰;
- Lihtsus – kuna arvestuse aluseks olev valem on oma sisult küllaltki lihtne, siis on selle kasutamine ja tõlgendamine arusaadav ka mittespetsialistidele.

Halduskoormuse peamiseks negatiivseteks külgedeks standardiseeritud kulumudeli kasutamisel saab lugeda alljärgnevat (Ibid.):

- Hindamise aluseks oleva valimi väiksus – kuigi see muudab meetodi kasutamise odavamaks, siis valimi väiksuse¹¹ tõttu ei pruugi tulemuste esinduslikkus olla seotud kogu ettevõtlussektori lõikes;
- Tulemused on hinnangulised – meetod kirjeldab n-õ tüüpiliste ettevõtete tulemusi ja mudelist jäetakse hindamisel välja erandlikud juhtumid. Seega ei ole võimalik

¹⁰ Meetodit on kasutanud mitmed riigid, et kaardistada olulise osa oma seaduste tekitatavast halduskoormusest (nt Hollandis väidetavalt kõik seadused, Euroopa Liidu siseselt jne).

¹¹ Valimisse kuulub üldjuhul kuulub viis kuni kümme ettevõtet, mistõttu on oluline n-õ tüüpiliste ettevõtete määramine ja valimisse leidmine.

hinnata saadud tulemuste usalduspiiri ja statistilist olulisust ehk meetod ei ole statistiliselt usaldusväärne;

- Ei ole võimalik hinnata kõiki infokohustusi – kui tegemist ei ole regulaarsete¹² infokohustuste täitmisega ning mille täitja ei ole alati sama isik ning tegevust on võimalik täita erineval viisil, siis ei ole võimalik hinnata infokohustuse tegemiseks kuluvat aega – see on igal korral erinev ning tegevust võidakse teha teiste tegevuste vahel.

Standardiseeritud kulumudeliga saab küll lihtsalt ja odavalt hinnata õigusaktide mõju ettevõtte halduskoormusele, samas on tulemused hinnangulised ning ei ole statistiliselt usaldusväärsed.

1.3. Käibemaksuseaduse muudatuste analüüs

Eestis rakenduva käibemaksuseaduse võttis Riigikogu vastu 10.detsembril 2003. aastal ning see jõustus 1.mail 2004. aastal, mil Eesti liitus Euroopa Liiduga. Seadust on pärast jõustumist mitmel korral muudetud. 2014. aastal on seaduses toodud sisse mitmeid muudatusi¹³, sealhulgas maikuus Riigikogu poolt 45 poolt- ja 30 vastuhäälega vastu võetud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 493 UA, mille ühe muudatusena kehtestatakse maksukohustuslasele käibedeklaratsioonile (KMD) lisaks ka käibedeklaratsiooni lisa (KMD INF) esitamise kohustus. Nimetatud seaduse muudatus jõustus 01.novembril 2014. aastal. Seaduse muutmise peamine eesmärk on vähendada käibe varjamise võimalusi, parandada konkurentsitingimusi ning suurendada maksulaekumist käibemaksuseaduse rikkumisega tekitatud kahju vähendamise kaudu (Rahandusministeeriumi ... 2014).

Hea õigusloome üheks tavaks on õigusaktide analüüsil huvigruppide kaasamine (Kasemaa 2009), arvestamaks ka teiste osapoolte seisukohti õigusakti loomisel/muutmisel. Ka

¹² Regulaarne infokohustuse täitmine on nt käibemaksu arvestamine, mille täitmine on üldjuhul sama ametikohal tegutseval isikul ehk on kindel vastutaja (finantsjuht/raamatupidaja).

¹³ 2014.a muudatused: 29.01.2014 vastuvõetud ja 01.01.2015 jõustunud elektroonilise side teenuste ja elektrooniliselt osutatavate teenuste käibemaksuga maksustamise erikord ehk MOSS (Mini One Stop Shops). 21.05.2014 vastuvõetud ja 01.07.2014 jõustunud muudatused siseriikliku pöördmaksustamise objektide loetelus. 28.07.2014 vastuvõetud MKS ja KMS muutmise seadus ja 01.08.2014 jõustunud enammakstud käibemaksu tagastamise tähtaja muudatused. 01.07.2014 vastu võetud ja 01.12.2014 jõustunud muudatused sõiduautodega seotud sisendkäibemaksu mahaarvamise korras.

käibemaksuseaduse muudatuste analüüsimisel avaldasid mitmed huvigrupid¹⁴ oma seisukohad plaanitavate muudatuste osas. Seadusandaja ja erinevate huvigruppide vahel toimunud arutelude tulemusel esitas Rahanduskomisjon eelnõule kuus muudatusettepanekut. Ühe ettevõtjate ettepanekuna ning kindlasti ka nii mõnegi ettevõtja jaoks oluliseks vajaduseks, lisati eelnõusse sisse punkt, mis andis võimaluse taotleda uuele süsteemile üleminekuks pikendust. Seega anti maksukohustuslasele võimalus esitada kuni 31.augustini 2014. a Maksu- ja Tolliametile motiveeritud taotlus, mille alusel võis maksuhaldur anda loa käibedeklaratsiooni lisa või selle osa esitamata jätmiseks kuni 20. juunini 2015. a. Maksuhaldur andis loa juhul, kui maksukohustuslasel kasvaks käibemaksuseaduses § 27 lõikes 1² sätestatud kohustuse jõustumisel halduskoormus infotehnoloogiliste arenduste teostamiseks ebamõistlikult suureks. Maksu- ja Tolliametile esitati 480 üleminekuperioodi taotlust, millest rahuldati täielikult või osaliselt 464 (Tehinguinfo ...). See näitab, et oli ettevõtteid, kes nägid ette, et ei suuda nii lühikese ajaga tulla toime seadusega kaasnevate muudatustega ning nende rakendamise ja ettevõtte igapäevategevuses. Maksu- ja Tolliamet võttis halduskoormuse hindamisel aluseks järgneva: maksukohustuslase vajaduse uue tarkvara soetamiseks ja juurutamiseks; asjaolu, et olemasolev raamatupidamistarkvara vajab olulises mahus täiendavaid liideseid teiste käibemaksuarvestuses osalevate süsteemidega; maksukohustuslasel kaasneb muutusega ulatuslik ja äriprotsesse muutev tarkvara uuendamine või arendamine; maksukohustuslasel on vajalik täiendava riistvara ja/või litsentside soetamine suures mahus; teenust pakkuv raamatupidamistarkvara arendaja ja arendustööde teostamise koht asub väljaspool Eesti Vabariiki; maksukohustuslasele tekkivad kulud arendustööde tegemiseks, kooskõlastamiseks või rahastamiseks on seotud välismaise ettevõttega¹⁵ (Üleminekuperioodi ... 2014). Seega ka Maksu- ja Tolliamet nägi seaduse muutmisega juba ette, et muutusega võivad paljudele ettevõtetele kaasneda täiendavad kulud, mis puudutavad eelkõige tarkvaraarendusega kaasnevat. Maksu- ja Tolliameti peadirektori asetäitja Egon Veermäe poolt ajakirjandusele esitatud selgituste kohaselt oligi ülemineku perioodi taotlemise põhjuseks peamiselt see, et ettevõtete majandustarkvara vajab olulises mahus täiendavaid liideseid teiste käibemaksuarvestuses osalevate süsteemidega või olemasolevate liidete arendamist. Samuti oli üheks põhjuseks ka majandustarkvara arendaja hõivatus. (Kann 2014) 2014. aasta detsembrikuus oli maksukohustuslaste arv 76 111, seega kõigi nende ettevõtte

¹⁴ Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon (EVEA), Eesti Maksumaksjate Liit (EML), Eesti Raamatupidajate Kogu (ERK), jne.

¹⁵ Näiteks kontsernide puhul.

raamatupidamistarkvarad oli vaja seoses käibemaksuseaduse muudatusega uuendada, mis tähendas ilmselt ettevõtetele kulu. Seaduse muudatus ei toonud kulu üksnes ettevõtetele, vaid ka riik pidi viima süsteemid vastavusse, et ettevõtetal oleks võimalik KMD INF esitada ning maksuametil andmeid kontrollida. Maksu- ja Tolliamet kandis seoses KMD INF rakendamisega 2014. aastal kulu kokku 677 801,60 eurot¹⁶.

Kuna käibedeklaratsiooni esitamisega on ettevõtjatel suurem andmete esitamise kohustus, siis kaasneb nende esitamisega üldjuhul ka suurem ajakulu. Lihtsustamaks ettevõtjatel andmete esitamist on KMD ja KMD INF-i esitamiseks Maksu- ja Tolliametile mitu võimalust, mille vahel ettevõtjad saavad endale valida kõige mugavama ja võimalustele vastava viisi. Alljärgnevalt on toodud välja KMD ja KMD INF esitamise viisid ja andmete esitamisele kuluv eelduslik ajakulu (Käibedeklaratsiooni ...; Rahandusministeeriumi ... 2014):

- masin-masin liidese abil ehk ettevõtja saadab vajalikud andmed esitada otse läbi kasutuseloleva raamatupidamisprogrammi X-tee liidese kaudu. Antud deklareerimise viisi kasutamisel loetakse KMD INF-i esitamise ajakuluks maksimaalselt 30 sekundit. Ajakulu arvestamise eelduseks on see, et isik on deklaratsiooni esitamise hetkel juba raamatupidamistarkvarasse sisseloginud. Vigade tekkimist loetakse masin-masin liidese puhul ebatõenäoliseks, kuna süsteem ise genereerib aruande ettenähtud formaadi;
- xml ja csv formaadis faili laadimine e-maksuametis/e-tollis. Seda meetodit on hea kasutada suuremahuliste andmete edastamiseks. Tehinguinfo esitamisega xml või csv formaadis faili laadimisel ettevõttele otsest rahalist kulu ei kaasne. Antud deklareerimise viisi kasutamisel loetakse KMD ja KMD INF-i failist laadimise ja ettevalmistamise ajakuluks maksimaalselt 4 minutit, millest raamatupidamistarkvarasse sisselogimisele ja faili genereerimisele kulub 2 minutit ning e-maksuametisse/e-tolli sisselogimisele ja esitatava faili üleslaadimisele samuti 2 minutit. Selle deklareerimise viisi puhul loetakse KMD INF-i esitamisel vigade tekkimist ebatõenäoliseks, kuna süsteem genereerib ise aruande ettenähtud formaati;

¹⁶ Sh riistvara soetus 30 600 eurot, tarkvara litsentsid 276 000 eurot, juurutustoe teenus 24 000 eurot, ühekordsed teenused 267 201,60 eurot, litsentside hooldus 45 000 eurot aastas, riistvara uuendamine üks kord kolme aasta jooksul 35 000 eurot (MaksuMaksjad 2015, 8).

- deklaratsiooni ja selle lisa täitmine ekraanivormis e-maksuameti/e-tolli keskkonnas. Selline deklaratsiooni esitamise viis on kasutusel peamiselt sellistel ettevõtetel, kes sisestavad andmeid käsitsi (ei kasuta raamatupidamistarkvara). Elektroonilisel KMD esitamise ajakulu on maksimaalselt 5 minutit, millest e-maksuameti/e-tolli keskkonda sisselogimisele kulub 1 minut, KMD vormi täitmisele ja selle kinnitamisele 4 minutit. KMD INF-il ühe rea lisamise ajakuluks loetakse hinnanguliselt 30 sekundit. Kogu ajakulu on sõltuvuses KMD INF-ile lisatavatest ridade arvust;
- deklaratsiooni ja selle lisa esitamine paber kandjal¹⁷. Sellisel viisil KMD ja KMD INF esitamise kulu loetakse kõige suuremaks, kuna lisandub paberi, printimise ja postiga saatmise või siis ise teenindusbüroosse toomise kulu. Praxis 2005. aasta uuringu kohaselt kulus paber kandjal KMD esitamisele arvestuslikult 15 minutit (Jürgenson 2005, 13) ja kui sellele lisada juurde veel vajadus KMD INF täitmiseks ning andmete selekteerimiseks, siis ajakulu suureneb veelgi.

Lisaks KMD ja KMD INF esitamisele kuuluvale ajakulule tuleb halduskoormuse hindamisel hinnata ka muid täiendavaid kulusid, mis võib andmete esitamisega kaasneda. Selleks, et Maksu- ja Tolliamet saaks esitatud andmeid võrrelda, tuleb KMD INF-il kajastatud tehingupartnerite kajastamisel tuua eraldi lahtris välja ka tehingupartneri registrikood. Kuna ei raamatupidamise seadus ega ka käibemaksuseadus otseselt ei too välja, et algdokumendil (arvel) peab olema märgitud äriühingu registrikood, siis peavad ettevõtted edaspidi käsitsi raamatupidamisprogrammi registrikoode sisestama. Raamatupidamistarkvara kasutavad ettevõtted siiski üldjuhul sisestavad kliendi sisestamisel kõik andmed, mistõttu neil ilmselt väga suurt täiendavat kulu juurde ei teki. Juhul, kui ettevõtte kasutab programme, mis on seotud RIK andmebaasiga, siis peaksid koodi või nime sisestamisel andmed automaatselt deklaratsioonile üle minema, mis vähendab oluliselt andmete sisestamise ajakulu. Lisaks eeltoodule võib ettevõtjatele täiendavat halduskoormust tekitada koondokumentide detailsem kirjeldamine ehk neis informatsiooni isikustamine. Kuna kõik andmed tuleb esitada raamatupidamisprogrammi arvete lõikes, et neid täpsustatud kujul deklaratsioonis kajastada,

¹⁷ Kuigi ühe võimalusena on maksumaksjal võimalik deklaratsioon ja selle lisa esitada paber kandjal, siis juhul kui isik on olnud käibemaksukohustuslane vähemalt 12 kuud või kui käibedeklaratsiooni lisal kajastatakse enam kui viis arvet, tuleb esitada andmed elektrooniliselt. Üksnes Maksu- ja Tolliameti loal ning maksukohustuslase poolt esitatud motiveeritud taotluse alusel, võib esitada käibedeklaratsiooni ja selle lisa paber kandjal.

siis justkui kaovad ära koonddokumendid (nt avansi- ja kuluaruanded), nende koostamise vajadus. (Rahandusministeeriumi ... 2014)

1.4. Muudatused käibemaksuseaduses seoses KMD INF täitmisega

Riigi poolt seadusega rakenduv täiendav andmete esitamise kohustus ning saadavate andmete kasutamine on aluseks tuvastamiseks võimalike käibemaksupettusi. Kuna andmete esitamine ja nende vastavus teise tehingupoole esitatud andmetega on Maksu- ja Tolliameti võrdluse aluseks olevaks informatsiooniks, siis on oluline, et andmed oleksid esitatud õigeaegselt ning õigel kujul. KMD INF-iga tehinguinfo esitas 2014. aastal novembrikuu kohta iga kolmas majanduslikult aktiivne ettevõtte ehk 55% käibemaksukohustuslastest¹⁸.

Tabel 2. KMD INF esitamise statistika (12.03.2015 seisuga)

	Aasta/kuu		
	2014/11	2014/12	2015/01
Esitatud KMD-de arv	76 111	76 175	74 654
INF-i esitajate osakaal maj. aktiivsetest isikutest	38,00%	38,00%	38,00%
INF A arv	35 023	35 592	31 583
INF B arv	30 677	30 004	27 310
INF A tehingupaaride arv	178 506	174 039	149 684
INF B tehingupaaride arv	166 153	156 574	138 682
Ei ole deklareerinud tehingupartnereid	33 135	32 884	35 449
Isikute arv, kellel Eesti käive ei ületa 1000 eur	29 370	28 828	31 834
Tehingupaaride arv: INF A klapib INF B-ga	86 623	83 036	73 595

Allikas: (Helm 2015b)

Samas esimene KMD INF esitamine näitas juba täpselt ära, kuidas seaduse muudatus on tekitanud maksukohustuslastes segadust ehk maksukohustuslased ei olnud täies ulatuses valmis järgima seadusega pandud kohustust, mis omakorda tingis olukorra, kus esimeste

¹⁸ Maksuamet prognoosis, et KMD INF-i esitamise kohustus tekib 45 – 60% käibemaksukohustuslastest ehk siis 30 – 40% majanduslikult aktiivsetest ettevõtetest (Helm 2015a).

deklaratsioonide järgi esines erinevusi tehingu andmete kajastamisel. Tehingupoolte vahel andmete mitte kokkulangevus oli peamiselt tingitud alljärgnevast (Kokku ... 2015):

- ostja ei ole käibemaksukohustuslane ja/või ei arvanud maha sisendkäibemaksu;
- ühel tehingupoolel oli vabastus KMS § 46 lõike 17¹ alusel;
- üks tehingupool ei ole jälginud 1000 euro piirmäära¹⁹;
- KMD INF-i esitaja ei oska andmeid õigesti kajastada (ei mõista näiteks korrektselt INF A rea 9 tähendust²⁰);
- tehingupartnerite ärinimed sisestatakse vigaselt;
- ei määratleta õigesti käibe tekkimise aega;
- eksimust piirmäära arvestamisel, mistõttu võidakse osad arved jätta deklareerimata.

Lähtudes eeltoodust on näha, et andmete kajastamisel põhjustas erinevusi ka andmete kajastamisel tekkivad vead, mistõttu on väga oluline üheselt aru saada, mida täpsemalt ja mis kujul peab KMD INF-il andmeid kajastama²¹.

Käibedeklaratsiooni lisa vorm koosneb kahest osast: A osal (Lisa 1) kajastatakse väljastatud arvete ja B osal (Lisa 2) saadud arvete andmed. Käibemaksugrupi esindusisikul on kohustus esitada käibedeklaratsiooni lisa iga käibemaksugruppi kuuluva isiku kohta eraldi. Juhul kui käibemaksukohustuslasena registreerimata isik on esitanud mõne oma tehingu kohta arve või mõne muu müügidokumendid, millele ta on märkinud käibemaksusumma, siis on ka tal kohustus esitada KMD-ga koos KMD INF. Käibedeklaratsiooni lisa ei pea esitama piiratud maksukohustuslane.

Vormil KMD INF deklareeritakse vaid need arved või muud arvena käsitletavat dokumentide, mis on väljastatud juriidilisele isikule, FIE-le ning riigi-, valla- ja linnaasutustele ning puudub kohustus eraisikutele väljastatud arvete deklareerimiseks.²² Kui tehingupartneripõhine 1000 euro piirmäär ületatakse, siis on ostjal kohustus kajastada ka lihtsustatud arvete andmed KMD INF-il.

¹⁹ Erinevus näiteks olukorras, kus KMD INF-il deklareerib üks tehingupool ka tehingupartnerid, kellega tehtud tehingud ei ületa kuus 1000 euro piirmäära. Teisel tehingupoolel ei olnud samuti vaja neid samu tehinguid KMD INF-il deklareerida.

²⁰ Veerus 9 „Maksustamisperioodil vormi KMD lahtrites 1 ja 2 kajastatud maksustatav käive“ märgitakse see osa arve summast, mis on maksustamisperioodil 20% ja 9% määraga maksustatava käibena deklareeritud vormi KMD lahtrites 1 ja 2. Eraldi ridadel kajastamine.

²¹ KMD INF vormi kirjeldamisel on autor järgnevates lõikused tuginenud Maksu- ja Tolliameti (Käibedeklaratsiooni lisa (KMD INF) ...) selgitustele ja käibemaksuseadusele (KMS).

²² Näiteks ei kajastata vormil isikustamata müüki.

Kuigi KMD INF vormil deklareeritakse vaid arved, mis on esitatud ja saadud 20% ja 9% määraga maksustavate kaupade ja teenuste eest, siis tuleb vormil kajastada ka siseriiklikult pöördmaksustamisele kuuluvate kaupade arvete andmed (KMS § 41¹) ning samuti ka kasutatud kauba, originaalkunstimeose, kollektiooni- ja antiikeseme müümisel erikordade alusel esitatud arved (KMS § 41 ja 42). Erandiks on üksnes reisiteenuse käibemaksuga maksustamise erikorra alusel väljastatud arveid, mida ei kajastata vormil²³, samuti ei kajastata piiriüleseid tehinguid ja siseriiklike 0% määraga maksustavaid käibe või maksuvaba käibe kohta tehtavaid arveid²⁴.

Vormil KMD INF kajastatakse arvete andmed, mille summa ilma käibemaksuta on 1000 eurot ja suurem. Alla 1000 euro arved võib maksukohustuslane deklaratsiooni lisal kajastada, aga seda kohustust tal otseselt ei ole²⁵. Kui ettevõttel ei ole maksustamise perioodil ühtegi arvet, mis ületaks piirmäära 1000 eurot, siis on ettevõttel kohustus kas siis deklaratsiooni A osal (müügiarvete andmete kohta) või B osal (ostuarvete kohta) teha lahtrisse märke arve puudumise kohta. Seega maksukohustuslasel on pidev kohustus järgida oma ostu- ja müügiarvete kogusummasid tehingupartnerite lõikes.

Tehingupartneripõhist piirmäära arvestatakse saadud ja väljastatud arvete osas eraldi kogusumma alusel. Seega kui ettevõtte ületab maksustamisperioodil ühe tehingupartneriga arve/arvete summaks seatud 1000 euro piirmäära, siis peab ettevõtte käibedeklaratsiooni lisal deklareerima kõik arved, tuues välja deklaratsiooni lisal nõutud andmed. Piirmäära arvestamisel läheb arve maksustamisperioodil arvestusse ainult ühel korral – ajal mil see kuulub esmakordselt vormi A osal või siis B osal kajastamisele²⁶. Kauba võõrandamise või teenuse osutamise eest esitatavate arvete piirmäära arvestatakse eraldi arvete kogusumma ja kreditarvete kogusumma osas. Seega juhul kui väljastatud või saadud arvete kogusumma ilma kreditarveta ületab tehingupartneri lõikes piirmäära 1000 euro, kuuluvad arved kajastamisele koos kreditarvega, vastavalt siis vormi A või B osal. Kui üksnes kreditarvete kogusumma tehingupartneri lõikes ületab piirmäära, siis kuuluvad kõik selles

²³ Juhul kui reisiteenuste eest väljastatakse arve üldkorra alusel (20% KM-iga) ning tekkinud käive ületab tehingupartneri lõikes piirmäära, siis tuleb see kajastatada KMD INF-il.

²⁴ Maksuvaba- ja mittekäivet ei deklareerita (näiteks leppetrahv), samas kui ühel arvel on kajastatud nii maksustatav käive (20% KM) kui ka maksuvaba käive, siis tuleb piirmäära sisse ka maksuvaba käibe osa, mis tuleb KMD INF-il deklareerida eraldi real.

²⁵ Alla 1000 eurot deklareeritud arved on ka üheks põhjuseks, mistõttu esineb erinevusi tehingupartnerite vahelises andmetes (klappivus deklaratsioonides).

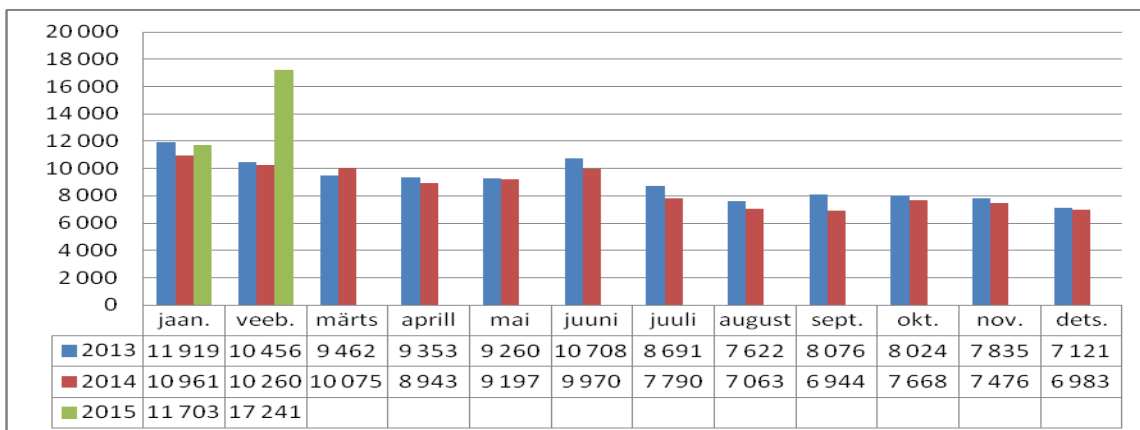
²⁶ Näiteks kui arve tasumine toimub osaliselt mitme kuu jooksul, siis arve tulemusel tekkinud käive kuulub maksustamisele ka järgnevatel maksustamisperioodidel, samas piirmäära arvestusse kaasatakse see ühel korral – ajal mil see kuulub esmakordselt vormil deklareerimisele.

maksustamisperioodis tehingupartnerile väljastatud või tehingupartnerilt saadud arved deklareerimisele vastavalt vormi A või B osal. Kreditarve ei vähenda piirmäära arvestamisel arvete kogusummat kreditarve summa võrra ehk arvestusi peetakse eraldi. (Rahandusministeeriumi ... 2014)

Kuna seaduse muudatus mõjutab oluliselt ettevõtjate tööd ning sellega kaasnevat halduskoormust, siis sujuvamaks üleminekuks seaduse muudatusele lisati käibemaksuseadusele üleminekusäte, mille kohaselt on ettevõtjatel võimalus kuni 2015. aasta lõpuni esitada arvetel olevad summad tehingupartneri lõikes summeerituna²⁷. Maksu- ja Tolliameti andmetel kasutas ca 33% KMD INF-i esitajatest võimalust esitada arved summeeritult (Maksu- ja Tolliameti ... 2015a). Piirmäära arvestamine käib siiski endise põhimõtte alusel.

Juhul kui KMD INF vormide koostamisel jäid mõned arvete andmed deklareerimata või esitatud andmed on puudulikud, siis on võimalik neid elektrooniliselt parandada esitades vormi uuesti. Kui maksukohustuslane esitab andmed paber kandjal, siis tuleb parandamisel esitada vorm uuesti esialgsel kujul, kuid valesti märgitud andmed asendada nulliga ning andmed õigete arvete kohta kajastada kõikide veergude kohta uuel real. Kui ettevõtte on KMD INF-il kajastanud mõne arve ekslikult, siis selle kustutamiseks peab ta parandusdeklaratsioonil eksliku arve andmetes märgitud summad asendama nulliga. (Elling 2014, 229) Seega ettevõtted, kes esitavad deklaratsioone paber kandjal või mõnel muul põhjusel ei ole neid võimalik elektrooniliselt esitada, siis ajakulu nii deklaratsiooni esitamise kui ka parandamise osas on oluliselt suurem. Kuna aga Maksu- ja Tolliameti andmetel esitatakse 99,1% käibedeklaratsioonidest elektrooniliselt (Maksu- ja Tolliameti ... 2015a), mis tähendab, et paber kandjal esitab deklaratsioone ca 1% ettevõtetest, siis sisuliselt tekib väikesel osal ettevõtetest täiendav ajakulu paber kandjal deklaratsiooni ja selle võimaliku parandamise tõttu. Joonisel 3 on toodud välja Maksu- ja Tolliameti andmed KMD paranduste arvu kohta – paranduste arv näitab isikute arvu, kes on parandusi teinud aruandluskuul.

²⁷ See säte on mõeldud eelkõige ettevõtjatele, kellel on ühe tehingupartneriga maksustamisperioodil palju arveid.

Joonis 3. Käibedeklaratsioonide paranduste arv 2015.a veebruarikuu seisuga

Allikas: (Maksu- ja Tolliameti ... 2015a). Joonise koostanud autor.

Eeltoodud andmetest nähtub, et alates 2015. aasta algusest on KMD parandamise osakaal tõusnud, kindlasti on suurel osal seda mõjutanud ka KMD INF esitamisega kaasnev. Üheks põhjuseks võib ka olla asjaolu, et KMD INF täitjad ei tõlgendanud INF-i täitmiseks olevaid nõuded/vorme üheselt, mis tingis hilisema vajaduse deklaratsiooni parandamiseks.

1.5. Teiste riikide praktika käibemaksuriski hindamiseks andmete kogumise regulatsioonidest

Eestile lähimatest naaberriikidest kasutab sarnast käibemaksu deklareerimise süsteemi alates 2010. aasta keskpaigast Läti, mis on ka põhjuseks, miks just Lätit on toodud eeskujuks ennustamiseks, milline saab olema Eestis rakendatava süsteemi tulevik. Samas esineb Lätis ja Eestis rakendatava süsteemi ning riikides üleüldiselt rakendatava käibe deklareerimise vahel mõningaid erinevusi, mistõttu siiski ei saa võrrelda riikides rakendatavat süsteemi ja selle eesmärgipärasust üks-ühele.

Kui varasemalt oli Lätis arvete kajastamisel ühtne numeratsioon ehk arveid nummerdati, siis alates 2010. aastast hakati koguma informatsiooni arve põhiselt tehingu kohta (Law on ...). Tehingufaili kohta esitamise alampiir on 1423 eurot. Kuna võrreldes Eestis rakendatud süsteemiga, mil lähtutakse tehingupartneripõhiselt, siis Läti süsteem annab ettevõtjatele palju suurema võimaluse tehingutega n-ö manipuleerimiseks ning vajadusel

arvete väiksemas summas koostamiseks²⁸. Läti puhul lisab antud süsteemile keerukust erinevused deklaratsioonide esitamise tähtajas. Kui Eestis maksukohustuslased deklareerivad arveid üldjuhul eelneval kuul tekkinud maksukohustuse kohta²⁹ ning riigipoolne raha tagastus toimub igal kuul, siis Lätis on erinevat tüüpi ettevõtetel erinevad deklaratsioonide esitamise tähtjad³⁰. Samuti toimub Lätis käibemaksu tagastamine kaks korda aastas, mis tähendab seda, et võimaliku riigipoolt tagasisaadavat raha peab ettevõtte kauem ootama, mis omakorda mõjutab ettevõtte likviidsust. Eeltoodu võib tekitada olukorra, kus ettevõtted võivad jätta teadlikult mõned tehingud (soetus ja müük) deklareerimata. (Rahandusministeerium ... 2014, 30) Vaatamata süsteemi eripäradest on mõlema riigi puhul siiski üheks eesmärgiks KMD INF-i kaudu korraga ja võimalikult kiiresti maksukohustuslaste käest tehingute kohta informatsiooni kättesaadavus, mille põhjal koostada põhjalikumaid riskianalüüse ning võimalust koheseks tegutsemiseks, kui esineb lahknevusi andmetes.

Eestile ja Lätile saab veel kaudselt võrdluseks tuua Portugalis alates 2007. aastast rakendatava raamatupidamistarkvaradest saadavale infole tugineva standardi (SAF-T³¹). Antud standard võimaldab suures mahus kontrollida ettevõtete raamatupidamises kajastatud andmeid, kuna genereeritakse raamatupidamistarkvarast ühte elektroonilisse faili (.xml) kõik raamatupidamise andmed (sh pearaamat, käibeandmik, müügi- ja ostureskontrot, jne). Kuna andmed genereeritakse ühesuguselt struktureeritult, siis pole neid võimalik muuta, ilma et sellest ei jääks jälg maha. Alates 01.01.2013 mindi andmete kogumisega veelgi põhjalikumaks ning kehtestati kord, mille kohaselt peavad kõik äriühingud veel lisaks esitama igakuiselt standardiseeritud formaadis informatsiooni kõikide maksuperioodi³² kohta käivate müügiarvete kohta, kus erinevate käibemaksuääradega informatsioon tuleb kajastada erineval real. Samuti esitatakse andmed riigisiseste ja liikmesriikidevaheliste tehingute kohta (sh import/eksport kohta). Lisaks ettevõtete vaheliste tehingute kohta andmete esitamisele, on ettevõtetel kohustus ka deklareerida füüsilistele isikutele väljastatud arved. Füüsilistel isikutel endil ei ole omaltpoolt otsest kohustust arveid deklareerida, samas selleks, et seda tehtaks makstakse Portugalis füüsilistele isikutele 15% tasutud käibemaksust tagasi, kuid mitte

²⁸ Üle tehingu piirmäärana olev arve koostatakse kahes osa (kahe arvena), et ei peaks deklaratsioonis seda kajastama. Eestis rakendatavas süsteemis on tehingupartneriga tehtavatele tehingutele seatud piirmäär (1000 eurot), mis välistab ära selle, et tehakse pigem rohkem arveid, et mitte deklaratsioonis neid kajastada.

²⁹ Kvartalis deklareerimine on Eestis vähem levinud.

³⁰ Tähtjad on sõltuvuses käibe summast (Worldwide ... 2014, 456).

³¹ *Standard Audit File for Tax* (SAF-T) - OECD poolt välja töötatud rahvusvaheline standard elektrooniliseks infovahetuseks.

³² Maksuperiood on sarnaselt Eestile, kas igakuiselt või siis kvartalis. Niisamuti ka maksutagastus sõltub valitud perioodist (The Portuguese ... 2009, 93).

rohkem kui 250 eurot ühe pere kohta aastas. Antud olukord motiveerib füüsilisi isikuid arveid deklareerima, mis omakorda annab riigile suurema ligipääsu informatsioonile, mille tulemusel kontrollida, kas ettevõtte on jätnud midagi deklareerimata. (Henriques *et al*, 2013; Rahandusministeeriumi ... 2014) Seega on Portugalis ettevõtetal vajadus oluliselt suuremas määras riigile andmete esitamisel kui võrrelda seda Eestis rakendatava süsteemiga.

Sarnaselt Eestis rakendatavale KMD INF-ile on alates 01.07.2013 ka Horvaatias äriühingutel kohustus esitada igakuiselt teistes Euroopa Liidu liikmesriikidest ostetud ja müüdud kaupade ja teenuste kohta deklaratsioon summeerituna tehingupartneri kohta. Slovakkias peavad ettevõtted alates jaanuarist 2014. aasta esitama arvepõhise informatsiooni ostetud/müüdud kaupade ja teenuste kohta. Andmed esitatakse ühel elektroonilisel deklaratsioonil. (Rahandusministeeriumi ... 2014)

2. KÄIBEMAKSUSEADUSE RAKENDUMISEGA KAASNEVA HALDUSKOORMUSE ANALÜÜS

Euroopa Liidus on peetud väikese ja keskmise suurusega ettevõtete osakaalu väga suureks (99,8%), mistõttu on ka nende mõju majanduse arengule oluline (European Commission 2014, 2). Ka Eestis tegutsevatest ettevõtetest on majanduses väga suur osakaal just väikse ja keskmise suurusega ettevõtetel (ligikaudu 99,84%). 2012. aastal Praxise tehtud uuringu kohaselt pidasid väikese ja keskmise suurusega ettevõtted arengut takistavaks teguriks just suurt maksukoormust, mis oli juba siis ligikaudu 56% neist ettevõtetest oluliseks probleemiks (Kaarna *et al* 2012, 29).

2.1. Uuringu meetodika ja valimi kirjeldus

Statistikaameti andmete kohaselt on 2013. aasta seisuga Eestis 112 760 majanduslikult aktiivset ettevõtet, milles 112 578 ettevõtet on mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtted³³. Eesti majanduses on väiksed ja keskmise suurusega ettevõtted olulisel kohal, kuna just nende arvel on ligikaudu 75% loodavast lisandväärtusest ning 78% erasektori tööhõivest. Suur osa väikestest ja keskmise suurusega ettevõtetest tegutseb teenustesektoris, millele järgnevad jae- ja hulgimüük ning ehitussektor. (European Commission 2014) Maksu- ja Tolliameti andmetel deklareeris 2014. aasta detsembrikuu seisuga käivet 6 757 ehitusvaldkonnas tegutsevat ettevõtet. 2013. aastal oli ehitussektori poolt põhjustatud maksukahju riigile ligikaudu 15 miljonit eurot, millest ligikaudu 10 miljonit eurot moodustas just käibemaksukahju. (Riik ...) Eestis tegutsevatest ettevõtetest esitab 2015. aasta märtsikuu seisuga KMD ja KMD INF-i 74,20% ettevõtetest läbi e-maksuameti kasutajaliidese, 0,07% läbi masin-masin liidese ning 25,73% ettevõtetest laeb andmed üles xml ja csv formaadis (Maksu- ja Tolliameti ... 2015b). Kuna Eestis on kõige rohkem just mikroettevõtteid

³³ 2013.a statistikaameti andmetel 112 760 majanduslikult aktiivset ettevõtet, millest 182 oli suured ettevõtted (250 ja enam töötajaga), 1126 oli keskmise suurusega (50-249 töötajaga), 5 793 oli väike ettevõtteid (10-49 töötajaga) ja 105 659 oli mikroettevõtteid (vähem kui 10 töötajaga) (Majanduslikult ...).

(ligikaudu 105 659), siis magistritöö valimi moodustamisel lähtuski autor põhimõttest, et vastanute seas oleks vähemalt viis mikrosuurusega Eestis registreeritud ja ehitussektoris tegutsevat ettevõtet, kes deklareerivad andmeid eeltoodud andmete esitamise viisil. Valimisse valib autor eelpool kirjeldatud liigituse alusel ettevõtted juhuvaliku teel. Analüüsi aluseks olevaid andmeid kogub autor struktureeritud intervjuu (küsitluse) käigus ning analüüsib neid kvantitatiivse andmeanalüüsi meetodiga. Küsitlused on ettevõtetele saadetud elektronpostiga 2015. aastal ehk peale KMS § 27 lõige 1² jõustumist. Enne autori küsitluse esitamist on olnud ettevõtetel võimalus juba mõned kuud kohaneda seaduses rakendatud täiendavate nõuetega, mistõttu on autori hinnangul ettevõtete vastused tõenäoliselt adekvaatsemad ning ei ole enam liialt emotsioonidest kallutatud.

Magistritöös analüüsib autor kuue ehitussektoris tegutseva ettevõtte poolt esitatud andmeid. Tegemist on Eestis tegutsevate ning siin käivet deklareerivate osäühingutega. Vastavalt kokkuleppele vastanutega ei ole töös toodud välja ettevõtete nimesid³⁴. Valimisse sattunud ettevõtete peamiseks tegevusvaldkonnaks on üldehitustööd (sh sellega kaasnevad remonttööd), majade ehitus ning projektipõhised tööd. Kaks vastanud ettevõtet on öelnud, et kasutavad tööde teostamisel ka alltöövõtu korras teenust. Tegevust teostatakse üle Eesti (peamiselt siiski Harju- ja Tartumaal). Tegemist on juba aastaid tegutsenud ning kogemustega ettevõtetega. Vastajate seas olid infokohustuse täitjateks teenust pakkuvad raamatupidajad. Ettevõtete raamatupidajad kasutavad raamatupidamisprogramme Merit Aktiva, Directo, Joosep5 ja Standard Books. Käesolevas alapeatükis analüüsib autor üldiselt küsitlusele vastanud ettevõtete ajakulu, käibemaksuseadusega kaasnevate kohustuste täitmisega kaasnevat esitatavate andmete mahtu ning hindab ettevõtete halduskoormust rahaliselt (kuu ja aasta kohta).

2.2. Infokohustuste analüüs

Iga ettevõtte raamatupidamist mõjutav seaduse muudatus tingib nii raamatupidajate kui ka ettevõtete omanike vajaduse end muudatustega kurssi viimiseks. Käibemaksuseaduse muudatus (§ 27 lõige 1²) tõi endaga kaasa lisaks KMD esitamise vajadusele ka KMD INF esitamise kohustuse juhul kui tehingud ületavad tehingupartneri lõikes 1000 euro piirmäära.

³⁴ Andmete võrdlemiseks nimetatakse ettevõtted järgmiselt: ettevõtte 1, ettevõtte 2, ettevõtte 3, ettevõtte 4, ettevõtte 5 ja ettevõtte 6.

Muudatuse tulemusel oli raamatupidajatel vajadus täpselt selgeks teha, milliste andmete ja millisel kujul esitamise kohustused tekkisid. Lähtudes eeltoodust paluski autor vastanutel anda hinnang kui palju kulub neil keskmiselt aega end seadustega kurssiviimiseks ning kas KMD INF esitamise kohustusega ajakulu suurenes. Autori poolt küsitatud ettevõtete raamatupidajatel ei tekkinud täiendavat ajakulu seaduse muudatusega kurssiviimiseks, kuna jooksvalt jälgitakse seaduse muudatusi, uuritakse erinevate tehingute kajastamisi jms. Keskmiselt kulub kuus erinevate seaduste muudatustega tutvumisele 10 minutit - 2 tundi. KMD INF osas tekkis ajakulu pigem raamatupidamisprogrammide seadistamiseks (tehtud seadistustega tutvumiseks) vastavalt ettevõtte vajadustele. Kuna KMD INF pälvis ka meedias palju kajastamist, siis said autori hinnangul raamatupidajad juba selle põhjal deklaratsiooni esitamise ja koostamise kohta palju informatsiooni.

Seaduse muudatuse tulemusel ettevõtted oluliselt arvete esitamise tava ei muutnud. Kaks vastanud raamatupidajat ütlesid, et on tehingupartnerile kohustuseks teinud esitada arvel ka äriregistrikood. Teised vastanud ei ole oluliselt täiendavaid nõudeid arvete esitamisele teinud. Autori hinnangul võib see olla tingitud asjaolust, et üldjuhul koostab arved raamatupidamisprogramm, kus on juba vastavad seadistused andmete kajastamiseks arvel tehtud. Vastanud raamatupidajad ei toonud välja, et ettevõtte on nõudnud erinevate maksumäärade arvete korral eraldi arvet.

Halduskoormust hindas autor joonisel 4 toodud infoühikute kaupa – tehingupartneri sisestamiseks tehtavad toimingud, KMD INF esitamisega seonduvad ettevalmistavad toimingud, KMD INF täitmine ning andmete kontrolliga seonduvad toimingud. Raamatupidajad ei lugenud ajakulu hulka programmidesse sisselogimise aega, kuna see on olnud alati KMD esitamisel ning ei ole täiendavate kohustuste tulemusel muutunud.

Joonis 4. Halduskoormuse hindamiseks tehtavad toimingud

Allikas: autori koostatud

Esimesena palus autor raamatupidajatel selgitada, kuidas ettevõttes sisestatakse andmed tehingupartneri kohta ehk kas raamatupidamisprogramm impordib need automaatselt või sisestatakse andmed mehhaaniliselt. Esitatud vastustest selgus, et ettevõtte 1, 4 ja 6 raamatupidajad sisestavad andmed tehingupartneri kohta mehhaaniliselt. Ettevõtte 4 ja 6 raamatupidajate selgituste kohaselt on mehhaaniliselt sisestamise põhjuseks asjaolu, et ei ole veel jõudnud raamatupidamisprogrammi täpselt ära seadistada. Andmete otsimiseks krediidiinfost ja sisestamise ajakulu on ligikaudu 2 minutit (seaduse eelnõus oli hinnanguline ajakulu kuni 3 minutit). Kui tehingupartner on sisestatud, siis tulevikutehingute korral enam uuesti sisestama ei pea. Teistel kolmel ettevõttel impordib programm andmed automaatselt. Ettevõtte 2 pidi programmis kõik tehingupartnerid üle kontrollima, kuna ei olnud varasemalt kõigile äriregistrikoodi sisestatud (tegemist ühekordse sisestamise/kontrolliga).

Samuti palus autor esitada andmed koondokumentide kohta – kas ettevõttel on kasutusel koonddokumendid ning mitmest algdokumendist need koosnevad. Kuuest vastanust neljal ettevõttel on kasutusel koonddokumendid. Ettevõtte 1 vastuse kohaselt loobuti seaduse muudatuse tulemusel koondokumentide koostamisest ning kõik kuluarved ja tšekid sisestatakse eraldi programmi. Ettevõtte 6 raamatupidaja on arvamusel, et kokkuvõttes kulub

koonddokumentidele rohkem aega kui iga dokument eraldi sisestada, samuti võivad kulukohad jääda liiga laialivalguvaks, mistõttu ettevõttes ei ole koonddokumente kasutusel. Teised neli ettevõtet (2, 3, 4, 5) hindavad ühe koonddokumendi isikustamise ajakulaks keskmiselt 1 kuni 2 minutit. Koonddokumentide kohta käivate algdokumentide arv sõltub projektidest ning on kalendrikuus erinev (10 kuni 100 tükki). Algdokumentide selekteerimise ajakulu sõltub algdokumentide arvust – ajakulu algdokumendi kohta on keskmiselt 1 kuni 2 minutit.

Järgmisena palus autor täpsustada KMD INF tarbeks ostu- ja müügiarvete selekteerimise tava ehk kui suures ulatuses teevad raamatupidajad seda käsitsi ning kui suures mahus võimaldab seda raamatupidamisprogramm. Kõigi kuue ettevõtte puhul selekteerib lõplikult KMD INF tarbeks ostu- ja müügiarved enamasti raamatupidamisprogramm. Samuti koostab raamatupidamisprogramm ka sisestatud andmete põhjal juba ise KMD INF-i A ja B osa. Ajakulaks töid vastajad välja pigem paberarvete selekteerimiseks kuluva ajakulu (vt täpsemalt peatükis 2.4 tabel 10), mis on varieeruv sõltuvalt näiteks projektist/koondokumentide osakaalust. Ettevõtte 2 kasutab digiarveid, mistõttu paljud arved laekuvad juba raamatupidamisprogrammi automaatselt ning nende kontrollimiseks kulub KMD INF esitamisel hinnanguliselt 1 minut (kontrollib, et KMD INF-ile ei läheks üleliigseid ridu). Kuigi valimisse sattunud ettevõtted kasutavad erinevaid raamatupidamisprogramme (Merit Aktiva, Directo, Joosep5 ja Standard Books), siis vastustest selgus, et otseselt KMD INF juurutamisega ettevõttele täiendavat kulu ei tekkinud (uuendused olid juba paketi/rendihinna sees) ning kõigil teenusepakkujatel toimib programmis KMD INF-iks andmete selekteerimine automaatselt. KMD INF-ile andmete kandmise kohta vastajad eraldi ajakulu välja ei toonud.

Kui andmed sisestatud ja selekteeritud, siis järgneb sellele andmete kontroll. Esitatud vastuste kohaselt teostavad raamatupidajad andmete kontrolli kohe raamatupidamisprogrammi sisestamisel. Kui programm on juba automaatselt andmed KMD INF-i jaoks selekteerinud ja deklaratsioonile kandnud, siis kulub KMD INF-i lõplikuks kontrolliks keskmiselt 1-5 minutit. Ettevõttel 1, kellel on kasutusel palju paberarveid (sh kulutšekke), kulub andmete kontrollimiseks ligikaudu 30 minutit³⁵.

Käibemaksuseaduse ühe rakendussättena võimaldatakse ettevõttel kuni 2015. aasta lõpuni esitada andmed tehingupartneri lõikes summeeritult. Magistritöö valimisse sattunud

³⁵ Varasemalt olid kulutšekid suures osas kajastatud koondokumentidena.

kaks ettevõtet (3 ja 5) esitavad andmed KMD INF-il tehingupartneri lõikes summeeritult ja kolm ettevõtet (1, 2 ja 6) tehingupartneri lõikes detailselt. Ettevõtte 4 tõi andmed välja mõlema meetodi puhul (detailne ja summeeritud arvestus). Ettevõtte 3, 4 ja 5 raamatupidajad eelistavad, et KMD INF-il andmete esitamine võiks jätkuda summeeritult, kolmele teisele sobis ka detailne arvestus.

Maksu- ja Tolliameti andmetel deklareeriti esimesel kuul (2014 detsembrikuus) kõige rohkem kuni viis arvet (Helm 2015a). Magistritöös vastanud ettevõtete andmete analüüsil selgus, et valimisse sattunud ettevõtted deklareerisid summeeritud tehingupartneri lõikes andmeid kuni kümne rea ulatuses ning detailselt tehingupartneri lõikes isegi kuni 50 rea ulatuses. Eeltoodust saab järeldada, et ehitussektorisse kuuluvate ettevõtete raamatupidamisest käib tehingupartneri lõikes igakuiselt läbi arveid keskmisest rohkem, mistõttu tekib ettevõtetel, kes sisestavad KMD INF mehhaaniliselt, täiendav ajakulu. Allolevas tabelis (Tabel 2) on toodud välja kuue vastanud ettevõtte keskmine infokohustuste hulk ühes kalendrikuus.

Tabel 2. Ettevõtete infokohustuste hulk

	Ettevõtte 1	Ettevõtte 2	Ettevõtte 3	Ettevõtte 4	Ettevõtte 5	Ettevõtte 6
Müügiarved summeerituna tehingupartnerite lõikes	0	0	4	3	10	0
Ostuarved summeerituna tehingupartnerite lõikes	0	0	6	7	10	0
Müügiarved detailselt tehingupartnerite lõikes	26	5	0	3	0	4
Ostuarved detailselt tehingupartnerite lõikes	2	50	0	15	0	30
Koonddokumentides algdokumentide arv	0	10	30	100	30	0

Allikas: (autori koostatud, lisades 5-10 toodud andmete alusel)

Käesoleva magistritöö punktis 1.4 (Joonis 3) tõi autor välja Maksu- ja Tolliameti vastuse parandusdeklaratsioonide esitamise osakaalu kohta kalendrikuude lõikes, kus nähtub, et seaduse jõustumisega on tõusnud parandusdeklaratsioonide esitamise arv. Magistritöös analüüsitavatest ettevõtetest kolme ettevõtte (4, 5, 6) raamatupidajad on esitanud KMD INF parandusdeklaratsiooni. Parandamise vajaduse tingis täiendavate dokumentide juurde toomine. Kahe ettevõtte (2 ja 5) poole on Maksu- ja Tolliamet pöördunud ka seoses

erinevusega tehingupartneri KMD INF-il kajastatuga. Erinevuse tingis teise tehingupoole deklareerimata jäänud arve.

2.3. Halduskoormuse analüüs

Alljärgnevalt analüüsib autor kuue ehitussektoris tegutseva ettevõtte vastuste põhjal kas ja millisel määral muutus KMD INF esitamise kohustusega ettevõtte halduskoormus. KMD INF esitamisega kaasneva halduskoormuse hindamiseks on autor võtnud aluseks eelnevas peatükis toodud tegevusteks kulunud ajakulu, tegevust teostanud isiku palgakulu, tegevuse sageduse ning need omavahel korrutanud. Infokohustuse täitja palgakulu (Tabel 3) leidmiseks kasutas autor raamatupidajate vastustes toodud palgavahemiku maksimaalset töötasu. Töötasu, mis on suurem kui 1500 eurot, selles osas võttis autor aluseks Palgainfo Agentuuri avaldatud 2014. aasta palgaandmed pearaamatupidaja keskmise palgataseme kohta (Seeder 2014). Arvestatud töötasule on juurde lisatud sotsiaalmaks (33%), töötuskindlustusmaks (0,8%) ning fikseeritud kulud (üld- ja majanduskulud). Fikseeritud kulude hindamisel on kasutatud Taani ja Rootsi praktikat, mille kohaselt lisati üld- ja majanduskulude katteks palgakulule lisaks 25%³⁶. Sama arvestusmeetodit kasutas ka PRAXIS oma uuringus käibemaksu kohta halduskoormuse hindamisel. (Jürgenson 2005, 10-11)

Tabel 3. Halduskoormuse hindamisel kasutatud raamatupidaja brutotöötasu arvestus

Töötasu arvestamise vahemik (eurot/kuus)	Kasutatud vahemiku maksimaalne töötasu	Töötasu SM-iga ja TKM-ga (33%+0,8%)	Täiendav 25%	Töötasu minutites (2014.a keskmised töötunnid 167x60 min)
... - 500	500	665,01	831,26	0,08296
501 - 1000	1000	1330,01	1662,51	0,16592
1001 - 1500	1500	1995,01	2493,76	0,24888
Palgainfo Agentuuri keskmine pearaamatupidaja töötasu	1648	2191,85	2739,81	0,27343

Allikas: (autori koostatud, lisa 3 küsitluses toodud töötasu arvestamise vahemik; Seeder 2014)

³⁶ Eesti kohta puuduvad andmed infokohustuste täitja ametikohaga seotud fikseeritud kulude (nt tark- ja riistvara soetamiseks, IT süsteemide hooldamiseks, erinevate bürooarvete soetamiseks, rentikulu) kohta, mistõttu on halduskoormuse hindamisel võetud aluseks Taani uuringu tulemused eeldusel, et kulude proportsioon ei erine oluliselt vastavast kulude proportsioonist Taanis (Jürgenson 2005, 10-11).

Järgnevalt annab autor lühikese ülevaate ettevõtetest ning analüüsib ettevõtete lõikes KMD INF esitamise kaasnemat halduskoormust.

Ettevõtte 1 – tegemist on osaühinguga, mille põhitegevusvaldkond on üldehitustööde tegemine. Teenuse teostamiseks kasutatakse ka alltöövõtu teenust. Töötajate arv on 2. Ettevõttes kasutatakse tekkepõhist käibemaksuarvestust. Raamatupidaja töötasu jääb halduskoormuse arvestamisel vahemikku kuni 500 eurot. Kasutatakse raamatupidamisprogrammi Merit Aktiva, mille kulu aastas on 180 eurot. Andmed KMD INF-il esitatakse detailselt tehingupartneri lõikes.

Tabel 4. Ettevõtte 1 halduskoormus (kuus)

KMD INF esitamiseks tehtavad toimingud	Ajakulu ettevõtte kohta (minutites)	Kohustuste täitmise sagedus (aastas)	Palgakulu (minutites)	Halduskoormus aastas (eurodes)	Halduskoormus kuus (eurodes)
Koonddokumendi isikustamine	0	0	0	0,00	0,00
Ostu-ja müügiarvete selekteerimine, tehingupartneri kontroll	450	12	0,08296	447,98	37,33
KMD INF'i kontroll raamatupidamise andmetega	30	12	0,08296	29,87	2,49
KMD INF'i koostamine ja edastamine summeeritud arvete põhjal (*enamasti teeb rmp-programm)	0	0	0	0,00	0,00
KMD INF'i koostamine ja edastamine detailsete arvete põhjal (*enamasti teeb rmp-programm)	0	0	0	0,00	0,00
Kokku summeeritud arvete arvetuse põhjal	0	0	0	0,00	0,00
Kokku detailsete arvete arvestuse põhjal	480	12	0,08296	477,85	39,82

Allikas: (autori koostatud, lisas 5 toodud andmete alusel)

Ettevõtte 1 peamiseks ajakulaks on arvete selekteerimine ja andmete kontroll. Kuigi lõpliku selekteerimise KMD INF jaoks (sh deklaratsioon ja sinna kantavad read) eksportfailiks teeb raamatupidamisprogramm, siis kulub enamus aeg ettevõttel siiski paberarvete/tšekkide sisestamisele. Antud ajakulu üheks põhjuseks on ka koonddokumentide koostamisest loobumine, mistõttu tuleb kulutšekid (veebuarikuu oli neid ligikaudu 35 tükki) kõik eraldi sisestada. Eeltoodust tulenevalt teostab raamatupidaja ka põhjalikum kontrolli, et

kõik andmed oleksid KMD ja KMD INF jaoks programmis korrektselt sisestatud. Raamatupidaja hinnangul on ettevõttel tekkinud KMD INF koostamise kohustusega täiendavat ajakulu.

Ettevõtte 2 – tegemist on osaühinguga, mille põhitegevusvaldkond on ehitustegevus, projekteerimine, üldehitusteenuse pakkumine, eriosade projekteerimine ning ehitamine. Töötajate arv on kuni 10. Ettevõttes kasutatakse tekkepõhist käibemaksuarvestust. Raamatupidaja töötasu jääb halduskoormuse arvestamisel vahemikku 1001 - 1500 eurot. Kasutatakse raamatupidamisprogrammi Directo, mille kulu kuus on ligikaudu 500 eurot. Ettevõttes on suures osas kasutusel e-arved (digiraamatupidamine), mille tulemusel tehingud suuremate ettevõtetega lähevad otse raamatupidamisprogrammi ning sisestamise kohustust ettevõttel endal täiendavalt ei teki. Andmed KMD INF-il esitatakse detailselt tehingupartneri lõikes.

Tabel 5. Ettevõtte 2 halduskoormus (kuus)

KMD INF esitamiseks tehtavad toimingud	Ajakulu ettevõtte kohta (minutites)	Kohustuste täitmise sagedus (aastas)	Palgakulu (minutites)	Halduskoormus aastas (eurodes)	Halduskoormus kuus (eurodes)
Koonddokumendi isikustamine	10	12	0,24888	29,87	2,49
Ostu-ja müügiarvete selekteerimine, tehingupartneri kontroll	11	12	0,24888	32,85	2,74
KMD INF'i kontroll raamatupidamise andmetega	0	0	0	0,00	0,00
KMD INF'i koostamine ja edastamine summeeritud arvete põhjal (<i>*enamasti teeb rmp-programm</i>)	0	0	0	0,00	0,00
KMD INF'i koostamine ja edastamine detailsete arvete põhjal (<i>*enamasti teeb rmp-programm</i>)	0	0	0	0,00	0,00
Kokku summeeritud arvete arvetuse põhjal	0	0	0	0,00	0,00
Kokku detailsete arvete arvestuse põhjal	21	12	0,24888	62,72	5,23

Allikas: (autori koostatud, lisas 6 toodud andmete alusel)

Ettevõtte 2 puhul selekteerib lõplikud andmed KMD INF jaoks raamatupidamisprogramm. Kuna tegemist on suures osas e-arvetega, siis tekib ajakulu programmist andmete

tõmbamisega ning üleliigsete andmete välja selekteerimisega (ettevõttel minimaalne ajakulu paberarvete selekteerimisel). Autor arvestas selle ajakulu ostu- ja müügiarvete selekteerimiseks kuluvaks ajaks, kuna eraldi KMD INF-i jaoks täiendavaid kontrole ega täiendavaid ridu ei lisata. Koonddokumendid seob programm samuti automaatselt hankijaga. Ettevõtte raamatupidaja ei hinda KMD INF-i esitamist kuigi suureks täiendavaks koormuseks.

Ettevõtte 3 – tegemist on osahinguga, mille põhitegevusvaldkond on ehitus ja remonditööd. Tegevus toimub põhiliselt Harjumaal, aga niisamuti ka Viljandimaal ja Tartumaal. Teostatakse osaliselt peatöövõttu, kuid enamasti alltöövõtu korras. Töötajate arv on 5. Ettevõttes kasutatakse tekkepõhist käibemaksuarvestust. Raamatupidaja töötasu jääb halduskoormuse arvestamisel vahemikku kuni 500 eurot. Kasutatakse raamatupidamisprogrammi Joosep5, mille kulu aastas on 115 eurot. Andmed KMD INF-il esitatakse tehingupartneri lõikes summeeritult.

Tabel 6. Ettevõtte 3 halduskoormus (kuus)

KMD INF esitamiseks tehtavad toimingud	Ajakulu ettevõtte kohta (minutites)	Kohustuste täitmise sagedus (aastas)	Palgakulu (minutites)	Halduskoormus aastas (eurodes)	Halduskoormus kuus (eurodes)
Koonddokumendi isikustamine	30	12	0,08296	29,87	2,49
Ostu-ja müügiarvete selekteerimine, tehingupartneri kontroll	30	12	0,08296	29,87	2,49
KMD INF'i kontroll raamatupidamise andmetega	3	12	0,08296	2,99	0,25
KMD INF'i <u>koostamine ja edastamine</u> summeeritud arvete põhjal	10	12	0,08296	9,96	0,83
KMD INF'i <u>koostamine ja edastamine</u> detailsete arvete põhjal (*enamasti teeb rmp-programm)	0	0	0	0,00	0,00
Kokku summeeritud arvete arvetuse põhjal	73	12	0,08296	72,67	6,06
Kokku detailsete arvete arvestuse põhjal	0	0	0	0,00	0,00

Allikas: (autori koostatud, lisas 7 toodud andmete alusel)

Ettevõtte 3 puhul selekteerib lõplikud andmed KMD INF jaoks raamatupidamisprogramm. Raamatupidaja töö välja ka ajakulu ühe rea deklareerimiseks (1 minut infoühiku

kohta), kuigi täiendavalt täpsustas, et eksportfailiga ajakulu juurde ei teki³⁷. Kuna töös toob autor välja kulu, mis tekiks ka juhul, kui raamatupidamisprogramm ise ridu KMD INF-il ei täidaks, siis on arvestatud ka ajakulu KMD INF täitmiseks. Antud ettevõtte puhul tekib samuti täiendav kulu just koonddokumentidega seonduvalt. Ettevõtte raamatupidaja enda hinnangul tal tegelikult koormust juurde siiski ei tekkinud, kuna arved sisestati ka varasemalt igakuiselt programmi.

Ettevõtte 4 – tegemist on osaühinguga, mille tegevus toimub projektipõhiselt. Töötajate arv on 3. Ettevõttes kasutatakse tekkepõhist käibemaksuarvestust. Raamatupidaja töötasu on suurem kui 1500 eurot (vahemikus 1500 – 2000 eurot). Halduskoormuse arvestamisel on autor lähtunud Palgainfo Agentuuri keskmisest pearaamatupidaja töötasust. Kasutatakse raamatupidamisprogrammi Standard Books 7,2, mille kulu kuus on ligikaudu 300 eurot. Andmed KMD INF-il esitatakse tehingupartneri lõikes summeeritult, kuid raamatupidaja tõi ajakulu välja ka juhul, kui peaks esitama andmed tehingupartneri lõikes detailselt. Autor arvestas kulu mõlema esitamise kohustuse korral (summeeritult ja detailselt).

Tabel 7. Ettevõtte 4 halduskoormus (kuus)

KMD INF esitamiseks tehtavad toimingud	Ajakulu ettevõtte kohta (minutites)	Kohustuste täitmise sagedus (aastas)	Palgakulu (minutites)	Halduskoormus aastas (eurodes)	Halduskoormus kuus (eurodes)
Koonddokumendi isikustamine	100	12	0,27343	328,12	27,34
Ostu-ja müügiarvete selekteerimine, tehingupartneri kontroll	10	12	0,27343	32,81	2,73
KMD INF'i kontroll raamatupidamise andmetega	0	0	0	0,00	0,00
KMD INF'i <u>koostamine ja edastamine</u> summeeritud arvete põhjal	20	12	0,27343	65,62	5,47
KMD INF'i <u>koostamine ja edastamine</u> detailsete arvete põhjal	90	12	0,27343	295,30	24,61
Kokku summeeritud arvete arvetuse põhjal	130	12	0,27343	426,55	35,55
Kokku detailsete arvete arvestuse põhjal	200	12	0,27343	656,23	54,69

Allikas: (autori koostatud, lisas 8 toodud andmete alusel)

³⁷ Rahandusministeerium prognoosis faili üleslaadimise ajakuluks 2 minutit (Rahandusministeeriumi.. 2014, 63).

Ettevõtte 4 puhul selekteerib lõplikud andmed KMD INF jaoks raamatupidamisprogramm. Andmed deklaratsiooni esitamiseks toob samuti välja raamatupidamisprogramm, mille põhjal täidab raamatupidaja KMD INF-i. Kuna hetkel ei ole raamatupidamisprogramm veel täielikult ettevõtte järgi seadistatud, siis peab raamatupidaja ise tegema täiendavaid toiminguid seonduvalt deklaratsiooni esitamisega. Ettevõttes on kasutusel koonddokumendid iga töötaja kohta ning need koosnevad kokku kuni 100 algdokumendist, mistõttu lisandub ettevõttel seoses sellega täiendav ajakulu. Raamatupidaja hindab KMD INF täitmist 1000 euro piirmäära osas ettevõtte jaoks täiendavaks kuluks.

Ettevõtte 5 – tegemist on osaihinguga, mille põhitegevusvaldkond on ehitus. Töötajate arv on 7. Ettevõttes kasutatakse tekkepõhist käibemaksuarvestust. Raamatupidaja töötasu on suurem kui 1 500 eurot (vahemikus 1500 – 2000 eurot). Halduskoormuse arvestamisel on autor lähtunud antud juhul Palgainfo Agentuuri keskmist pearaamatupidaja töötasust. Kasutatakse raamatupidamisprogrammi Standard Books 7,2, mille kulu kuus on ligikaudu 200 eurot. Andmed KMD INF-il esitatakse tehingupartneri lõikes summeeritult.

Tabel 8. Ettevõtte 5 halduskoormus (kuus)

KMD INF esitamiseks tehtavad toimingud	Ajakulu ettevõtte kohta (minutites)	Kohustuste täitmise sagedus (aastas)	Palgakulu (minutites)	Halduskoormus aastas (eurodes)	Halduskoormus kuus (eurodes)
Koonddokumendi isikustamine	30	12	0,27343	98,43	8,20
Ostu-ja müügiarvete selekteerimine, tehingupartneri kontroll	0	0	0	0,00	0,00
KMD INF'i kontroll raamatupidamise andmetega	5	12	0,27343	16,41	1,37
KMD INF'i <u>koostamine ja edastamine</u> summeeritud arvete põhjal (<i>*enamasti teeb rmp-programm</i>)	0	0	0	0,00	0,00
KMD INF'i <u>koostamine ja edastamine</u> detailsete arvete põhjal (<i>*enamasti teeb rmp-programm</i>)	0	0	0	0,00	0,00
Kokku summeeritud arvete arvetuse põhjal	35	12	0,27343	114,84	9,57
Kokku detailsete arvete arvetuse põhjal	0	0	0	0,00	0,00

Allikas: (autori koostatud, lisa 9 toodud andmete alusel)

Ettevõtte 5 puhul selekteerib lõplikud andmed ja koostab KMD INF-i raamatupidamisprogramm. Ka antud ettevõtte puhul tekib täiendav kulu pigem koonddokumentidega seonduvalt – ajakulu algdokumentide isikustamiseks ja kontrollimiseks. Ettevõtte raamatupidaja enda hinnangul tal tegelikult koormust juurde ei tekkinud.

Ettevõtte 6 – tegemist on osauhinguga, mille põhitegevusvaldkond on elamute ja mitteeluhoonete ehitus. Töötajate arv on 7. Ettevõttes kasutatakse tekkepõhist käibemaksuarvestust. Raamatupidaja töötasu jääb halduskoormuse arvestamisel vahemikku kuni 500 eurot. Kasutatakse raamatupidamisprogrammi HansaWorld Books 7,2 (pilveteenust), mille kulu kuus on 85 eurot. Andmed KMD INF-il esitatakse detailselt tehingupartneri lõikes.

Tabel 9. Ettevõtte 6 halduskoormus (kuus)

KMD INF esitamiseks tehtavad toimingud	Ajakulu ettevõtte kohta (minutites)	Kohustuste täitmise sagedus (aastas)	Palgakulu (minutites)	Halduskoormus aastas (eurodes)	Halduskoormus kuus (eurodes)
Koonddokumendi isikustamine	0	0	0	0,00	0,00
Ostu-ja müügiarvete selekteerimine, tehingupartneri kontroll	5	12	0,08296	4,98	0,41
KMD INF'i kontroll raamatupidamise andmetega	0	0	0	0,00	0,00
KMD INF'i <u>koostamine ja edastamine</u> summeeritud arvete põhjal (<i>*enamasti teeb rmp-programm</i>)	0	0	0	0,00	0,00
KMD INF'i <u>koostamine ja edastamine</u> detailsete arvete põhjal (<i>*enamasti teeb rmp-programm</i>)	0	0	0	0,00	0,00
Kokku summeeritud arvete arvetuse põhjal	0	0	0	0,00	0,00
Kokku detailsete arvete arvestuse põhjal	5	12	0,08296	4,98	0,41

Allikas: (autori koostatud, lisas 10 toodud andmete alusel)

Ettevõtte 6 puhul selekteerib lõplikud andmed ja koostab KMD INF-i raamatupidamisprogramm. Täiendavaks kuluks peab raamatupidaja ajaliselt üksnes arvete selekteerimisel tehingupoolte sidumist (üksikutel juhtudel vaja kontrollida/täpsustada),

üldjuhul teeb selle siiski ära programm. Andmeid/arveid on sisestatud ka varasemalt kõik programmi, seega sisulist muutust ettevõtte jaoks ei kaasnenud. Ka ettevõtte 6 raamatupidaja hinnangul tal tegelikult koormust KMD INF esitamisega juurde ei tekkinud.

2.4. Tulemuste kokkuvõte

Võttes aluseks kuue vastanud ettevõtte andmed nähtub, et ajakulu on ettevõtete lõikes erinev. Ajakulu on paljustki seotud paberarvete osakaalust, kooddokumentide olemasolust ning raamatupidamisprogrammide seadistustest. Allolevas tabelis (Tabel 10) on kokkuvõtvalt toodud ettevõtete ajakulu KMD INF jaoks andmete kogumiseks, selekteerimiseks, kontrollimiseks ja esitamiseks.

Tabel 10. Ajakulu (minutites/kuus) KMD INF-i jaoks andmete (sh koonddokumentide) kokkupanekuks, isikustamiseks ja lõplikuks kontrolliks³⁸

Ajakulu (minutites/kuus)	Ettevõtte 1	Ettevõtte 2	Ettevõtte 3	Ettevõtte 4	Ettevõtte 5	Ettevõtte 6
Summeeritud arvete arvetuse põhjal	0	0	73	130	305	0
Detailsete arvete arvestuse põhjal	480	21	0	200	0	5

Allikas: (autori koostatud, lisades 5-10 toodud andmete alusel)

Detailsete arvete arvestuse põhjal kulub ettevõtetel KMD INF jaoks andmete koostamiseks, selekteerimiseks ja esitamiseks aega 5 minutist kuni 8 tunnini. Suurel osal on aja erinevus tingitud ettevõtte iseloomust/projektidest/igapäevasest majandustegevusest. Ettevõtte 6 raamatupidaja leiab, et täiendav ajakulu on KMD INF koostamisel väike, kuna sarnaselt praegusele sisestati andmeid ka varasemalt ning kuna programmid teevad KMD INF esitamiseks ise juba kõik ära, siis üksnes üksikutel juhtudel on vaja arveid siduda tehingu-partneriga. Ettevõtte 2 peab tekkinud ajakuluks andmete programmist allalaadimist ja n-ö visuaalset üle kontrollimist. Ettevõtte 1 puhul on ajakulu tingitud koonddokumentidest

³⁸ Ajakulu hulka ei ole loetud arvete sisestamiskulu, kuna see ei ole sõltuvuses KMD INF esitamise vajadusega (ajakulu oleks ka ilma KMD INF esitamiseta).

loobumisest ning sellest tulenevalt tekkinud suuremast paberarvete selekteerimise ja kontrollimise vajadusest. Ettevõtte 4 ajakulu on samuti tingitud koondokumentidest, antud juhul nende isikustamisest (lisaks eraldi sisestamine ja tehingupartneriga sidumine). Ettevõtte 4 puhul on ajakulu tingitud vajadusest palju andmeid sisestada mehhaaniliselt, kuna raamatupidamisprogramm ei ole seadistatud vastavalt ettevõtte vajadustele.

Summeeritud arvete arvestuse põhjal on ajakuluks hinnatud ligikaudu 1,5 kuni 5 tundi. Ka summeeritud arvete arvestuse põhjal on kõigi ettevõtete puhul kõige suuremaks ajakuluks koondokumentide selekteerimine (sidumine tehingupartneriga ning hilisem kontroll). Ettevõttel 3 kulub tehingupartneri kohta summeeritud arvete arvestuse põhjal sisestamisele ligikaudu 1 minut. Ettevõtte 4, kes esitas arvestuse nii summeeritud kui ka detailselt tehingupartneri lõikes, tõi välja ajavaheks ligikaudu 1 tund. Erinevus tuli KMD INF jaoks ostu- ja müügiarvete selekteerimise ajakulust (summeeritud arvestuse korral ühe rea täitmise ajakulu kuni 2 minutit, detailse arvestuse korral kuni 5 minutit). Rahandusministeerium (2014, 63) pakkus oma seletuskirjas ühe rea täitmiseks kuluvaks ajaks 30 sekundit. Esitatud vastusest nähtub, et tegelik ajakulu on oluliselt suurem, samas kehtib see peamiselt olukorras, mil raamatupidajad esitavad deklaratsioonid mehhaaniliselt andmeid sisestades. Ettevõtted, kellel koostab ja esitab KMD INF-i raamatupidamisprogramm, neil tegelikult KMD INF koostamise ja esitamisega ajakulu ei kaasne. Ajakulu tekib pigem andmete korrastamiseks ettevõtte tarbeks. Samuti lisab autori hinnangul praegu veel ajakulu juurde KMD INF-i esitamise vajadusega harjumine – hinnatakse põhjalikumalt arve kajastamise aega (deklareerimise vajaduse kuud), et see ühtiks tehingupartneriga ning piirmäära ületavate tehingute täpsem kontroll. Autor on arvamusel, et kui ettevõtted harjuvad vajadusega arveid jooksvalt põhjalikumalt selekteerima, siis tegelik ajakulu ilmselt väheneb.

Eelnevas lõigus toodud ajakulu põhjal arvutas autor välja ettevõttele KMD INF esitamisega tekkiva halduskoormuse (Tabel 11). Halduskoormuse arvestamisel korrutas autor KMD INF esitamiseks oleva ajakulu deklaratsiooni esitamise sageduse ning raamatupidaja arvestusliku töötasuga. Töötasu määramisel on aluseks võetud raamatupidajate poole esitatud töötasu vahemiku maksimaalne määr, kuna hindamisel lähtutakse asjaolust, et oleks toodud maksimaalne kulu, mis võib ettevõttel tekkida riigi poolt täiendavate kohustuste lisamise tulemusel.

Tabel 11. Kokkuvõtte ettevõtte halduskoormusest

Halduskoormus (eurodes)	Ettevõtte 1		Ettevõtte 2		Ettevõtte 3		Ettevõtte 4		Ettevõtte 5		Ettevõtte 6	
	aastas	kuus	aastas	kuus	aastas	kuus	aastas	kuus	aastas	kuus	aastas	kuus
Kokku summeeritud arvete arvestuse põhjal	0,00	0,00	0,00	0,00	72,67	60,06	426,55	35,55	114,84	9,57	0,00	0,00
Kokku detailsete arvete arvestuse põhjal	477,85	39,82	62,72	5,23	0,00	0,00	656,23	54,69	0,00	0,00	4,98	0,41

Allikas: autori koostatud

Saadud tulemustest nähtub, et ettevõtted, kes on jõudnud oma raamatupidamisprogrammi ära seadistada, ei ole igakuiselt märkimisväärset rahalist kulu juurde tekkinud. Ettevõtted, kes esitavad andmeid veel mehhaaniliselt või kellel on ettevõttes kasutusel suuremas mahus koonddokumente (ettevõtte 1 ja 4), siis nendel on ka halduskoormus suurem. Rahandusministeerium on samuti märkinud, et mingil määral võib KMD INF tõttu tekkida täiendav koormus koonddokumente kasutataval ettevõtetel. Samas ei ole hinnatud koondokumentide osakaaluga kaasnevat täiendavat ajakulu. Ettevõtted, kes varasemalt ei kajastanud raamatupidamises eraldi koondokumentide aluseks olevaid algdokumente, siis alates seaduse jõustumisest tuleb igakuiselt ka need põhjalikumalt üle kontrollida ja korrektselt programmi sisestada (elektrooniliselt töödelda). Eelnimetatud on ettevõtte raamatupidajaks täiendav ajakulu, mis omakorda tingib täiendava kulu ettevõtte jaoks³⁹. Kui võtta aluseks KMD INF esitamiseiga kaasneva halduskoormuse, siis tulemustest nähtub, et seadistatud raamatupidamisprogramme kasutataval ettevõtetel tegelikult ei ole väga suurt erinevust, kas esitada andmed tehingupartneri lõikes summeeritult või detailselt.

2.5. Hinnang käibedeklaratsiooni lisa vajalikkusele

Maksu- ja Tolliamet viis märtsikuus oma klientide seas läbi KMD INF rahulolu küsitluse, mille eesmärk oli saada ülevaade klientide rahulolust KMD elektroonilise

³⁹ Ettevõtted, kes ostavad raamatupidamisteenust sisse võivad sattuda olukorda, kus teenuse pakkuja tõstab hinda või näiteks tundide arvestusel töötavate raamatupidajate ajakulu suureneb, mille tulemusel suureneb ka igakuine tasu.

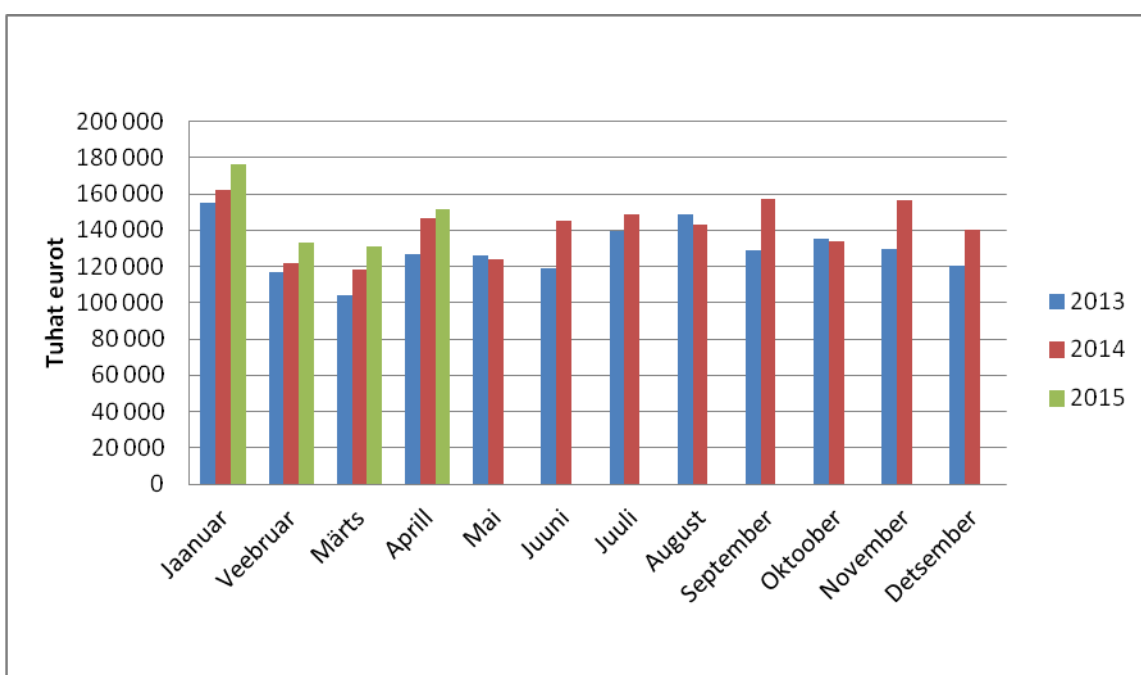
esitamise e-maksuametis/e-tollis. Küsitlus saadeti 3446 ettevõttele, millest vastused laekusid 1100 ettevõtte poolt (vastas valimist 32%). Vastuse esitanud ettevõtetest oli rahulolematuid 17%. Rahulolematuse tingis vastajate seas tarkvara uuendamise kaasnevad kulud/lühike juurutusperiood, käsitsi andmete sisestamisega kaasnev ajakulu, äriregistri ja maksuameti baasides ärinime ühilduvusprobleemid, A ja B osade erinev ülesehituse loogika, vigade kuvamise ebaselge väljatoomine ning täiendavate funktsionaalsuste puudumine (printimine, tehingupartneri põhine summeerimine, kõik tehingud kokku summeerimine jne). Rahulolu KMD INF esitamisel tekkis seoses võimalusega otse failist info laadida, lihtsus (kui programm võimaldab), mugav ning kiire võimalus esitamiseks. (Helm 2015b) Ka küsitluse vastustest on toodud probleemseteks kohtadeks muuhulgas täiendavat ajakulu ning KMD INF vormi keerukust. Samas kui programmid toimivad, siis tegelikult on esitamine Maksu- ja Tolliametile lihtne. Eeltoodud tulemusele jõudsid ka magistritöös vastanud ettevõtete raamatupidajad ehk esialgu on tekkinud KMD INF jaoks andmete selekteerimisega täiendav ajakulu, samas programmid võimaldavad deklaratsiooni koostada ja esitada kerge vaevaga. Maksu- ja Tolliamet saab aga tehingutest parema ülevaate ning selle tulemusel tuvastada kiiremini võimalikke pettusi.

Üheks seaduse muutmise eesmärgiks oli vähendada ettevõtete koormust rohkema informatsiooni olemasoluga ehk KMD INF annab maksuametile piisavas koguses informatsiooni⁴⁰, mistõttu väheneb ka vajadus pöörduda ettevõtete poole täiendavate andmete saamiseks. Seega ei pea kontrollitav ettevõtte enam esitama täpseid andmeid kõigi tehingute kohta, vaid selliste kohta, mille osas tekib küsimusi. Esimeste andmete põhjal on siiski ettevõtete poole pöördutud täiendava päringuga 80% juhtudel. Maksuamet eeldab, et pöördumiste arv väheneb. (Helm 2015a) Magistritöö valimisse sattunud kahe ettevõtte (2 ja 5) poole on samuti pöördutud vajadusega täpsustada KMD INF-il kajastatud andmeid. Autori arvates on küll maksuameti pöördumiste protsent suur, samas täpsema informatsiooni olemasolu võimaldab juba konkreetselt tuua välja pöördumise põhjus ja selle aluseks olev dokument (arve). Eeltoodu omakorda võimaldab ettevõttel paremini kontrollida olemasolevaid andmeid ning esitada maksuametile kiiremini ka vastus.

KMD INF esitamise kaasnev mõju riigile on juba mõne deklaratsiooni esitamise kuu jooksul olnud prognoositust laekumisest oluliselt suurem. KMD INF esitati esmakordselt

⁴⁰ Käibemaksu kuritarvitamine on võrreldes teiste maksudega keerulisem (Keen, Smith 2006, 861), kuna maks kajastub üldjuhul arvel ning seob seeläbi mitmeid osapooli (Agha, Haughton 1996, 303).

2014. aasta novembrikuu kohta ning tulemused näitavad, et antud kuul suurenes käibemaksu tasumise kohustus 18,4 protsenti⁴¹ ehk võrreldes 2013. aasta novembrikuuga ligikaudu 21,9 miljonit eurot. 2015. aasta veebruarikuus laekus riigile käibemaksu 133,1 miljonit eurot, mis on 9,2% rohkem võrreldes 2014. aasta veebruarikuu laekumisega. Võrreldes eelmise aastaga on KMD INF rakendamisest alates käibemaksu tasumise kohustus suurenenud 71 miljonit eurot ning Eesti siseste ostutehingute summa vähenenud 347 miljonit eurot (MTA: käibedeklaratsiooni ...). Joonis 5 toob piltlikult välja erinevused käibemaksu laekumise erinevuste kohta aastatel 2013 – 2015.

Joonis 5. Riigieelarvesse laekunud käibemaks

Allikas: (Riigieelarvesse laekunud ...). Joonise koostas autor

Kuigi ettevõtete käive langes⁴² alates KMD INF esitamist, siis peale INF rakendamist on kasvanud ettevõtete deklareeritud Eesti siseste tehingute lisandväärtus. Kasvu tingis deklareeritud kulude oluliselt suuremas proportsioonis vähenemine võrreldes käibe langusega. Maksuameti andmetel annab KMD INF neile oluliselt täpsema pildid erinevatest kontrollivajadust omavatest tehingutest. Peale esimest KMD INF-il andmete esitamist

⁴¹ 2013. aasta 11 kuu keskmine käibemaksu tasumise kohustuse kasv oli 9,9%.

⁴² 2015.aasta veebruarikuus vähenes ettevõtete poolt deklareeritud käivete summa kõigil suurematel tegevusaladel. Maksustatav käive langes 7,9 % võrreldes 2014. aastaga. (Veebruari maksulaekumine ...)

tuvastas maksuamet, et 3391 isikut on deklareerinud ostuarveid riskiga ettevõtetega väärtuses 46 miljonit eurot ehk sisuliselt võib olla tegemist fiktiivsete kulude suurendamisega. Samuti tuvastati 1520 isiku puhul võimaliku käibe varjamist, kuna isikud ei deklareerinud müügiarveid, samas kui nende tehingupartnerid näitasid soetust vähemalt 1000 euro eest.⁴³ (Helm 2015a) Kahtlaste tehingute uurimise tulemus võib muuta laekumist riigikassasse.

2.6. Alternatiivid KMD INF rakendamisega kaasneva halduskoormuse vähendamiseks

Käibemaksuseaduse eelnõu väljatöötamise käigus töid huvigrupid⁴⁴ välja erinevaid alternatiive/ettepanekuid, kuidas seaduse rakendamine muuta ettevõtete jaoks vähem koormavaks. Alljärgnevalt on toodud välja peamised ettepanekud ning autori hinnang antud ettepanekule.

2.6.1. Pöördmaksustamise laiendamine

Pöördmaksustamise (*reverse charge*) idee seisneb sisuliselt selles, et käibemaksu ei tasu mitte müüja või teenuse osutaja, vaid see kohustus tekib ostjal. Pöördmaksustamist kasutatakse Euroopa Liidu siseselt kauba- ja teenuse maksustamisel ja osaliselt ka impordi maksustamisel. Sellise maksustamisega rakendub kauba müüjale/teenuse osutajale 0% maksumäär, samas säilib siiski sisendkäibemaksu mahaarvamise õigus. (Lind 2012) Rohelises Raamatus, kus analüüsiti käibemaksu tulevikku, on toodud pettuste tõkestamise ja käibemaksusüsteemi lihtsustava meetmena välja samuti pöördmaksustamist (European Commission ... 2010). Eestis kehtib siseriiklikul tasandil pöördmaksustamine vanametalli, kinnisvaratehingute ja kullamaterjali käivetele, samas teistes riikides rakendatakse seda ka näiteks ehitussektoris⁴⁵, elektroonikaseadmete, puidu, põllumajandussaaduste puhul ning samuti pankroti- ja täitemenetluses. Kaspar Lind on 2012. aastal oma doktoritöö väitekirjas põhjalikumalt uurinud käibemaksu pettusi ja nende tõkestamise viise. Üheks võimalikuks lahenduseks tõi ka tema välja pöördmaksustamise. Oma töös jõudis Lind järeldusele, et

⁴³ Kokku 31 miljonit eurot.

⁴⁴ Sh ka Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon, kes on muuhulgas esitanud mitmeid avaldusi eelkõige KMD INF esitamise piirmäära tõstmise kohta.

⁴⁵ Rakendatakse laiemalt näiteks Rootsis, Belgias, Saksamaal, Rumeenias, Hollandis jne.

pöördmaksustamine võimaldab suhteliselt lihtsalt vältida maksupettusi, samas sellega kaasneksid minimaalsed negatiivsed mõjud. Lisaks aheltehingutele ja karusellpettustele aitaks pöördmaksustamine lahendada probleeme ka maksejõuetute isikute osas või vara müügi korral täitemenetluses. Samas pöördmaksustamine ainult vähestes valdkondades ei lahendaks probleemi, kuna üldjuhul toob pöördmaksustamine teatud kaupadele või teenustele endaga kaasa olukorra, kus pettused liiguvad teise valdkonda, see aga omakorda toob kaasa selle, et riik peab pöördmaksustamise regulatsiooni laiendama⁴⁶. Eeltoodud põhjusel on Lind arvamusel, et pöördmaksustamine omaks eesmärki üksnes siis, kui loobutaks päritolumaa printsiibist ning maksustamist rakendatakse kõikidel tehingutel alates teatud piirmäärast⁴⁷. (Lind 2012)

Autori hinnangul võib ettevõtjate/huvigruppide jaoks tunduda antud olukorras pöördmaksustamine kergeim viis ettevõtteid mõjutamata maksupettuseid tuvastada, samas tuleb siinkohal hinnata olukorda käibemaksu seisukohast laiemalt. Pöördmaksustamist rakendatakse üldjuhul olukordades, kus tavapäraste meetmete kasutamine maksupettuste tõkestamiseks ei ole piisav⁴⁸. Samuti võib pöördmaksustamise laiendamisega alati tekkida risk pettustele mõnes teises sektoris ning sellisel juhul on suurem risk, et pettus levib edasi ka teistesse liikmesriikidesse (kus vastavas sektoris ei ole rakendatud pöördmaksustamist) ning nõnda suurendada selles riigis pettuste osakaalu, sh näiteks majandusharus, mis on vastava riigi jaoks peamiseks tuluvaldkonnaks. Erinevad käibemaksupettused mõjutavad Euroopa Liidu liikmesriikide maksudelt laekuvat tulubaasi ning mõjutavad ühisel turul ausat konkurentsi, suurendades sellega kuulekate majandusüksuste kohustusi (Borselli 2011, 8). Pöördmaksustamine nõuaks Eestis käibemaksuseaduse põhjalikumalt muutmist ja üleüldisemat muutust selles suunas ka Euroopa Liidu õigusaktide tasandil. Iga seaduse muudatus nõuab aega, et kohaneda ning toob üldjuhul suuremal või väiksemal määral nii riigile kui ka ettevõtjatele kaasa täiendavaid kulusid ning see kehtiks, sarnaselt KMD INF tekkinud kuluga, ka pöördmaksustamise korral.

⁴⁶ Oluline on arvestada, et kaupade, teenuste ja ka tööjõu vaba liikumine aitab maksupettuste levikule kaasa.

⁴⁷ K.Lind pakkus oma töös välja piirmääraks 5000 eurot. PwC on oma uuringus pöördmaksustamise rakendamise kohta samuti toonud välja piirmäär 5000 eurot. Piirmäära seadmisel lähtuti põhimõttest, et kõrgendatud hooldsuskohustus ja tõendamiskohustus teki üldjuhul sularahatehingute puhul ja valdkondades, kus eratarbimine on üle 5000 euro. Samas antud juhul tekiks ettevõtjatel samuti raskusi piirmäära järgmisega, mis omakorda võib tingida olukorra, kus ka pöördmaksustamise korral püütakse tehinguid jagada mitmeks osaks ning teha tehinguid variühingutega. (European Commission 2007)

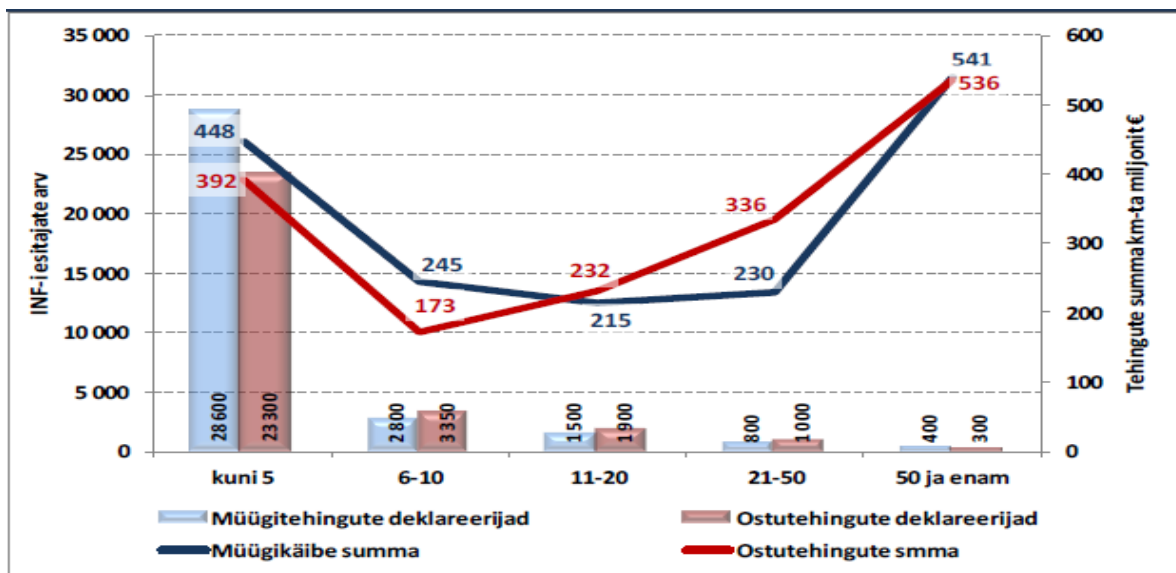
⁴⁸ Euroopa Komisjon on mitmed liikmesriikide taotlused pöördmaksustamiseks (Eestis näiteks vääriskivide pöördmaksustamise taotluse rahuldamata jätmise) erandi taotlemisel toonud samuti ühe rahuldamata jätmise põhjuseks välja asjaolu, et riik peaks püüdma esmalt pettuste tõkestamiseks rakendada tavapäraseid meetodeid.

2.6.2. Tehingupartnerite vaheliste tehingute piirmäära tõstmine

Ühe ettepanekuna on toodud välja ka tehingupartnerite vaheliste tehingute piirmäära tõstmine 1000-lt eurolt 3000-le eurole, kuna selle tulemusel mõjutaks seadus igapäevaselt vähemas mahu ettevõtteid. Huvigruppide hinnangul oleks kõrgem piirmäär rohkem proportsioonis saadava kasuga ning oleks tagatud parem tasakaal halduskoormuse ja saadava kasu vahel. Seatud piirmäära peetakse pigem majandustegevust pärssivaks. Samuti ollakse arvamisel, et pettusi pannakse toime pigem suuremate tehingute kui väiksemate puhul. Antud küsimuses on pöördutud ka õiguskantsleri poole, et tuvastada vastavust põhiseadusega. Õiguskantsler andis hinnangu ning leidis, et 07.05.2014 vastu võetud ja 01.11.2014 rakendunud käibemaksuseaduse punktis, mille kohaselt on käibemaksukohustuslasel nõue kajastada KMD INF-il kõik ostu- ja müügitehingud, mille koguväärtus tehingupartneri lõikes ületab 1000 euro piiri, ei esine vastuolu põhiseadusega. Käibemaksuseaduse muudatuse üks peamine eesmärk on tõkestada käibemaksupettuste toimepanemist. Selleks, et Maksu- ja Tolliamet saaks paremini pettusi avastada ning riske hinnata, eeldab see piisava informatsiooni olemasolu. Eeltoodud põhjusel leiab õiguskantsler, et kui seada KMD INF esitamise kohustus sõltuvusse kõrgema lävendi seadmisega, ei saa Maksu- ja Tolliamet piisavalt informatsiooni tehtavate tehingute kohta hindamaks maksupettuse riski. Õiguskantsleri hinnangul väheneb küll KMD INF esitamisega käibemaksukohustuslaste ärisaladuse kaitse, kuid riive on siiski mõõdukas ning ei sea ohtu ettevõtlusvabadust. (Õiguskantsleri ... 2014) 2015. aasta alguses andsid EVEA ja EML Riigikogule üle pöördumise (1901 toetusallkirjaga), milles palusid tühistada 1000-euroste tehingute deklareerimise kohustuse. Käesoleva magistritöö valmimise seisuga ei ole riigikogu veel selle osas oma seisukohta avaldanud. Magistritöös analüüsitud ettevõtete (1, 4, 5, 6) raamatupidajad olid seisukohal, et piirmäär on liiga madal ning võiks olla oluliselt suurem (pakuti isegi 10 000 eurot). Samas siinkohal arvab autor, et piirmäära puhul pigem soovitakse vähendada enda töökoormust, kui nähakse seadusandja eesmärki KMD INF rakendamiseks.

Magistritöö autor omab õiguskantsleriga antud punktis sarnast arvamust. Juhul kui tehingupartnerite vahelist tehingute piirmäära tõsta, siis võib küll igakuiselt mingis ulatuses ettevõtete halduskoormus olla väiksem, samas tuleb siiski iga kord kontrollida üle kõigi tehingupartnerite vaheliste tehingute maht (et ei ületaks piirmäära), olgu siis piirmäär 1000 või 3000 eurot. Maksu- ja Tolliameti andmeil deklareeriti 2014. aasta detsembrikuus kõige

rohkem ostu- ja müügitehinguid kuni 5 tehingupartneriga tehtavate tehingute korral (63 900 deklareerijat). Seega suurem osa ettevõtteid deklareerib andmeid pigem 5 tehingu või vähema kohta (Joonis 6).

Joonis 6. Tehingusummade jagunemine tehingupartnerite arvu lõikes (deklareerimiskuu 2014.aasta detsember)

Allikas: (Helm 2015a)

Kuna ettevõtted, kelle raamatupidamisest käib läbi rohkem tehinguid, kasutavad üldjuhul raamatupidamisprogramme, mis koostavad sisestatud andmete põhjal ise juba KMD INF-id ära, siis ilmselt ongi kõige ajakulukam dokumentide selekteerimine. Samuti ei välistaks piirmäära tõstmise ühekordse kulu tegemist ettevõtetele, kellel esineb või võib tulevikus esineda üle 3000 euroseid tehinguid. Autor tugineb oma hinnangu andmisel eelkõige ehitussektoris tegutsevatest ettevõtetest, samas ei välista olukorda, et sektorites, kus igapäevasest majandustegevusest käib läbi suuremal hulgal paberarveid (kulutšekke), siis nende selekteerimine ja kajastamine KMD INF-il on ettevõtte jaoks oluliselt ajakulukam/koormavam.

2.6.3. KMD INF-il arvete esitamine tehingupartneri lõikes summeeritult

Huvigruppide hinnangul võiks jätkata peale 2015. aastat KMD INF-il andmete sisestamist tehingupartneri lõikes summeeritult, kuna sisuliselt käibemaksu tagasiküsimine ei

sõltu sellest, mitme arve alusel piirmäär ületati. Summeeritult andmete esitamine oleks suuremate ettevõtete (kus tehingupartneritega võib olla tehinguid väga palju) puhul vähem ajakulukas. Magistritöös analüüsitud ettevõtetest (3, 4, 5) need, kes esitasid andmeid summeeritult, soovivad, et samal meetodil jätkataks. Teistele sobib ka tehingupartneri lõikes detailselt andmete esitamine.

Autori hinnangul lihtsustaks summeeritud kujul andmete kajastamine ettevõtetele igakuiselt KMD INF esitamist. Kõige rohkem tajuvad KMD INF-il andmete deklareerimisel tehingupartneri lõikes mõju suuremad ettevõtted, kelle majandustegevusest käib igakuiselt läbi suurtes kogustes tehinguid eriliiki äriühingutega (näiteks kontsernid/jaekaubandusega tegevad ettevõtted). Summeeritult⁴⁹ tehingute kajastamine lihtsustaks küll KMD INF esitamist, samas võib kaasneda sellega olukord, kus andmete erinevuse korral ei ole maksuametil võimalik erinevuse põhjust tuvastada, mistõttu ollakse siiski sunnitud ettevõtete poole pöörduma täiendavate dokumentide saamiseks (kõigi vastaval kuul tehtavate tehingute kohta). Eeltoodu aga tingib olukorra, kus kaob sisuliselt ära seaduse üks eesmärk – KMD INF detailsuse tõttu vähendada ettevõtete poole pöördumist täiendavate algdokumentide esitamiseks. Kuna käibemaksuseaduse jõustumise ajaks oli enamus tarkvaraarendajaid suutnud välja arendada toimiva süsteemi KMD INF koostamiseks programmis, siis on autor arvamusel, et seaduse rakendamine antud punktis⁵⁰ peaks olema suuremate ettevõtete jaoks piisav aeg, et oma sisesed süsteemid viia 2016. aastaks ettevõtete vajadustega vastavusse. Autor on arvamusel, et kuna seadus näeb tulevikus ette arvete põhise deklareerimist, siis on mõislik, kui kõigile kehtiks algusest peale ühtne süsteem.

2.6.4. Ettepanek halduskoormuse vähendamiseks

Autori ettepanekuks on propageerida/juurutada ettevõtluses suuremal määral e-arve kasutuselevõttu. E-arve näol on sisuliselt tegemist elektroonilise dokumendiga, mis koosneb kahest komponendist – PDF formaadis failist, kui arve väljundi kandja ja XML formaadis failist, kui arvete kogum. Kuna e-arve eluiga kulgeb koostamise hetkest kuni arhiveerimiseni elektroonilises keskkonnas, siis üleminek vähendaks oluliselt andmete sisestamisele kuluvat

⁴⁹ Summeeritult tehingute kajastamise jätkumine tekitaks vajaduse selgitada välja, kui mitme tehingu korral võiks ettevõtte esitada tehingud summeeritult, kuidas ja kus see peaks olema reguleeritud, jne.

⁵⁰ Summeeritult tehingute deklareerimine tehingupartneri lõikes.

aega,⁵¹ sest andmed liiguvad ise automaatselt raamatupidamisprogrammi. Ernst & Young koostöös Rahandusministeeriumiga (Masinloetavatele ... 2013, 4) 2013. aastal tehtud uuringu kohaselt saatis Eestis e-arveid 6% avaliku sektori asutustest ning 17% erasektori ettevõtetest. Eesti liigub selles suunas, et aina rohkem andmeid edastataks n-ö digikeskkonnas, mitte enam paberkandjal. Alates 2015. aasta aprillikuust on Eesti riigiasutused asunud saatma ettevõtetele, eraisikutele ja asutustele e-arveid. Eesmärgiks on kokku hoida kulusid ning säästa aega, mis kulub arvete koostamisele ja saatmisele ning läbi selle muuta raamatupidamine paberivabaks. E-arvete kasutuselevõtuga väheneb arvete käsitlemiseks kuluv aeg ja nendega kaasnevad kulud hinnanguliselt kuni 80% (Grossmann 2015, 8). Riigi eesmärk on muuta 2016. aasta lõpuks era- ja avaliku sektori vahelisel arveldamisel e-arvete kasutamine kohustuslikuks⁵². Soomes, Taanis ja mitmes teises riigis⁵³ on juba aastaid riigitasandil kasutusel olnud e-arved (Salomony, Harald 2011, 374) ning näiteks Taanis on e-arvete kasutamise tulemusel hinnatud aastast säästu 120 miljonile eurole (Lepp 2015, 6). Kui avaliku ja erasektori vaheline arveldus muutub digitaalseks, siis see on selge samm paberivaba raamatupidamise suunas ning kui aina rohkem ettevõtteid sellega kaasa läheb, siis väheneb kindlasti ka halduskoormus, mis kaasneb andmete sisestamise, kontrollimise, jms toimingutega.

⁵¹ või ei peaks üldse sisestama käsitsi andmeid, kui enamus ettevõtteid seda süsteemi kasutavad.

⁵² Euroopa Liidu üldine suund on samuti suurendada e-arvete kasutamise osakaalu ning kehtestada e-arvetele ühtsed nõuded. Näiteks Euroopa Parlamendi ja Euroopa Nõukogu direktiivi nr 2014/55/EL kohaselt on hiljemalt 2018. aasta lõpuks riigihangete tegemisel kohustuslikud e-arvete kasutamine. (Masinloetavatele ... 2013, 48)

⁵³ Soomes on e-arvete osakaal kõikidest arvetest 74%, Taanis 59%, Norras - 37%, Austrias - 35% (Lepp 2015, 6).

KOKKUVÕTE

Iga seaduse muudatus, mis mõjutab ettevõtluskeskkonda, pälvib ettevõtjate seas palju tähelepanu. Niisamuti ka 01.11.2014 jõustunud käibemaksuseaduse muudatus, mille kohaselt on maksukohustuslasel 1000 euro piirmäära ületamise korral vaja esitada käibedeklaratsiooni lisa, kus tuuakse välja kõik Eesti siseste tehingute andmed ning andmed tehingupartnerite kohta. Seadusandja eesmärk oli muudatusega vähendada käibe varjamise võimalusi, parandada konkurentsitingimusi, kontrollida maksude kajastamist ning suurendada maksulaekumist. Samas muudatusega kaasnes ettevõtetele täiendav halduskoormus ehk kulu, mida ettevõtted peavad kandma seoses riigi poolt kehtestatud regulatsioonidest tuleneva infokohustuse täitmise tõttu.

Magistritöö eesmärk oli hinnata KMD INF esitamisega kaasnevat halduskoormust Eestis ehitussektoris tegutsevate ning siin käivet deklareerivate ettevõtetele. Halduskoormuse hindamisel kasutas autor standardiseeritud kulumudelit. Eesmärgi saavutamiseks analüüsis autor kas ja millisel määral muutus KMD INF esitamise kohustusega ettevõtte halduskoormus, millised on ettevõtte esindaja hinnangud KMD INF-i vajalikkusele ning kas eelistatakse jätkata arvete andmete esitamise võimalust KMD INF-il summeerituna ka peale 2015. aastat. Eesmärgi täitmiseks esitas autor juhuvaliku tulemusel valimisse sattunud kuue ettevõtte esindajale küsimustiku, kus palus hinnata aja- ja mahukulu, mis kulub keskmiselt kuus KMD INF jaoks andmete kogumisele, kontrollimisele ja esitamisele. Lisaks eeltoodule andis autor lühidalt ülevaate prognoositud kasust riigieelarve seisukohast ning tõi välja alternatiivid KMD INF rakendamise osas ja ka omapoolse ettepaneku ettevõtete halduskoormuse vähendamiseks.

Magistritöös analüüsitud ettevõtete andmetest nähtub, et KMD INF jaoks andmete kogumiseks, selekteerimiseks, kontrollimiseks ja esitamiseks olev ajakulu on suurel määral seotud paberarvete ja koondokumentide olemasolust ning raamatupidamisprogrammide seadistustest. Igakuiselt esitab andmed KMD INF-il tehingupartneri lõikes detailselt kolm vastanut (ettevõtte 1, 2 ja 6) ning kolm (ettevõtte 3, 4 ja 5) esitab andmed tehingupartneri lõikes summeritud arvete arvestuse põhjal (ettevõtte 4 tõi ajakulu välja mõlema arvestuse korral).

Esitatud andmetest nähtub, et detailsete arvete arvestuse põhjal kulub ettevõtetal KMD INF jaoks andmete selekteerimiseks, kontrollimiseks ja esitamiseks aega 5 minutit kuni 8 tundi. Summeeritud arvete arvestuse põhjal on ajakuluks hinnatud ligikaudu 1,5 kuni 5 tundi. Ajakulu erinevus on tingitud ettevõtte iseloomust/projektidest/igapäevasest majandustegevusest. Kõige suurem ajakulu ongi just ettevõtetal, kus on vaja igakuiselt põhjalikumalt kontrollida üle koonddokumentide aluseks olevad algdokumentid ning ettevõtetal, kus on kasutusel palju kulutšekke. Üldjuhul nähtub siiski andmetest, et tegemist on pigem igapäevaste raamatupidamisalaste toimingutega (andmete sisestamise ja kontrollimisega), kuna lõpliku KMD INF koostab raamatupidamisprogramm. Ühe valimisse sattunud ettevõtte (nr 4) puhul on ajakulu tingitud vajadusest andmeid deklaratsioonil sisestada mehhaaniliselt, kuna raamatupidamisprogramm ei ole seadistatud vastavalt ettevõtte vajadustele. Summeritud arvestuse korral ühe rea täitmise ajakulu on 1 kuni 2 minutit, detailse arvestuse korral kuni 5 minutit. Rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt hinnati ühe rea täitmise ajakuluks 30 sekundit. Seega ettevõtetal, kes sisestavad KMD INF-il andmed mehhaaniliselt, on siiski lisanduvate kohustuste tõttu prognoositavast suurem ajakulu. Ettevõtted, kellel koostab ja kes esitavad KMD INF-i läbi raamatupidamisprogrammi, neil tegelikult deklaratsiooni koostamise ja esitamisega täiendavat ajakulu ei kaasne.

Halduskoormuse arvestamisel korrutas autor KMD INF esitamiseks oleva ajakulu deklaratsiooni esitamise sageduse ning raamatupidaja arvestusliku töötasuga. Nii nagu tekkiv ajakulu on ka halduskoormus sõltuvuses ettevõtte majandustegevusest läbikäivast infoühikute hulgast. Analüüsitud ettevõtete vastustest nähtub, et ettevõtted, kes on jõudnud oma raamatupidamisprogrammi ära seadistada, ei ole igakuiselt märkimisväärset rahalist kulu juurde tekkinud. Samas ettevõtted, kes esitavad andmeid veel mehhaaniliselt või kellel on ettevõttes kasutusel suuremas mahus koonddokumente, nendel on ka halduskoormus suurem. Ettevõtte 1, kelle raamatupidamisest käib suuremal hulgal läbi kulutšekke, ja ettevõttel 4, kes esitab andmeid mehhaaniliselt, on ka halduskoormus võrreldes teiste analüüsitud ettevõtetega suurem (ühes kuus keskmiselt 20 kuni 50 eurot). Täiendavat aja- ja mahukulu tekkis analüüsitavatel ettevõtetal koonddokumentide aluseks olevate algdokumentide kontrollimise ning programmi sisestamise tõttu. Ka rahandusministeerium prognoosis võimaliku kulu tekkimist just ettevõtetal, kes kasutavad koonddokumente. Samas võttes aluseks KMD INF esitamisega kaasneva halduskoormuse, nähtub tulemustest, et tegelikult ei ole väga suurt erinevust, kas esitada andmed tehingupartneri lõikes summeeritult või detailselt. Autori

hinnangul on esialgne ajakulu suures osas tingitud vajadusega harjuda KMD INF tarbeks täiendavate andmete esitamise ja selekteerimisega ning tõenäoliselt tegelik ajakulu ajaga väheneb.

Alternatiivideks KMD INF-ile on erinevate huvigruppide poolt pakutud pöördmaksustamise laiendamist, tehingupartnerite vaheliste tehingute piirmäära tõstmist 1000-lt eurolt 3000 euroni ning jätkamist KMD INF-il andmete sisestamist tehingupartneri lõikes summeeritult ka peale 2015. aastat. Autori hinnangul ei ole pöördmaksustamine antud situatsioonis kõige parem lahendus käibemaksupettuste avastamiseks. Pöördmaksustamise rakendamine nõuab Euroopa tasandil põhjalikumalt analüüsi, kuna laiendamisega riigi ühes tegevussektoris võib alati tekkida risk pettustele mõnes teises sektoris ning sellisel juhul on suurem risk, et pettus levib edasi ka teistesse liikmesriikidesse (kus vastavas sektoris ei ole rakendatud pöördmaksustamist). Piirmäära tõstmine oleks olnud autori hinnangul üks võimalike lahendusi ettevõtete halduskoormuse vähendamiseks, kuid seda pigem seaduse eelnõu väljatöötamisel. Nüüd kui tarkvaraarendajad ja ka ettevõtted on juba kandnud KMD INF rakendamisega kaasneva kulu, ei ole autori hinnangul enam seaduse muutmise piirmäära tõstmise osas põhjendatud. Andmete esitamise jätkamine KMD INF-il summeeritult ka peale 2015. aastat oleks üks võimalus, mis aitaks vähendada ettevõtete halduskoormust, eelkõige just ettevõtetel, kelle majandustegevusest käib igakuiselt läbi suurtes kogustes tehinguid erinevate äriühingutega. Sellega kaasneb aga olukord, kus maksuamet ei pruugi saada piisavalt informatsiooni võrdlemaks tehingupartnerite vahelisi tehinguid, mis omakorda aga tingib siiski vajaduse pöörduda ettevõtete poole täiendavate andmete saamiseks. Kuna tarkvaraarendajad on välja töötanud toimiva süsteemi KMD INF koostamiseks programmis ning seadusandja näeb tulevikus ette arvete põhiste deklareerimist, siis on autori hinnangul mõistlik, kui kõigile kehtiks algusest peale ühtne süsteem. Riigieelarve seisukohast on käibemaksu laekumine võrreldes 2014. aasta sama perioodiga suurenenud. Samuti on avastatud mitmeid tehinguid, mille tulemusel laekumine võib veelgi suurenedada. Samas arvab autor, et laekumist võisid osaliselt suurendada ka teised käibemaksuseaduse muudatused, mille tulemusel muutus ettevõtetel andmete esitamise kord.

Autori hinnangul oleks ettevõtluses üheks võimalikuks kulude kokkuhoiu ja aja säästmise võimaluseks e-arvete juurutamise suurem propageerimine. E-arvele üleminek vähendaks oluliselt andmete sisestamisele kuluvat aega, kuna andmed liiguvad ise automaatselt raamatupidamisprogrammi ning läbi selle muuta raamatupidamine paberivabaks.

Eesti liigub selles suunas, et aina rohkem andmeid edastatakse digikeskkonnas ning kui 2016. aasta lõpuks muutub era- ja avaliku sektori vahelisel arveldamisel e-arvete kasutamine kohustuslikuks, siis on autori hinnangul ettevõtluses mõistlik samm ka ettevõtete vaheliste tehingute viimine digikeskkonda.

VIIDATUD ALLIKAD

- Agha, A., Haughton, J. (1996). Designing VAT Systems: Some Efficiency Considerations. – *Review of Economics and Statistics*. Vol. 78, No. 2, pp. 303–308.
- Alm, J., Cherry, T., Jones, M., McKee, M. (2010). Taxpayer information assistance services and tax compliance behavior. – *Journal of Economic Psychology*. Vol. 31, pp. 577–586.
- Atawodi, O. W., Ojeka, S. A. (2012). Factors That Affect Tax Compliance among Small and Medium Enterprises (SMEs) in North Central Nigeria. – *International Journal of Business and Management*. Vol. 7, No. 12, pp. 87 – 96.
- Borselli, F. (2011). Organised VAT Fraud: Features, Magnitude, Policy Perspectives. – *Banca D'Italia Eurosystema*. No. 106.
http://www.bancaditalia.it/pubblicazioni/qef/2011-0106/QEF_106.pdf?language_id=1
(28.04.2015)
- Crossen, S. (1998). VATs in CFE Countries: A Survey and Analysis. – *De Economist*. Vol. 146, No. 2, pp. 227–255.
- Davies, F. R. (1996). Principles of Tax Law. London: Sweet & Maxwell.
- Djankov, S., McLiesh, C., Ramalho, R. M. (2006). Regulation and growth. *Economic Letters*.
- Elling, T. (2014). Käibemaks. Abiks tudengile ja töötavale praktikule. Tallinn: OÜ KMS
- Ettevõtte 1 raamatupidaja 31.03.2015 elektronpost kiri
- Ettevõtte 2 raamatupidaja 13.04.2015 elektronpost kiri
- Ettevõtte 3 raamatupidaja 14.04.2015 elektronpost kiri
- Ettevõtte 4 raamatupidaja 17.04.2015 elektronpost kiri
- Ettevõtte 5 raamatupidaja 15.04.2015 elektronpost kiri
- Ettevõtte 6 raamatupidaja 21.04.2015 elektronpost kiri

- European Commission. (2006). *Commission Working Document - Measuring administrative costs and reducing administrative burdens in the European Union*. Final. http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/caf/_getdocument.cfm?doc_id=217 (27.04.2015)
- European Commission. (2007). *Study in respect of introducing an optional reverse charge mechanism in the EU VAT Directive*. PricewaterhouseCoopers. Final Report. Order no. TAXUD/2007/DE/305. http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/consultations/tax/4209_study_en.pdf (27.04.2015)
- European Commission. (2010). *Green Paper. On the future of VAT Towards a simpler, more robust and efficient VAT system*. 695 final. [http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/consultations/tax/future_vat/com\(2010\)695_en.pdf](http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/consultations/tax/future_vat/com(2010)695_en.pdf) (06.04.2015)
- European Commission. (2012). *Commission Staff Working Document - Action Programme for Reducing Administrative Burdens in the EU Final Report*. Final. http://ec.europa.eu/smart-regulation/refit/admin_burden/docs/com2012_746_swd_ap_en.pdf (01.03.2015)
- European Commission. (2014). Ettevõtlus ja Tööstus. Eesti 2014. – *Small Business Act teabeleht*. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/estonia_et.pdf (19.04.2015)
- Feld, L. P., Frey, B., S. (2007). Tax Compliance as the Result of a Psychological Tax Contract: The Role of Incentives and Responsive Regulation. – *LAW & POLICY*. Vol. 29, No. 1, pp. 102 – 120.
- Gale, W. G., Holtzblatt, J. (2000). The Role of Administrative Factors in Tax Reform: Simplicity, Compliance and Enforcement. <http://www.brookings.edu/views/papers/gale/20001205.pdf> (28.02.2015)
- Grossmann, A. (2015). E-arve – arvete saatmise ja saamise traditsioone murdmas. – *Spetsialist*. Jaanuar 2015. lk 8-11
- Halduskoormuse hindamine. Poliitikauuringute Keskus Praxis <http://www.praxis.ee/tood/halduskoormuse-hindamine/> (08.05.2015)
- Helm, M. (2015a). Ülevaade käibedeklaratsiooni ja selle lisa esitamisest. www.emta.ee/doc.php?36339 (20.05.2015)
- Helm, M. (2015b). Ülevaade aktuaalsetest maksuteemadest. http://www.kpmg.com/EE/et/Documents/MK2015-materjalid/Maksuhalduri-%C3%BClevaade-maksuteemadest_MarekHelm.pdf (23.04.2015)

- Henriques, R. G., Almeida, V., Tilly, T., Filipa, J., Tilly, A. (2013). Portuguese VAT anti-abuse rules. – *International Tax Review*. Vol. 24, Issue 4.
- Jürgenson, A. (2005). Käibemaksuga seotud halduskoormus ettevõtjale. Poliituuringute Keskus PRAXIS.
http://www.praxis.ee/fileadmin/tarmo/Projektid/Valitsemine_ja_kodanike%C3%BChiskond/Halduskoormuse_hindamine/VAT_loppraport_06102005.pdf (28.10.2014)
- Kann, L. (2014). MTA: tehinguinfo deklareerimiseks võivad saada ajapikendust ka taotlusega hilinenud ettevõtted. – *Ärileht*. 4.september.
<http://arileht.delfi.ee/news/uudised/mta-tehinguinfo-deklareerimiseks-voivad-saada-ajapikendust-ka-taotlusega-hilinenud-ettevotted?id=69670857> (20.03.2015)
- Kasemaa, A. (2009). Parema õigusloome ja ÕMA koolitused 2009-2011.
http://www.avalikteenistus.ee/projekt/kursus1/2_standardkulu_e_halduskulu_anals.html (28.03.2015)
- Kaarna, R., Masso, M., Rell, M. (2012). Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis.
http://www.arengufond.ee/upload/Editor/ettevotlus/VKE_arengusuundumused_uuring_2012%20praxis.PDF (29.03.2015)
- Keen, M., Smith, S. (2006). VAT Fraud and Evasion: What do We Know and What Can Be Done? – *National Tax Journal*. Vol. 59, No. 4, pp. 861–887.
- Kokku ja lahku. (2015). Eesti Maksumaksjate Liit. – *MaksuMaksja*, nr 2, lk 8.
<http://www.maksumaksjad.ee/modules/smartsection/item.php?itemid=1656> (17.05.2015)
- Käibedeklaratsiooni ja selle lisa esitamine. Maksu- ja Tolliamet.
<http://www.emta.ee/index.php?id=35478> (15.04.2015)
- Käibedeklaratsiooni lisa (KMD INF) andmed ja selle täitmise juhised. Maksu- ja Tolliamet.
<http://www.emta.ee/index.php?id=36168> (20.05.2015)
- Käibedeklaratsiooni lisa (Vorm KMD INF). Maksu- ja Tolliamet.
http://www.emta.ee/public/vormid/maksudeklaratsioonid/KMD/2014/Vorm_KMD_INF_2014_dets.pdf (20.05.2015)
- Käibemaksuseadus. Vastu võetud Riigikogus 10.detsembril 2003.a - RT I 2003, 82, 554; RT I, 13.03.2014, 50
- Laffer, A. B., Winergarden, W. H., Childs, J. (2011). The Economic Burden Caused by Tax Code Complexity.
<http://www.laffercenter.com/wp-content/uploads/2011/06/2011-Laffer-TaxCodeComplexity.pdf> (28.02.2015)

- Lepp, M. (2015). Eesti riigi eesmärgid e-arvetega arveldamisele üleminekuks. – *Spetsialist*. Jaanuar 2015. lk 4-7
- Lind, K. (2012). Käibemaksupettused ja nende tõkestamine. Tartu Ülikooli õigusteaduskond. 155 lk. (Doktoritöö väitekiri)
- Majanduslikult aktiivsed ettevõtted töötajate arvu järgi. Statistikaamet.
<http://www.stat.ee/68771> (01.03.2015)
- Maksu- ja Tolliameti 26.03.2015(a) kiri
- Maksu- ja Tolliameti 14.05.2015(b) kiri
- Masinloetavatele e-arvetele üleminek era- ja avaliku sektori vahel (valmisolek ja vajadused). September 2014. Ernst & Young Baltic AS, Rahandusministeerium.
<http://www.fin.ee/doc.php?111158> (15.04.2015)
- Merusk, K., Koolmeister, I. (1995). Haldusõigus. Tallinn: Juura
- MTA: käibedeklaratsiooni lisa on vähendanud fiktiivsete arvete osakaalu. Maksu- ja Tolliamet.
<http://www.emta.ee/index.php?id=36836&tpl=1026> (19.05.2015)
- Musgrave, R.-A.; Musgrave, P.; Bird, R. (1987). Public Finance in Theory And Practice. Canadian edition. Toronto: MacGraw-Hill Ryerson
- OECD (2004). *Standard Cost Model. A Framework for defining and quantifying administrative burdens for businesses*. International working group on administrative burdens.
<http://www.oecd.org/dataoecd/32/54/34227698.pdf> (28.10.2014)
- Law on Value Added Tax. Adopted in March 1995. Latvia.
http://www.vvc.gov.lv/export/sites/default/docs/LRTA/Likumi/Value_Added_Tax.doc (12.05.2015)
- Poel, K., Marneffe, W., Bielen, S., Van Aarle, B., Vereeck, L. (2014). Administrative simplification and economic growth: a cross country empirical study. – *Journal of Business Administration Research*, Vol 3, No 1.
- Rahandusministeeriumi seletuskiri 06.03.2014.a. - Käibemaksuseaduse ja raamatupidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (493 SE UA).
- Riigieelarve 2014. Rahandusministeeriumi.
<http://www.fin.ee/riigieelarve-2014> (05.03.2015)
- Riigieelarvesse laekunud maksud, kuu. Statistikaamet.
<http://www.stat.ee/53709/?highlight=Riigieelarvesse,laekunud,käibemaks> (20.05.2015)

- Riik ja ehitusettevõtjad karmistavad ehitushangete läbiviimist. Maksu- ja Tolliamet.
<http://www.emta.ee/index.php?id=35330> (01.04.2015)
- Salomony, M., Harald, B. (2011). E-invoicing in Europe: Now and the future. – *Journal of Payments Strategy & Systems*, Vol. 4, No 4, pp 371 - 380.
- Sandmo, A. (2005). The Theory of Tax Evasion: A Retrospective View. – *National Tax Journal*. Vol. 58, No. 4, pp. 643–663.
- Seeder, K. (2014). Raamatupidaja töö täna ja homme. Palgainfo Agentuur.
- Sihver, A. (2007). Halduskoormuse hindamine – samm kvaliteetse õigusloome poole.
<http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=10913> (05.11.2014)
- Smith, A. (1776). *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. London: Campbell
- Stiglitz, J. E. (1995). Ühiskondliku sektori ökonomika. Tallinn: Külim
- Tehinguinfo esitamise keskkonna testid on kulgenud edukalt. Maksu- ja Tolliamet.
<http://www.emta.ee/index.php?id=36020&tpl=1026> (15.03.2015)
- The Portuguese Tax System.
http://info.portaldasfinancas.gov.pt/NR/rdonlyres/F2D76036-A62A-4BEF-9AA3-6A7B34F53371/0/Portuguese_Tax_System_CEF.pdf (02.04.2015)
- Tipke. K. (1993). *Die Steuerrechtsordnung*. Band II. Köln.
- Torgler, B. (2003). Tax morale: theory and empirical analysis of tax compliance.
http://edoc.unibas.ch/56/1/DissB_6463.pdf (5.11.2014)
- Veebruarikuu maksulaekumine ületas mullust 8,9 protsendiga. Rahandusministeerium.
<http://www.fin.ee/veebruari-maksulaekumised-olid-89-protsendi-suuremad-kui-aastavarem/> (17.05.2015)
- Worldwide VAT, GST and Sales Tax Guide 2014.
[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Worldwide-VAT-GST-and-sales-tax-guide-2014/\\$FILE/Worldwide-VAT-GST-and-sales-tax-guide-2014.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Worldwide-VAT-GST-and-sales-tax-guide-2014/$FILE/Worldwide-VAT-GST-and-sales-tax-guide-2014.pdf). 05.04.2015
- Õiguskantsler 29.07.2014.a vastuskiri nr 6-1/140942/1403229
http://oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/6iguskantsleri_seisukoht_va_stuolu_mittetuvastamise_kohta_kaibedeklaratsiooni_lisast.pdf (05.04.2015)
- Üleminekuperioodi taotlemine 16.06.2014. Maksu- ja Tolliamet.
http://www.emta.ee/public/Maksud_ja_aktsiisid/KMD_INF/Uleminekuperioodi_taotlemine.pdf (21.12.2014)

SUMMARY

THE INFLUENCE OF SUBMITTING VALUE ADDED TAX RETURN APPENDIX ON THE ADMINISTRATIVE BURDEN OF COMPANIES

Helen Kerve

A stable tax system which allows the state to collect sufficient amount of tax revenue, and is fair to citizens is important for guaranteeing the sustainability of the state. Different taxes have been implemented in the state to achieve it all. Value added tax is the main source of income for many countries. Value added tax enables the country to earn money but it is also a tax which makes it possible for the malevolent entrepreneur to misappropriate money from the state. This has created a situation in which more and more attention is paid to reducing the risks of implementing value added tax system.

Each law amendment, which changes the business environment, gathers a lot of attention among entrepreneurs. This was also the case concerning the amendment to the Value Added Tax Act, which took effect on the 1st of November, 2014. The amendment establishes that the taxable person, when surpassing the 1000 euro transaction limit, is obligated to submit the value added tax return appendix (KMD INF), on which all of the data concerning transactions in Estonia as well as transaction partners must be reflected. The aim of the amendment is to diminish the possibilities of hiding turnover and improving competition conditions, inspect the reflecting of taxes and increase tax revenue.

The aim of this Master's Thesis is to evaluate the effect of submitting value added tax return appendix on the administrative burden of companies operating in the building sector on the Estonian market and who also declare their turnover in Estonia. The author employed a standardised cost estimation model in evaluating the administrative burden. In order to achieve the aim of this thesis, the author analysed if and how much the company's administrative burden increased with the obligation of submitting KMD INF, which are the company representative's opinions concerning the necessity of KMD INF, and whether they

choose to continue submitting data of summarised invoices on KMD INF after 2015. For fulfilling the aim of this thesis, the author asked the representatives of six companies to fill out a questionnaire, in which the author asked them to evaluate the amount of time spent on average on processing documents required for the KMD INF, as well as for gathering data for KMD INF, checking and submitting it. In addition to that, the author provided a short overview of the projected profit for the state budget, proposed alternatives to implementing KMD INF and presents a proposition for decreasing the administrative burden of companies.

The results of this Master's Thesis revealed that additional administrative burden for the companies are a result of checking/entering summarised documents and monthly expenditure invoices. In case of summarised accounting, filling out one row of KMD INF manually takes 1-2 minutes, in case of detailed accounting, however, it takes about 5 minutes. The prognosis of the Ministry of Finance foresaw that filling out one row should be completed in about 30 seconds. For companies, who have accounting programs set for compiling and submitting KMD INF at their disposal, the amount of time and money spent on submitting KMD INF is minimal. Therefore, companies who fill out KMD INF manually, spend more time on submitting the declaration, which, in turn, increases the company's monthly administrative burden (approximately 20 to 50 euros per month).

Alternatives to KMD INF have been considered, including expanding reverse charge in value added taxation, raising the limit of transactions between partners from 1000 euros to 3000 euros, and continuing entering summarised data of each of the transaction partners after 2015. The author does not consider reverse charge in value added taxation to be the best solution for discovering value added tax frauds. Implementing reverse charge in value added taxation requires a more thorough analysis on the European level since it may have an impact on other member states as well. Raising the transaction limit could have been a valid possibility on the author's evaluation, but only when draft legislation had been developed. Currently, when software developers and companies have already had to bear the costs of implementing KMD INF, and hence, on the author's evaluation, amending the law concerning raising the transaction limit is no longer justified. Since programs enable to submit and compile detailed KMD INFs, and in future all companies must declare their data basing on invoices, the author considers it to be reasonable when a common system would be implemented on all companies. Value added tax revenue in the state budget has increased in comparison with the same period of 2014. Moreover, several transactions have been

discovered which may increase the revenue even further. At the same time, the author is of the opinion that the increase in revenue could also be due to other amendments to the Value Added Tax Act.

The author suggests implementing e-invoicing to reduce the time companies spend on entering invoices, and via that, the administrative burden. If that is the case, data is automatically transferred to accounting software and accounting would become paper-free. Estonia is moving towards more and more data being transmitted in digital environments. Even more so, if by the end of 2016 using e-invoicing becomes obligatory for transactions between private and public sectors, in the author's view it would be reasonable to transfer transactions between companies into digital environment.

LISAD

Lisa 1. KMD INF A osa vorm

Maksu- ja Tollamet

Vorm KMD INF

MAKSUKOHUSTUSLANE

Nimi	Registri- või isikukood
------	-------------------------

A-osa ANDMED VÄLJASTATUD ARVETE KOHTA. Esitatakse koos käibedeklaratsiooniga maksustamisperioodile järgneva kuu 20. kuupäevaks

Aasta	Maksustamisperiood	☐ Kinnitan, et deklareeritavad arved puuduvad ☐ Esitan arvete andmed summeerituna
-------	--------------------	---

Nr	Tehingupartneri registri- või isikukood	Tehingupartneri nimi	Arve number	Arve kuupäev (pp.kk.aaaa)	Arve kogusumma ilma käibemaksuta	Maksuäär	Arvel märgitud kauba ja teenuse maksustatav väärtus*	Maksustamisperioodil vormi KMD lisatites 1 ja 2 kajastatud maksustatav käive	Erisuse kood
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									
15									
16									
17									

* Täidab kassapõhist käibemaksuvastuse erikorda rahendav maksukohustuslane

A-osa lisatehete arv

MAKSUKOHUSTUSLANE ALLKIRJAÕIGUSLIK ESINDAJA	Ees- ja perekonnanimi	Allkiri	Kuupäev
--	-----------------------	---------	---------

Allikas: (Käibedeklaratsiooni lisa ...)

Lisa 2. KMD INF B osa vorm

Maksu- ja Tolliamet

Vorm KMD INF

MAKSUKOHUSTUSLANE

Nimi	Registri- või isikukood
------	-------------------------

B-osa ANDMED SAADUD ARVETE KOHTA. Esitatakse koos käibedeklaratsiooniga maksustamisperioodile järgneva kuu 20. kuupäevaks

Aasta	Maksustamisperiood	☐ Kinnitan, et deklareeritavad arved puuduvad	☐ Esitan arvete andmed summeerituna
-------	--------------------	--	--

Nr	Tehingupartneri registri- või isikukood	Tehingupartneri nimi	Arve number	Arve kuupäev (pp.kk.aaaa)	Arve kogusumma koos käibemaksuga	Arvel märgitud käibemaksusumma*	Maksustamisperioodil vormi KMD lahtris 5 kajastatud sisendkäibemaksu summa	Erisuse kood
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								
16								
17								

*Täidab kassapõhist käibemaksuinvestuse erikorda rakendav maksukohustuslane

B-osa lisalehtede arv

MAKSUKOHUSTUSLASE
ALLKIRJAOIGUSLIK ESINDAJA

Ees- ja perekonnanimi

Allkiri

Kuupäev

Allikas: (Käibedeklaratsiooni lisa ...)

Lisa 3. Küsimustik I osa

1. Ettevõtte nimi (*kellele raamatupidamist teete*)?
2. Kas olete ettevõtte raamatupidaja (*finantsjuht vms*) või pakute raamatupidamisteenust?
3. Kui suur on Teie töötasu (*valige vahemik, kuhu Teie töötasu jääb*)?
..... – 500
501 – 1000
1001 – 1500
1501 – 2000
2001 -
4. Kui palju on ettevõttes töötajaid?
5. Millist raamatupidamisprogrammi kasutate?
6. Milline on raamatupidamisprogrammile kuuluv kulu ettevõttele (*kuus/aastas*)?
7. Kui suuri kulusid olete pidanud kandma käibemaksuseaduse muudatuse (*KMD INF*) tõttu raamatupidamisprogrammide arendamisele?
8. Millist käibemaksuarvestust ettevõttes kasutatakse (*tekkepõhine, kassapõhine, vms*)?

Lisa 4. Küsimustiku II osa - üldosa

Käibedeklaratsiooni lisa (KMD INF) kohta

		Jah/Ei	Kogus	Aeg (minutites)	Märkused - täiendav informatsioon/Teie arvamus/seisukoht antud teemale/ vastus pikemalt mõnele küsimusele
1	Kui palju aega kulutate enda kursis hoidmisele käibemaksuga seonduva seadusandlusega keskmiselt?				
1.1.	Kui palju nüüd uuenduste kurssi viimisel?				
2	Kui tihti ja kui palju aega kulub suhtlemiseks Maksu- ja Tolliametiga seonduvalt KMD INF'iga?				
3	Kas sisestate raamatupidamisprogrammi ettevõtjate andmed (<i>sh registrikood</i>) käsitsi või impordib programm need andmed automaatselt (nt RIK andmebaasist)?				
3.1.	Kaua see aega võtab (keskmiselt 1 ettevõtte andmete sisestamine)?				
4	Kas ettevõttel esineb mitme erineva maksumääraga arveid?				
4.1.	Kui jah, siis kui palju neid esineb (keskmiselt kuus)?				
5	Kas ettevõtte on KMD INF esitamise vajadusega muutnud arvete väljastamise tava (<i>nt 0% ja maksuvaba käive kajastamine eraldi arvel; nõuate, et arvele oleks märgitud tehingupartneri registrikood</i>)?				
6	Kas ettevõttel esineb koonddokumente (<i>nt avansi- ja kuluaruanded</i>)?				
6.1.	Kui jah, siis mitu tükki ja mitmest algdokumendist need üldjuhul koosnevad?				
6.2.	Kaua võtab aega nende isikustamine (<i>aeg 1 kooldokumendi kohta keskmiselt</i>)?				
7.	Kui palju kulub aega KMD INF tarbeks andmete kogumiseks?				
7.1.	Kas ja kui suures ulatuses selekteerib andmed raamatupidamisprogramm?				

Lisa 4 järg

8	Kui palju Teil on arveid koos ühe tehingupartneri lõikes, mis ületavad 1 000 euro piirmäära?				
9	Kui palju kulub aega ostuarvete selekteerimiseks tehingupartnerite lõikes?				
9.1.	Kui palju kulub aega müügiarvete selekteerimiseks tehingupartnerite lõikes?				
10	Kas esitate andmeid summeeritult?				
10.1.	Kui palju aega kulub KMD INF ühe rea täitmiseks summeeritud tehingupartnerite arvestuse korral?				
10.2.	Kui palju detailselt tehingupartnerite arvestuse korral?				
10.3.	Mitu rida KMD INF'il tuleb täita ostuaruandes summeeritud tehingupartnerite arvestuse korral?				
10.4.	Mitu rida KMD INF'il tuleb täita müügiaruandes summeeritud tehingupartnerite arvestuse korral?				
10.5.	Mitu rida detailselt tehingupartnerite arvestuse korral (mitu A-osal, mitu B-osal)?				
10.6.	Kas Teie hinnangul võiks jätkata andmete esitamist summeeritult ka peale 2015.aastat?				
11	Kui palju aega kulub andmete võrdlemiseks raamatupidamisandmetega?				
12	Kas olete esitanud KMD INF parandusdeklaratsioone?				
12.1.	Kui jah, mitmel korral olete käesoleva hetke seisuga KMD INF-i parandanud?				
12.2.	Mis tingis vajaduse deklaratsiooni parandamiseks?				
13	Kas maksuamet on pöördunud ettevõtte poole seoses KMD INF-i erinevuste tõttu (nt A ja B osa ei lähe kokku tehingupartneri andmetega)?				
14	Kas Teie hinnangul võiks tõsta KMD INF esitamise piirmäära (mis summani)?				
15	Teie hinnang KMD INF vajadusele. Kas leiata, et oleks võinud leida mõne muu alternatiivi käibemaksupettuste tõkestamiseks (nt pöördmaksustamine vms)?				

Allikas: autori koostatud

Lisa 5. Ettevõtte 1 - küsitluse vastused

Küsimustik

I osa

9. Ettevõtte nimi (*kellele raamatupidamist teete*)?

Ettevõtte 1

10. Kas olete ettevõtte raamatupidaja (*finantsjuht vms*) või pakute raamatupidamisteenust?

Pakume raamatupidamisteenust

11. Kui suur on Teie töötasu (*valige vahemik, kuhu Teie töötasu jääb*)?

..... – **500** siin vahemikus

501 – 1000

1001 – 1500

1501 – 2000

2001 -

12. Kui palju on ettevõttes töötajaid?

2 inimest

13. Millist raamatupidamisprogrammi kasutate?

Merit-Aktiva

14. Milline on raamatupidamisprogrammile kuuluv kulu ettevõttele (*kuus/aastas*)?

180.-€ aastas

15. Kui suuri kulusid olete pidanud kandma käibemaksuseaduse muudatuse (*KMD INF*) tõttu raamatupidamisprogrammide arendamisele?

Merit teeb uuendused automaatselt ja tasu selle eest eraldi ei võeta. Maksame ainult aastamaksu.

16. Millist käibemaksuarvestust ettevõttes kasutatakse (*tekkepõhine, kassapõhine, vms*)?

Tekkepõhine

Lisa 5 järg

		Jah/Ei	Kogus	Aeg (minutites)	Märkused - täiendav informatsioon/Teie arvamus/seisukoht antud teemale/ vastus pikemalt mõnele küsimusele
1	Kui palju aega kulutate enda kursis hoidmisele käibemaksuga seonduva seadusandlusega keskmiselt?			600	Iga aasta 8 tundi seminaril käies ja umbes kaks tundi aasta kestel uuendusi uurides
1.1.	Kui palju nüüd uuenduste kurssi viimisel?				
2	Kui tihti ja kui palju aega kulub suhtlemiseks Maksu- ja Tolliametiga seonduvalt KMD INF'iga?			10	Iga kuu umbes 10 minutit KMD esitamisel
3	Kas sisestate raamatupidamisprogrammi ettevõtjate andmed (<i>sh registrikood</i>) käsitsi või impordib programm need andmed automaatselt (nt RIK andmebaasist)?				Kui on uus klient või tarnija, siis sisestame kõik temaga seotud andmed käsitsi, edaspidi juba on need andmed programmis olemas.
3.1.	Kaua see aega võtab (keskmiselt 1 ettevõtte andmete sisestamine)?			2	Kui tarnija arvel on kõik rekvisiidi olemas, siis ainult 2 minutit aga kui peab neid krediidiinfost otsima, siis veidi kauem.
4	Kas ettevõttel esineb mitme erineva maksumääraga arveid?	ei			
4.1.	Kui jah, siis kui palju neid esineb (keskmiselt kuus)?				
5	Kas ettevõtte on KMD INF esitamise vajadusega muutnud arvete väljastamise tava (<i>nt 0% ja maksuvaba käive kajastamine eraldi arvel; nõuate, et arvele oleks märgitud tehingupartneri registrikood</i>)?				Tehingupartneri registri ja käibemaksu koodi nõuame küll.
6	Kas ettevõttel esineb koonddokumente (<i>nt avansi- ja kuluaruanded</i>)?	ei			Alates KMD INF esitamise algusest koondeid enam ei ole, kõik kulu arved ja tsekid sisestatakse ostuarvete alt ükshaaval sisse.
6.1.	Kui jah, siis mitu tükki ja mitmest algdokumendist need üldjuhul koosnevad?				

Lisa 5 järg

6.2.	Kaua võtab aega nende isikustamine (aeg 1 kooddokumendi kohta keskmiselt)?				
7.	Kui palju kulub aega KMD INF tarbeks andmete kogumiseks?			480	Antud ettevõttel umbes 8 tundi kuus, sest neil on väga palju sula-ja kaardimakse tsekke, mis kokku võivad ühelt tarnijalt tulla üle 1000 euro.
7.1.	Kas ja kui suures ulatuses selekteerib andmed raamatupidamisprogramm?			0	Kõik algdokumendid tuleb ikka käsitsi sisestada, käibemaksu aruande teeb programm .
8	Kui palju Teil on arveid kuus ühe tehingupartneri lõikes, mis ületavad 1000 euro piirmäära?		6+35		Neid mis on juba summaga 1000.- on kusagil 6 tükki ja tsekke, mis annavad ühes kuus kokku 1000.- oli näiteks veebruaris 35 tükki
9	Kui palju kulub aega ostuarvete selekteerimiseks tehingupartnerite lõikes?			420	
9.1.	Kui palju kulub aega müügiarvete selekteerimiseks tehingupartnerite lõikes?			30	
10	Kas esitate andmeid summeeritult?	ei			
10.1.	Kui palju aega kulub KMD INF ühe rea täitmiseks summeeritud tehingupartnerite arvestuse korra?				
10.2.	Kui palju detailselt tehingupartnerite arvestuse korral?				Kui algdokumendid on sisestatud , siis programm teeb automaatselt INF-i ära.
10.3.	Mitu rida KMD INF'il tuleb täita ostuaruandes summeeritud tehingupartnerite arvestuse korral?				
10.4.	Mitu rida KMD INF'il tuleb täita müügiaruandes summeeritud tehingupartnerite arvestuse korral?				
10.5.	Mitu rida detailselt tehingupartnerite arvestuse korral (mitu A-osal, mitu B-osal)?			28	26 B-osal (ostuarved), 2 A-osal (müügiarved)

Lisa 5 järg

10.6.	Kas Teie hinnangul võiks jätkata andmete esitamist summeeritult ka peale 2015. aastat?				Olen rahul detailse arvestusega
11	Kui palju aega kulub andmete võrdlemiseks raamatupidamisandmetega?			30	
12	Kas olete esitanud KMD INF parandusdeklaratsioone?	ei			
12.1.	Kui jah, mitmel korral olete käesoleva hetke seisuga KMD INF-i parandanud?				
12.2.	Mis tingis vajaduse deklaratsiooni parandamiseks?				
13	Kas maksuamet on pöördunud ettevõtte poole seoses KMD INF-i erinevuste tõttu (<i>nt A ja B osa ei lähe kokku tehingupartneri andmetega</i>)?	ei			
14	Kas Teie hinnangul võiks tõsta KMD INF esitamise piirmäära (mis summani)?				Piirmäär võiks olla alates 10 000 eurost
15	Teie hinnang KMD INF vajadusele. Kas leiata, et oleks võinud leida mõne muu alternatiivi käibemaksupettuste tõkestamiseks (<i>nt pöördmaksustamine vms</i>)?	Nii väikese piirmääraga (1000€) on see mõtetu ja nendele kes sisestavad INF-i käsitsi väga aeganõudev. Arvan, et see ei anna mingit erilist efekti, iseasi jah kui see piirmäär oleks vähemalt alates 10 000 €.			

Raamatupidaja täiendavalt täpsustas elektronpost kirjas: Ehitusfirma on pisikene 2 inimesega. Suuremate ehitustööde tegemiseks ostavad sisse ehitusteenust, mitte ei palka endale töölisi. Seoses selle KMD INF-iga meile õnneks eriti suurt tööd juurde ei tulnud, kuna Merit uuendas kohe oma programmi ja see teeb suure töö ära, saame raamatupidamisprogrammist faili otse maksuametisse laadida. Käsitsi ei sisesta maksuametisse. Meriti programmis teen XML failiks ja salvestan töölauale ja Maksuametis siis juba otsin ja lisan faili.

Allikas: (Ettevõtte 1 raamatupidaja 31.03.2015 elektronpost kiri)

Lisa 6. Ettevõtte 2 - küsitluse vastused

Küsimustik

I osa

17. Ettevõtte nimi (*kellele raamatupidamist teete*)?

Ettevõtte 2

18. Kas olete ettevõtte raamatupidaja (*finantsjuht vms*) või pakute raamatupidamisteenust?

raamatupidamisteenus

19. Kui suur on Teie töötasu (*valige vahemik, kuhu Teie töötasu jääb*)?

..... – 500

501 – 1000

1001 – 1500

1501 – 2000

2001 -

20. Kui palju on ettevõttes töötajaid?

kuni 10

21. Millist raamatupidamisprogrammi kasutate?

Directo

22. Milline on raamatupidamisprogrammile kuuluv kulu ettevõttele (*kuus/aastas*)?

Ligikaudu 500

23. Kui suuri kulusid olete pidanud kandma käibemaksuseaduse muudatuse (*KMD INF*) tõttu raamatupidamisprogrammide arendamisele?

-

24. Millist käibemaksuarvestust ettevõttes kasutatakse (*tekkepõhine, kassapõhine, vms*)?

Tekkepõhine

Lisa 6 järg

		Jah/Ei	Kogus	Aeg (minutites)	Märkused - täiendav informatsioon/Teie arvamus/seisukoht antud teemale/ vastus pikemalt mõnele küsimusele
1	Kui palju aega kulutate enda kursis hoidmisele käibemaksuga seonduva seadusandlusega keskmiselt?			15	
1.1.	Kui palju nüüd uuenduste kurssi viimisel?				
2	Kui tihti ja kui palju aega kulub suhtlemiseks Maksu- ja Tolliametiga seonduvalt KMD INF'iga?				Enam pole eriti maksukontrolle tehtud, ühe korra pidin selgitama, miks mingi arve teise firma KMD-ga kokku ei läinud. Põhjus oli see, et teine firma oli deklareerinud arve järgi, mina akti järgi. Pidi akti järgi, sest aktil oli tööde õige teostamise periood.
3	Kas sisestate raamatupidamisprogrammi ettevõtjate andmed (<i>sh registrikood</i>) käsitsi või impordib programm need andmed automaatselt (nt RIK andmebaasist)?	ei			automaatselt
3.1.	Kaua see aega võtab (keskmiselt 1 ettevõtte andmete sisestamine)?			max 1 minut	kui sisestada directos hankijakaardile registrinumber, siis ta täidab kõik teised väljad, v.a arvelduskonto.
4	Kas ettevõttel esineb mitme erineva maksumääraga arveid?	ei			
4.1.	Kui jah, siis kui palju neid esineb (keskmiselt kuus)?				
5	Kas ettevõtte on KMD INF esitamise vajadusega muutnud arvete väljastamise tava (<i>nt 0% ja maksuvaba käive kajastamine eraldi arvel; nõuate, et arvele oleks märgitud tehingupartneri registrikood</i>)?	ei			
6	Kas ettevõttel esineb koonddokumente (<i>nt avansi- ja kuluaruanded</i>)?	jah			
6.1.	Kui jah, siis mitu tükki ja mitmest algdokumendist need üldjuhul koosnevad?		oleneb kuskil 5-10		

Lisa 6 järg

6.2.	Kaua võtab aega nende isikustamine (aeg 1 kooddokumendi kohta keskmiselt)?			1 min max	seal programmis saab hankija nime panna iga rea lõppu, siis ta arvestab selle hankija juurde.
7.	Kui palju kulub aega KMD INF tarbeks andmete kogumiseks?				ma ei tea, need andmed tulevad kõik jooksvalt kokku
7.1.	Kas ja kui suures ulatuses selekteerib andmed raamatupidamisprogramm?				enamuse teeb programm, ma vaid kustutan lõpus mõned read ära, mida ei pea deklareerima.
8	Kui palju Teil on arveid kuus ühe tehingupartneri lõikes, mis ületavad 1000 euro piirmäära?				Oleneb kuust, aga kuskil 40-50
9	Kui palju kulub aega ostuarvete selekteerimiseks tehingupartnerite lõikes?				selle teeb programm, tegemist on digiraamatupidamisega, kõik ostuarved, müügiarved, kuludokumendid on olemas elektroonilisel kujul.
9.1.	Kui palju kulub aega müügiarvete selekteerimiseks tehingupartnerite lõikes?				selle teeb programm, tegemist on digiraamatupidamisega, kõik ostuarved, müügiarved, kuldokumendid on olemas elektroonilisel kujul.
10	Kas esitate andmeid summeeritult?	ei			
10.1.	Kui palju aega kulub KMD INF ühe rea täitmiseks summeeritud tehingupartnerite arvestuse korra?				
10.2.	Kui palju detailselt tehingupartnerite arvestuse korral?			11 min max	ma tõmban programmist otse, see sorteerib välja ja laen failina (xml) otse ülesse. Sellele ajakulu ei lisandu (tehti ka varem nii).
10.3.	Mitu rida KMD INF'il tuleb täita ostuaruandes summeeritud tehingupartnerite arvestuse korral?				
10.4.	Mitu rida KMD INF'il tuleb täita müügiaruandes summeeritud tehingupartnerite arvestuse korral?				
10.5.	Mitu rida detailselt tehingupartnerite arvestuse korral (mitu A-osal, mitu B-osal)?				ostuarveid 40-50 oleneb kuust, müügiarveid 4-5 oleneb kuust

Lisa 6 järg

10.6.	Kas Teie hinnangul võiks jätkata andmete esitamist summeeritult ka peale 2015. aastat?				mul puudub arvamus selle kohta. Hetkel nagu erilist lisatööd igakuiselt pole. Algselt kui uus süsteem vastu võeti, pidime seadistusi tegema, siis oli keerulisem
11	Kui palju aega kulub andmete võrdlemiseks raamatupidamisandmetega?				ma pole seda teinud, kuna andmed tulevadki raamatupidamisest
12	Kas olete esitanud KMD INF parandusdeklaratsioone?	ei			
12.1.	Kui jah, mitmel korral olete käesoleva hetke seisuga KMD INF-i parandanud?				
12.2.	Mis tingis vajaduse deklaratsiooni parandamiseks?				
13	Kas maksuamet on pöördunud ettevõtte poole seoses KMD INF-i erinevuste tõttu (<i>nt A ja B osa ei lähe kokku tehingupartneri andmetega</i>)?	jah			
14	Kas Teie hinnangul võiks tõsta KMD INF esitamise piirmäära (mis summani)?				las olla nii nagu on, hetkel vahet pole. Aga isegi kui tõstetakse, siis Directos on vaja vaid üks number ära muuta ja siis jookseb süsteem edasi. Ehk hetkel ma lisatööd sellega ei näe
15	Teie hinnang KMD INF vajadusele. Kas leiata, et oleks võinud leida mõne muu alternatiivi käibemaksupettuste tõkestamiseks (<i>nt pöördmaksustamine vms</i>)?	ei			

Allikas: (Ettevõtte 2 raamatupidaja 13.04.2015 elektronpost kiri)

Lisa 7. Ettevõtte 3 - küsitluse vastused

Küsimustik

I osa

1. Ettevõtte nimi (*kellele raamatupidamist teete*)?

Ettevõtte 3

2. Kas olete ettevõtte raamatupidaja (*finantsjuht vms*) või pakute raamatupidamisteenust?

PAKUN TEENUST

3. Kui suur on Teie töötasu (*valige vahemik, kuhu Teie töötasu jääb*)?

..... – **500**

501 – 1000

1001 – 1500

1501 – 2000

2001 -

4. Kui palju on ettevõttes töötajaid?

5

5. Millist raamatupidamisprogrammi kasutate?

Joosep5

6. Milline on raamatupidamisprogrammile kuuluv kulu ettevõttele (*kuus/aastas*)?

115 €

7. Kui suuri kulusid olete pidanud kandma käibemaksuseaduse muudatuse (*KMD INF*) tõttu raamatupidamisprogrammide arendamisele?

Meil kajastub aastase hoolduse ja uuenduste seas ka muutused seadusest jms. Seega ei ole pidanud me lisakulutusi tegema.

8. Millist käibemaksuarvestust ettevõttes kasutatakse (*tekkepõhine, kassapõhine, vms*)?

Tekkepõhine arvestus

Lisa 7 järg

		Jah/Ei	Kogus	Aeg (minutites)	Märkused - täiendav informatsioon/Teie arvamus/seisukoht antud teemale/ vastus pikemalt mõnele küsimusele
1	Kui palju aega kulutate enda kursis hoidmisele käibemaksuga seonduva seadusandlusega keskmiselt?			120 min/kuus	see on muutuv vastavalt seaduse muudatustele jms. Samuti tehingute sisust sõltuvalt, kui on üksikuid (mitte igapäevaseid) teist laadi tehinguid.
1.1.	Kui palju nüüd uuenduste kurssi viimisel?			300 min	selle aja sees on siis ka kolme tunnine koolitus maksuameti poolt
2	Kui tihti ja kui palju aega kulub suhtlemiseks Maksu- ja Tolliametiga seonduvalt KMD INF'iga?			0	seni ei ole eraldi pidanud veel maksuameti poole pöörduma
3	Kas sisestate raamatupidamisprogrammi ettevõtjate andmed (<i>sh registrikood</i>) käsitsi või impordib programm need andmed automaatselt (nt RIK andmebaasist)?				Üldjuhul ikkagi import Krediidinfo andmebaasist
3.1.	Kaua see aega võtab (keskmiselt 1 ettevõtte andmete sisestamine)?			2 min	eeldusel, et on interneti ühendus. Vastasel juhul, tuleb algdokumendi pealt käsitsi sisestada ning ajakulu oleks mõned minutid suurem.
4	Kas ettevõttel esineb mitme erineva maksumääraga arveid?	ei			
4.1.	Kui jah, siis kui palju neid esineb (keskmiselt kuus)?				
5	Kas ettevõtte on KMD INF esitamise vajadusega muutnud arvete väljastamise tava (<i>nt 0% ja maksuvaba käive kajastamine eraldi arvel; nõuate, et arvele oleks märgitud tehingupartneri registrikood</i>)?	ei			
6	Kas ettevõttel esineb koonddokumente (<i>nt avansi- ja kuluaruanded</i>)?	jah			

Lisa 7 järg

6.1.	Kui jah, siis mitu tükki ja mitmest algdokumendist need üldjuhul koosnevad?		30		
6.2.	Kaua võtab aega nende isikustamine (<i>aeg 1 kooddokumendi kohta keskmiselt</i>)?		15 min		ca 2 kuus
7.	Kui palju kulub aega KMD INF tarbeks andmete kogumiseks?			30 min	kuna programm teeb ise vajalikud kokkuvõtted, siis andmete kogumiseks kuluv aeg ongi algdokumentide isikustamine ja korrektne sisestus
7.1.	Kas ja kui suures ulatuses selekteerib andmed raamatupidamisprogramm?				kogu vajalik informatsioon, mis on nõutud KMD INFil näidata suudab programm kenasti selekteerida ja edastada maksuameti deklaratsioonile
8	Kui palju Teil on arveid kuus ühe tehingupartneri lõikes, mis ületavad 1 000 euro piirmäära?		4-10		erinev kogus kuude lõikes
9	Kui palju kulub aega ostuarvete selekteerimiseks tehingupartnerite lõikes?				ostuarved sisestatakse programmi endisel viisil ning otsest selekteerimist teeb programm ise
9.1.	Kui palju kulub aega müügiarvete selekteerimiseks tehingupartnerite lõikes?				müügiarved väljastatakse otse programmist ning programm selekteerib ise eksportfaili moodustades
10	Kas esitate andmeid summeeritult?	jah			
10.1.	Kui palju aega kulub KMD INF ühe rea täitmiseks summeeritud tehingupartnerite arvestuse korra?			ca 1 min	exportfaili abil ei kulu aega sisestamisele, vaid ainult kontrollimisele
10.2.	Kui palju detailselt tehingupartnerite arvestuse korral?				ei ole teinud detailset sisestamist veel ning minu andmete järgi on selleks vaja veel tega programmis muudatusi (loodetavasti tegeleb sellega programmi arendaja)
10.3.	Mitu rida KMD INF'il tuleb täita ostuaruandes summeeritud tehingupartnerite arvestuse korral?		4		programm saadab vajalikud read
10.4.	Mitu rida KMD INF'il tuleb täita müügiaruandes summeeritud tehingupartnerite arvestuse korral?		6		programm saadab vajalikud read

Lisa 7 järg

10.5.	Mitu rida detailselt tehingupartnerite arvestuse korral (mitu A-osal, mitu B-osal)?				
10.6.	Kas Teie hinnangul võiks jätkata andmete esitamist summeeritult ka peale 2015. aastat?	jah			
11	Kui palju aega kulub andmete võrdlemiseks raamatupidamisandmetega?			3 min	
12	Kas olete esitanud KMD INF parandusdeklaratsioone?	ei			
12.1.	Kui jah, mitmel korral olete käesoleva hetke seisuga KMD INF-i parandanud?				
12.2.	Mis tingis vajaduse deklaratsiooni parandamiseks?				
13	Kas maksuamet on pöördunud ettevõtte poole seoses KMD INF-i erinevuste tõttu (<i>nt A ja B osa ei lähe kokku tehingupartneri andmetega</i>)?	ei			
14	Kas Teie hinnangul võiks tõsta KMD INF esitamise piirmäära (mis summani)?				tegelikult ei ole see piirmäär minu jaoks määrav, kuna sisestan programmi ikka kõik andmed ja programme ise teeb vajalikud kokkuvõtted. Minu töömaht sellest ei muutuks.
15	Teie hinnang KMD INF vajadusele. Kas leiate, et oleks võinud leida mõne muu alternatiivi käibemaksupettuste tõkestamiseks (<i>nt pöördmaksustamine vms</i>)?	Arvan, et see ei takista petturite tegevust vaid paneb neid välja mõtlema uusi skeeme. Ideid nende takistamiseks kahjuks ei ole			

Allikas: (Ettevõtte 3 raamatupidaja 14.04.2015 elektronpost kiri)

Lisa 8. Ettevõtte 4 - küsitluse vastused

Küsimustik

I osa

1. Ettevõtte nimi (*kellele raamatupidamist teete*)?

Ettevõtte 4

2. Kas olete ettevõtte raamatupidaja (*finantsjuht vms*) või pakute raamatupidamisteenust?

Pakun teenust

3. Kui suur on Teie töötasu (*valige vahemik, kuhu Teie töötasu jääb*)?

..... – 500

501 – 1000

1001 – 1500

1501 – 2000

2001 -

4. Kui palju on ettevõttes töötajaid?

3

5. Millist raamatupidamisprogrammi kasutate?

Standard Books 7,2

6. Milline on raamatupidamisprogrammile kuuluv kulu ettevõttele (*kuus/aastas*)?

~300,-eur

7. Kui suuri kulusid olete pidanud kandma käibemaksuseaduse muudatuse (*KMD INF*) tõttu raamatupidamisprogrammide arendamisele?

Uuendasime programmi uute liideste tõttu ja see rahaliselt ei mõjutanud.

8. Millist käibemaksuarvestust ettevõttes kasutatakse (*tekkepõhine, kassapõhine, vms*)?

tekkepõhine

Lisa 8 järg

		Jah/Ei	Kogus	Aeg (minutites)	Märkused - täiendav informatsioon/Teie arvamus/seisukoht antud teemale/ vastus pikemalt mõnele küsimusele
1	Kui palju aega kulutate enda kursis hoidmisele käibemaksuga seonduva seadusandlusega keskmiselt?	jah	2 päeva		Kui tulevad uuendused, siis tutvun põhjalikult, aega on tegelikult raske määratleda
1.1.	Kui palju nüüd uuenduste kurssi viimisel?	jah	1 nädal	2 h	nädala jooksul iga päevaselt mingi aeg tööga paralleelselt
2	Kui tihti ja kui palju aega kulub suhtlemiseks Maksu- ja Tolliametiga seonduvalt KMD INF'iga?				siiani olen ise hakkama saanud ja pole neilt abi küsinud
3	Kas sisestate raamatupidamisprogrammi ettevõtjate andmed (<i>sh registrikood</i>) käsitsi või impordib programm need andmed automaatselt (nt RIK andmebaasist)?				kuna ettevõtte tuleb eraldi seadistada väga täpselt, siis pole jõudnud ja hetkel veel käsitsi
3.1.	Kaua see aega võtab (keskmiselt 1 ettevõtte andmete sisestamine)?			~1 h	
4	Kas ettevõttel esineb mitme erineva maksumääraga arveid?	Ei			lisaks 20% le esineb ka 0% määraga
4.1.	Kui jah, siis kui palju neid esineb (keskmiselt kuus)?		20-30arvet		
5	Kas ettevõtte on KMD INF esitamise vajadusega muutnud arvete väljastamise tava (<i>nt 0% ja maksuvaba käive kajastamine eraldi arvel; nõuate, et arvele oleks märgitud tehingupartneri registrikood</i>)?				Nõuame ikka, aga sissejuurutamine võtab aega
6	Kas ettevõttel esineb koonddokumente (<i>nt avansi- ja kuluaruanded</i>)?	Jah			Igakuised kuluaruanded iga töötaja puhul, neid on 5

Lisa 8 järg

6.1.	Kui jah, siis mitu tükki ja mitmest algdokumentidest need üldjuhul koosnevad?				Algdokumente on palju, keskmiselt 20 per töötaja
6.2.	Kaua võtab aega nende isikustamine (<i>aeg 1 kooldokumendi kohta keskmiselt</i>)?			20min	
7.	Kui palju kulub aega KMD INF tarbeks andmete kogumiseks?			10min	
7.1.	Kas ja kui suures ulatuses selekteerib andmed raamatupidamisprogramm?				Kui lõplikult kõik peensusteni ära seadistada, siis selekteerib kõik välja
8	Kui palju Teil on arveid koos ühe tehingupartneri lõikes, mis ületavad 1 000 euro piirmäära?		umbes20		müügiarveid on 2-3 ja ostuarveid umbes 15
9	Kui palju kulub aega ostuarvete selekteerimiseks tehingupartnerite lõikes?				programm teeb selle minu eest
9.1.	Kui palju kulub aega müügiarvete selekteerimiseks tehingupartnerite lõikes?				samuti programm selekteerib
10	Kas esitate andmeid summeeritult?	Jah			
10.1.	Kui palju aega kulub KMD INF ühe rea täitmiseks summeeritud tehingupartnerite arvestuse korra?			1-2min	
10.2.	Kui palju detailselt tehingupartnerite arvestuse korral?			5min	
10.3.	Mitu rida KMD INF'il tuleb täita ostuaruandes summeeritud tehingupartnerite arvestuse korral?		5-7tk		
10.4.	Mitu rida KMD INF'il tuleb täita müügiaruandes summeeritud tehingupartnerite arvestuse korral?		2-3tk		

Lisa 8 järg

10.5.	Mitu rida detailselt tehingupartnerite arvestuse korral (mitu A-osal, mitu B-osal)?				
10.6.	Kas Teie hinnangul võiks jätkata andmete esitamist summeeritult ka peale 2015. aastat?				igal juhul
11	Kui palju aega kulub andmete võrdlemiseks raamatupidamisandmetega?				võtan algandmed kõik RP programmist ja siis sisestan alles KMDsse
12	Kas olete esitanud KMD INF parandusdeklaratsioone?	Jah			juhul kui on hiljem midagi juurde toodud, mis oli esitamata/deklareerimata
12.1.	Kui jah, mitmel korral olete käesoleva hetke seisuga KMD INF-i parandanud?				paaril korral
12.2.	Mis tingis vajaduse deklaratsiooni parandamiseks?				algdokumendid jõudsid minuni peale KMD esitamise tähtaega ja siis tuli parandada
13	Kas maksuamet on pöördunud ettevõtte poole seoses KMD INF-i erinevuste tõttu (<i>nt A ja B osa ei lähe kokku tehingupartneri andmetega</i>)?	Ei			
14	Kas Teie hinnangul võiks tõsta KMD INF esitamise piirmäära (mis summani)?				mittevõiks, vaid peaks, sest 1000eurot pole tänapäeval teab mis summa äritehingutes, võiks olla alates 10 000 eurost.
15	Teie hinnang KMD INF vajadusele. Kas leiate, et oleks võinud leida mõne muu alternatiivi käibemaksupettuste tõkestamiseks (<i>nt pöördmaksustamine vms</i>)?				alternatiivide kohta ma ei oska öelda, aga igal juhul on see ettevõtjatele liigne kulu nii rahaliselt kui ajaliselt ja see kes tahab petta, leiab tõenäoliselt mingi muu viisi selleks, aga kuna olen teenusepakkuja, siis mulle on see kasulik, sest minu töökoormus tõusis ja sellega ka minu teenuse eest esitatavad arved

Allikas: (Ettevõtte 4 raamatupidaja 17.04.2015 elektronpost kiri)

Lisa 9. Ettevõtte 5 - küsitluse vastused

Küsimustik

I osa

1. Ettevõtte nimi (*kellele raamatupidamist teete*)?

Ettevõtte 5

2. Kas olete ettevõtte raamatupidaja (*finantsjuht vms*) või pakute raamatupidamisteenust?

Olen Peاراamatupidaja ja finantsjuht (teenus)

3. Kui suur on Teie töötasu (*valige vahemik, kuhu Teie töötasu jääb*)?

..... – 500

501 – 1000

1001 – 1500

1501 – 2000 - siia

2001 -

4. Kui palju on ettevõttes töötajaid?

7 töötajat

5. Millist raamatupidamisprogrammi kasutate?

Hansa Standart, Hansa Books (*Merit Palk*)

6. Milline on raamatupidamisprogrammile kuuluv kulu ettevõttele (*kuus/aastas*)?

Keskmiselt 200 kuus, lisaks Meriti uuendused

7. Kui suuri kulusid olete pidanud kandma käibemaksuseaduse muudatuse (*KMD INF*) tõttu raamatupidamisprogrammide arendamisele?

Investeeringuid spetsiaalseid tehtud ei ole. Panustatud on aega

8. Millist käibemaksuarvestust ettevõttes kasutatakse (*tekkepõhine, kassapõhine, vms*)?

Kasutatakse tekkepõhist.

Lisa 9 järg

		Jah/Ei	Kogus	Aeg (minutites)	Märkused - täiendav informatsioon/Teie arvamus/seisukoht antud teemale/ vastus pikemalt mõnele küsimusele
1	Kui palju aega kulutate enda kursis hoidmisele käibemaksuga seonduva seadusandlusega keskmiselt?	JAH.			ei oska ütelda.
1.1.	Kui palju nüüd uuenduste kurssi viimisel?	JAH.			Ma ei lugenus tunde, kuid arvan, et mingi 7 tundi
2	Kui tihti ja kui palju aega kulub suhtlemiseks Maksu- ja Tolliametiga seonduvalt KMD INF'iga?	EI			
3	Kas sisestate raamatupidamisprogrammi ettevõtjate andmed (<i>sh registrikood</i>) käsitsi või impordib programm need andmed automaatselt (nt RIK andmebaasist)?	Jah/Ei			ühes programmis impordib, teises mitte.
3.1.	Kaua see aega võtab (keskmiselt 1 ettevõtte andmete sisestamine)?			1 minut	
4	Kas ettevõttel esineb mitme erineva maksumääraga arveid?	JAH.			
4.1.	Kui jah, siis kui palju neid esineb (keskmiselt kuus)?		5 KUNI 10		
5	Kas ettevõtte on KMD INF esitamise vajadusega muutnud arvete väljastamise tava (nt 0% ja maksuvaba käive kajastamine eraldi arvel; nõuate, et arvele oleks märgitud tehingupartneri registrikood)?	EI			
6	Kas ettevõttel esineb koonddokumente (nt avansi- ja kuluaruanded)?	JAH.			

Lisa 9 järg

6.1.	Kui jah, siis mitu tükki ja mitmest algdokumentidest need üldjuhul koosnevad?		10 KUNI 100		
6.2.	Kaua võtab aega nende isikustamine (<i>aeg 1 kooddokumendi kohta keskmiselt</i>)?			15 min – 30 min	
7.	Kui palju kulub aega KMD INF tarbeks andmete kogumiseks?				programm annab aruande, Ühe klikiga
7.1.	Kas ja kui suures ulatuses selekteerib andmed raamatupidamisprogramm?		90,00%		90,00%
8	Kui palju Teil on arveid kuus ühe tehingupartneri lõikes, mis ületavad 1 000 euro piirmäära?				
9	Kui palju kulub aega ostuarvete selekteerimiseks tehingupartnerite lõikes?				programm annab aruande, Ühe klikiga
9.1.	Kui palju kulub aega müügiarvete selekteerimiseks tehingupartnerite lõikes?				programm annab aruande, Ühe klikiga
10	Kas esitate andmeid summeeritult?	JAH.			
10.1.	Kui palju aega kulub KMD INF ühe rea täitmiseks summeeritud tehingupartnerite arvestuse korra?				programm annab aruande, Ühe klikiga
10.2.	Kui palju detailselt tehingupartnerite arvestuse korral?				
10.3.	Mitu rida KMD INF'il tuleb täita ostuaruandes summeeritud tehingupartnerite arvestuse korral?				iga kuu on erinev 5- 10
10.4.	Mitu rida KMD INF'il tuleb täita müügiaruandes summeeritud tehingupartnerite arvestuse korral?				iga kuu on erinev 5- 10
10.5.	Mitu rida detailselt tehingupartnerite arvestuse korral (mitu A-osal, mitu B-osal)?				

Lisa 9 järg

10.6.	Kas Teie hinnangul võiks jätkata andmete esitamist summeeritult ka peale 2015. aastat?				loomulikult
11	Kui palju aega kulub andmete võrdlemiseks raamatupidamisandmetega?				Kuna meie aruanded tulevadki algandmetest, siis ma ei arva, et sellepeale läheb üle 5 minuti
12	Kas olete esitanud KMD INF parandusdeklaratsioone?	JAH.			
12.1.	Kui jah, mitmel korral olete käesoleva hetke seisuga KMD INF-i parandanud?		2 KUNI 3		
12.2.	Mis tingis vajaduse deklaratsiooni parandamiseks?				dokumentide juurdetoomine
13	Kas maksuamet on pöördunud ettevõtte poole seoses KMD INF-i erinevuste tõttu (<i>nt A ja B osa ei lähe kokku tehingupartneri andmetega</i>)?	JAH.			
14	Kas Teie hinnangul võiks tõsta KMD INF esitamise piirmäära (mis summani)?	JAH.			5000
15	Teie hinnang KMD INF vajadusele. Kas leiate, et oleks võinud leida mõne muu alternatiivi käibemaksupettuste tõkestamiseks (<i>nt pöördmaksustamine vms</i>)?				Väikeettevõtja on tehtud ette juba maksupetturiks aga suurettevõtjaid ei suudeta kontrollida. Kindlasti oleks pidanud seda kuidagi pehmemalt ja leebemalt teha

Allikas: (Ettevõtte 5 raamatupidaja 15.04.2015 elektronpost kiri)

Lisa 10. Ettevõtte 6 - küsitluse vastused

Küsimustik

I osa

1. Ettevõtte nimi (*kellele raamatupidamist teete*)?

Ettevõtte 6

2. Kas olete ettevõtte raamatupidaja (*finantsjuht vms*) või pakute raamatupidamisteenust?

Osutan teenust

3. Kui suur on Teie töötasu (*valige vahemik, kuhu Teie töötasu jääb*)?

..... – **500**

4. Kui palju on ettevõttes töötajaid?

Hetkel 7

5. Millist raamatupidamisprogrammi kasutate?

HansaWorld Books 7,2 hetkel

6. Milline on raamatupidamisprogrammile kuuluv kulu ettevõttele (*kuus/aastas*)?

Umbes 85eur kuus. Kasutan pilveteenust.

7. Kui suuri kulusid olete pidanud kandma käibemaksuseaduse muudatuse (*KMD INF*) tõttu raamatupidamisprogrammide arendamisele?

Lisakulusid ei ole.

8. Millist käibemaksuarvestust ettevõttes kasutatakse (*tekkepõhine, kassapõhine, vms*)?

tekkepõhine

Lisa 10 järg

		Jah/Ei	Kogus	Aeg (minutites)	Märkused - täiendav informatsioon/Teie arvamus/seisukoht antud teemale/ vastus pikemalt mõnele küsimusele
1	Kui palju aega kulutate enda kursis hoidmisele käibemaksuga seonduva seadusandlusega keskmiselt?			10	kuus
1.1.	Kui palju nüüd uuenduste kurssi viimisel?				Igakuiselt ei kuluta aega aga seoses viimaste muudatustega enda kursi viimisega ja programmi ümberseadistamisega kulub üks tööpäev kindlasti.
2	Kui tihti ja kui palju aega kulub suhtlemiseks Maksu- ja Tolliametiga seonduvalt KMD INF'iga?				Ei kulunud aega.
3	Kas sisestate raamatupidamisprogrammi ettevõtjate andmed (<i>sh registrikood</i>) käsitsi või impordib programm need andmed automaatselt (nt RIK andmebaasist)?				Programm veel ei impordi aga muudatus toimub kohe. Momendil siis sisestan käsitsi. Aga see on tegevus mida tehti ka enne - mõned üksikud vanad ettevõtted kelle andmeid ei olnud sees.
3.1.	Kaua see aega võtab (keskmiselt 1 ettevõtte andmete sisestamine)?			20sek.	Sisestan reg koodi, kmkr, pangakonto ja kulukoha. Aadressid sisestan ainult ostjatel.
4	Kas ettevõttel esineb mitme erineva maksumääraga arveid?	ei			konkreetsel ehitusettevõttel ei esine. Esineb ühel majutusettevõttel aga õnneks on summad olnud väiksemad kui 1000 ja ma ei ole sellesse veel süüvinud kas programm nende deklareerimisega saab hakkama.
4.1.	Kui jah, siis kui palju neid esineb (keskmiselt kuus)?				
5	Kas ettevõtte on KMD INF esitamise vajadusega muutnud arvete väljastamise tava (<i>nt 0% ja maksuvaba käive kajastamine eraldi arvel; nõuate, et arvele oleks märgitud tehingupartneri registrikood</i>)?	ei			Arvetel oli ka enne juba tehingupartneri kood olemas
6	Kas ettevõttel esineb koonddokumente (<i>nt avansi- ja kuluaruanded</i>)?	ei			Olen arvamusel, et koonddokument kokkuvõttes kulutab rohkem aega kui iga dokumendi eraldi sisestamine ja kulukohad võivad jääda liiga laialivalguvaks.

Lisa 10 järg

6.1.	Kui jah, siis mitu tükki ja mitmest algdokumendist need üldjuhul koosnevad?				
6.2.	Kaua võtab aega nende isikustamine (<i>aeg 1 kooddokumendi kohta keskmiselt</i>)?				
7.	Kui palju kulub aega KMD INF tarbeks andmete kogumiseks?			5min kuus	Mõned ettevõtte nimed ei sobi infile. Siis tuleb lihtsalt nimi ära kustutada ja INF parandab selle õigeks. See probleem on ületähtsustatud kui deklareerimisega saab hakkama programm.
7.1.	Kas ja kui suures ulatuses selekteerib andmed raamatupidamisprogramm?				99,90%
8	Kui palju Teil on arveid kuus ühe tehingupartneri lõikes, mis ületavad 1 000 euro piirmäära?				INF il oli sellel kuul B osa kahe leheline - kuskil 30+ arvet.
9	Kui palju kulub aega ostuarvete selekteerimiseks tehingupartnerite lõikes?				Ma ei selekteeri midagi.
9.1.	Kui palju kulub aega müügiarvete selekteerimiseks tehingupartnerite lõikes?				
10	Kas esitate andmeid summeeritult?	ei			
10.1.	Kui palju aega kulub KMD INF ühe rea täitmiseks summeeritud tehingupartnerite arvestuse korra?				Ei tea - ei ole proovinud.
10.2.	Kui palju detailselt tehingupartnerite arvestuse korral?				
10.3.	Mitu rida KMD INF'il tuleb täita ostuaruandes summeeritud tehingupartnerite arvestuse korral?				
10.4.	Mitu rida KMD INF'il tuleb täita müügiaruandes summeeritud tehingupartnerite arvestuse korral?				

Lisa 10 järg

10.5.	Mitu rida detailselt tehingupartnerite arvestuse korral (mitu A-osal, mitu B-osal)?				A osal oli sellel kuul 4 arvet. Ja B osal 30+ arvet.
10.6.	Kas Teie hinnangul võiks jätkata andmete esitamist summeeritult ka peale 2015. aastat?				Ei oska vastata sest ei esita andmeid summeeritult.
11	Kui palju aega kulub andmete võrdlemiseks raamatupidamisandmetega?				Kui INF veateadet ei anna siis ei võrdle midagi.
12	Kas olete esitanud KMD INF parandusdeklaratsioone?	jah			
12.1.	Kui jah, mitmel korral olete käesoleva hetke seisuga KMD INF-i parandanud?		2		Kahel vist - lihtsalt sellel põhjusl, et ujus veel välja mõni suure summaga arve mida ei saanud välja jätta. Parandused on tehtud õigel päeval.
12.2.	Mis tingis vajaduse deklaratsiooni parandamiseks?				
13	Kas maksuamet on pöördunud ettevõtte poole seoses KMD INF-i erinevuste tõttu (nt A ja B osa ei lähe kokku tehingupartneri andmetega)?	ei			
14	Kas Teie hinnangul võiks tõsta KMD INF esitamise piirmäära (mis summani)?	jah			2000.- siis ei olekski eriti midagi deklareerida :)
15	Teie hinnang KMD INF vajadusele. Kas leiate, et oleks võinud leida mõne muu alternatiivi käibemaksupettuste tõkestamiseks (nt pöördmaksustamine vms)?				Ainult mitte pöördmaksustamine - see on veel hullem :)

Allikas: (Ettevõtte 6 raamatupidaja 21.04.2015 elektronpost kiri)